

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

73'üncü Birleşim

8 Nisan 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- YOKLAMALAR

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

- 1.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Şanlıurfa'nın yerel sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması
- 2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, asbest ve pestisitlerin yol açtığı sorunlar ile taklide ve tağşişe ilişkin gündem dışı konuşması
- 3.- Van Milletvekili Kayhan Türkmenoğlu'nun, Van'ın kurtuluş yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

- 1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Kulübü öğrencilerine "Hoş geldiniz." denilmesi
- 2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Irak-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Cabbar Abbas Kınani ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi
- 3.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Karadağ Meclis Başkan Yardımcısı Mirsad Nurkovic ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi

B) Tezkereler

- 1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Profesör Doktor Numan Kurtulmuş'un Kırgız Cumhuriyeti Cogorku Keneşi Başkanı Nurlanbek Şakiyev'in vaki davetine icabetine ilişkin tezkeresi (3/1097)

C) Önergeler

- 1.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, (2/1353) esas numaralı 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun İlga Edilmesi Hakkında Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/98)

VI.- AÇIKLAMALAR

- 1.- Mersin Milletvekili Havva Sibel Söylemez'in, Özgür Özel'e seslenmek istediğine ilişkin açıklaması
- 2.- Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan'ın, dün akşam Afyonkarahisar Belediye Meclisinde yaşanan olaylara ilişkin açıklaması
- 3.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Özgür Özel'in söylemlerine ilişkin açıklaması
- 4.- Kütahya Milletvekili İsmail Çağlar Bayırcı'nın, yerli ve milli markaları boykot edenlere ilişkin açıklaması
- 5.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'da Cumhurbaşkanı adayları Ekrem İmamoğlu'na imza veren depremzedeyi tehdit edenlere ilişkin açıklaması
- 6.- Şanlıurfa Milletvekili Cevahir Asuman Yazmacı'nın, Ramazan Bayramı'nda Şanlıurfa'nın ziyaretçi akınına uğradığına ilişkin açıklaması
- 7.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması
- 8.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, gözaltında yapılan uygulamalara ilişkin açıklaması
- 9.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Ticaret Bakanlığının limon ihracatını geçici olarak durdurma kararına ilişkin açıklaması
- 10.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıl'nın, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması
- 11.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, Amasya'nın Göynücek ilçesinin köylerine ilişkin açıklaması
- 12.- Erzurum Milletvekili Abdurrahim Fırat'ın, 5 Nisan Avukatlar Günü'ne ilişkin açıklaması
- 13.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, İsrail'in saldırılarına ilişkin açıklaması
- 14.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, deprem sonrasında Hatay'da yaşanan sağlık sorunlarına ilişkin açıklaması
- 15.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Ekrem İmamoğlu'na ilişkin açıklaması

16.- Mersin Milletvekili Ali Kıratlı'nın, Özgür Özel'e seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

17.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Gazze'ye ilişkin açıklaması

18.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, on beş gündür açlık grevinde olan siyasi tutsaklara ilişkin açıklaması

19.- İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın, Özgür Özel'in açıklamasına ilişkin açıklaması

20.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, süt üreticilerinin şikâyetine ilişkin açıklaması

21.- Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç'ın, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması

22.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, Ticaret Bakanlığının limon ihracatını geçici olarak durdurma kararına ilişkin açıklaması

23.- Kahramanmaraş Milletvekili Zuhal Karakoç Dora'nın, askeri hastanelerin yeniden açılması gerektiğine ilişkin açıklaması

24.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, gözaltında yapılan uygulamalara ilişkin açıklaması

25.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, 8 Nisan Dünya Romanlar Günü'ne ilişkin açıklaması

26.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması

27.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun'un il oluşunun 104'üncü yılına ve Topal Osman Ağa'nın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması

28.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması

29.- Siirt Milletvekili Mervan Gül'ün, Garzan Sulama Projesi'ne ilişkin açıklaması

30.- Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan'ın, 8 Nisan Türkiye Fizyoterapistler Günü'ne ilişkin açıklaması

31.- İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın, Trump'ın geçen hafta yaptığı açıklamalara ilişkin açıklaması

32.- Ankara Milletvekili Semra Dinçer'in, Mahir Polat'a ilişkin açıklaması

33.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kongresine, 19 Martta ve sonrasında yaşananlara, bazı televizyonlardaki yorumcuların söylemlerine, kuvvetler ayrılığı ilkesine, TÜİK'e ve açıkladığı enflasyon rakamlarına, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ilişkin açıklaması

34.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kongresine; 19-25 Mart dönemindeki protesto gösterilerinde tutuklananları, Ekrem İmamoğlu'nu ve Mahir Polat'ı ziyaretlerine, gizli tanık kanununa ilişkin açıklaması

35.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ramazan Bayramı'na, dünyanın birçok yerinde devam eden zulümlere, bayram tatilinin ilk sekiz gününde gerçekleşen trafik kazalarına, Başbuğ Alparslan Türkeş'in vefatının 28'inci sene devriyesine ilişkin açıklaması

36.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kurultayına, Ramazan Bayramı'na ve bayram süresince gerçekleşen trafik kazalarına, Orta Doğu'daki savaş ortamına ve 27 Şubatta yapılan çağrıya, 19 Martta ve sonrasında yaşananlara, 1 Mayıs, Mahir Polat'a ve hasta tutsaklara, af konusundaki beklentilere, 8 Nisan Dünya Romanlar Günü'ne, iklim yasasına ilişkin açıklaması

37.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, pazar günü gerçekleştirdikleri olağanüstü kurultaya, dün yapılan Trump-Netanyahu basın toplantısına, tutuklamalara, Mahir Polat'a ve Ekrem İmamoğlu'na, YÖK Başkanına, Yozgat Kazankaya'da ceza kesilenlere ilişkin açıklaması

38.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Ramazan Bayramı'na, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye, Cumhuriyet Halk Partisine ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

39.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

40.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

41.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

42.- Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun, Ankara Milletvekili Murat Emir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

43.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

44.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

45.- Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun, Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ ile Ankara Milletvekili Murat Emir'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

46.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Bursa Milletvekili Hasan Toktaş ile İstanbul Milletvekili Cüneyt Yüksel'in DEM PARTİ grup önerisi üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

47.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, bazı milletvekillerinin yaptıkları açıklamaları sırasında CHP Genel Başkanına ve Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

2.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Adalet ve Kalkınma Partisine sataşması nedeniyle konuşması

3.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

VIII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, 29 Mart 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcerası Hakkında Yönetmelik'in sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin, halk sağlığı açısından doğuracağı muhtemel risklerin mevcut mevzuatla olan çelişkilerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

2.- İYİ Parti Grubunun, Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu ve 19 milletvekili tarafından, ülkede 19 Mart 2025 tarihinde başlayan protestolar süresince yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin ve bu ihlallere zemin hazırlayan siyasi ve idari süreçlerin tüm yönleriyle araştırılarak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, sorumluların tespit edilerek adalet önüne çıkarılması ve benzeri hak ihlallerinin tekrarının önlenmesi amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

3.- DEM PARTİ Grubunun, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından, protesto gösterilerinde yaşanan ihlallerin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sistemin vatandaşlara ucuz, kaliteli ve güvenli enerji sağlayamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

IX.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, kürsüde konuşurken her bir milletvekilinin ülkenin insanlarını incitmeyen bir dili kullanmaya özen göstermesi gerektiğine ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, İç Tüzük'ün 60'ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına ilişkin konuşması

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)

XI.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, Uşak ilinde Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlarda görev yapan personele ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/24869)

2.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, geçici ithalat kapsamında ülkemize getirilen araçlara ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/24938)

3.- İzmir Milletvekili Mahir Polat'ın, sinema ve dizi sektöründeki bazı oyuncu ajanslarının rekabet koşullarına aykırı davrandığı iddiasına ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/25035)

4.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Bakanlık tarafından 2023-2024 yıllarında Isparta iline yapılan yatırımlara,

Bakanlık tarafından 2023-2024 yıllarında Uşak iline yapılan yatırımlara,

Bakanlık tarafından 2023-2024 yıllarında Kütahya iline yapılan yatırımlara,

İlişkin soruları ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/25036), (7/25037), (7/25038)

5.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, Denizli ilinde borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

Uşak ilinde borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

Burdur ilinde borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

Isparta ilinde borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

Borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

Kütahya ilinde borcu nedeniyle elektrik, su ve doğalgazı kesilen abone sayısına,

İlişkin soruları ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25589), (7/25590), (7/25591), (7/25593), (7/25595), (7/25596)

6.- Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kiralamalara ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25592)

7.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın, 12 Mart 1994 tarihinde kaybolduğu iddia edilen bir gazeteciye ilişkin sorusu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın cevabı (7/25598)

8 Nisan 2025 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.08

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Şanlıurfa'nın yerel sorunları hakkında talepte bulunan Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'a aittir.

Sayın Kunt Ayan, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) Milletvekillerinin Gündem Dışı Konuşmaları

1.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Şanlıurfa'nın yerel sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün insanlığın kadim şehri Urfa'nın sorunlarını yine, yeniden bu kürsülerden anlatacağız. Gönül isterdi ki en az on bin yıllık geçmişe sahip olan şehrin tarihe katkılarını, bu katkılarının dünya mirasındaki yerlerini konuşalım ama gelin görün ki tablo hiç de öyle değil; tabiri caizse bütün dünyanın gözü Urfa'da, Urfalının gözü Ankara'da, idari makamlarda. İronik geliyor ama maalesef ki tarihin sıfır noktası bugün ekonominin sıfır noktasını yaşar hâle gelmiş durumda. Doğum oranlarının en yüksek olduğu, genç nüfus potansiyelinin en yüksek olduğu il olan Urfa'da her 3 gençten 1'i işsiz. Urfalı kadınların sadece yüzde 10'u istihdama katılabiliyor. Urfalı gençler memleketlerinde kalmayı değil, Avrupa'ya giderek çalışmayı düşünüyor artık çünkü kalanlara reva gördüğünüz insanlık dışı koşullarda, güvencesiz bir şekilde yürütülen mevsimlik tarım işçiliği. Gerçekten insanın nutku tutuluyor. Türkiye'nin en verimli ve geniş arazilerine sahip ol, karnını doyuracak aş bulmak derdiyle bütün yazını Türkiye'nin diğer kentlerinde geçir. Aldıkları ücret de ücret olsa; üç kuruş yevmiyeyle, on beş, on altı saatlik çalışmalarla geçiyorlar! Niye kendi topraklarında çalışmıyorlar peki? Çünkü siz Urfa'da tarımı bitirme noktasına getirdiniz. Mazot, gübre, elektrik, su parası derken elde avuçta hiçbir şey kalmıyor. Şimdi ise yaz ayları yaklaşıyor, yine telefonlarımız susmayacak. İnsanlar bizleri aramaya başladı; elbette arayacaklar, haklılar da. Neden? Çünkü Urfa'nın başına DEDAŞ'ı zulmettiniz. DEDAŞ olmuş zulümdaş, bölge halkının üstüne âdeta yağıyor. Günlerdir Viranşehir, Siverek ve diğer tüm ilçelerde, onlarca köyde elektrik yok. Urfalı çocuklar mum ışığında ders çalışmak zorunda kalıyor. Yaşlılar maalesef ki ancak jeneratörün yettiği kadar ayakta durabiliyor. Elektrik yok, su yok; bir muhatap arıyorlar, o da yok. Urfalıları 2025 yılında Orta Çağ karanlığında yaşamaya mahkûm etti bu AKP iktidarı.

Bununla da yetinilmiyor tabii. Yahu, dünyanın her yerinde çiftçiler devletlerin göz bebeğidir. Bizim ülkemizde ise devlet çiftçinin âdeta gözünü çıkarıyor. Desteklemeler hesaba yatıyor, daha ellerine geçmeden DEDAŞ bu desteklemelere el koyuyor. Bakın, su sorunundan bahsettik, bunun çözülebilmesi için GAP projesi kapsamında Akziyaret sulama kanalının temeli atıldı. Ne zaman atıldı? 2009'da. Yıl olmuş 2025, hâlen faaliyete geçmemiş. Bırakın doğru düzgün açılıp hizmeti sunmasını, geçen ay kanalın paslanmış demirleri maalesef ki tarım arazilerini heba etti. "Bundan da mı gocunmuyorsunuz?" diye size soruyorum.

Evet değerli milletvekilleri, bir sorumu da Sayın Bekir Bozdağ'a soruyorum; iktidar partisinin Urfa Vekili kendisi, aynı zamanda da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili: "DEDAŞ zulmü başta olmak üzere Urfa'nın hangi sorununu çözdünüz?" diye soruyorum halk adına size.

Onun dışında, iktidarın diğer AKP vekillerine de sesleniyorum buradan: Geliyorsunuz bu Mecliste, oturuyorsunuz turuncu koltuklarda, oraya teşekkür, buraya teşekkür, zatlalilerine selamlar; tamam, anladık, bunu yapacaksınız ama Urfalının sorunlarını çözmek zorundasınız, halk sizden bekliyor bunu. Şimdi ise bu kürsüden size sesleniyorum Urfalıların adına: Urfalıların selamlarını sitemleriyle birlikte size getirdim. "Seçim zamanı iyiydik, hoştuk; şimdi nerede bunlar?" diyorlar. Yerel seçim sürecinde Sayın Bozdağ bir söz sarf etmiş, buradan dile getirmek istiyorum, dedi ki kendileri: "Urfa, üzerinde oyun oynanacak, pusuya yatıp hesaplar yapılacak şehir değildir." Doğrudur, Urfa, tarihi, kültürü, dili, inancıyla elbette ki böyle bir şehir değildir ama seçimde oy isteyip, seçim sonrası Urfalıların sorununu çözmek de seçim oyunu değil de nedir diye sorarlar size. Urfa'da hâlâ yolları yapılmamış, köylerde harabeye dönmüş okullar var.

Buradan MHP sıralarına da sesleniyorum: Bakın, seçimde 1'inci parti çıktınız ya! Seçimde 1'inci çıktınız Akçakale'de. Yukarıderen köyüne gidin bakalım, köy okulları ne hâlde bir görün, gözlemleyin. Bölgenin en büyük ilinde hâlen ulaşım sorunları var, hastane sorunları var, öğretmen sayısı eksik, çoğu branşın doktoru yok, insanlar çevre illere sağlık sorununu çözmek için gidiyorlar. Saymaya kalksak Urfa'nın tarihi kadar uzar gider bu liste.

Buradan değerli Urfa halkına bir kez daha sesleniyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan, lütfen tamamlayın.

DİLÂN KUNT AYAN (Devamla) - Biz DEM PARTİ olarak sorunların çözümünü elimizden geldiğince bu Mecliste dile getireceğiz, halkın sesi olmaya devam edeceğiz ve saydığımız sorunların çözümünü için de iktidarın vekillerini şu turuncu koltuklardan kalkıp halkın içerisine girip bu sorunlara çözüm üretmeye davet ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan, teşekkür ediyorum.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Cevap bekliyorum Sayın Başkan, teşekkürle olmaz bu işler.

BAŞKAN - Gündem dışı ikinci söz, asbest ve pestisitlerin yol açtığı sorunlar ile taklit ve tağşiş hakkında söz isteyen Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'e aittir.

Sayın Gürer, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, asbest ve pestisitlerin yol açtığı sorunlar ile taklide ve tağşişe ilişkin gündem dışı konuşması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; asbestle havayı, suyu, yaşamı; pestisitlerle doğayı, canlıları; taklit ve tağşişle gıdamızı bozuyor, insanlığı ölüme, geleceğimizi tehlikeye doğru sürüklüyoruz. Bu konu önemli olduğu için Meclis gündemine bir kere daha getirmek istedim çünkü asbest ülkede 2010 yılında yasaklandı ama o günden bu yana hâlâ asbest kullanılan binalar yıkıldığında, insanlar bunu soluduğunda doğrudan bundan etkilendiği gerçeğiyle yüz yüze. Deprem bölgesinde, kentsel dönüşüm alanlarında bu sorun devam ediyor ama bunun yanında daha bir vahim olanı da içme sularında hâlâ asbestli boruların varlığı. Bu konuda bölgemde Çukurkuyu kasabasında, Kemerhisar kasabasında, Çiftlik ilçesinde, Azatlı kasabasında içme suları hâlihazırda asbestli borularla yapılıyor. Bunun yanı sıra, belediyeden köye dönüşen başta Kızılca köyümüz olmak üzere çok yerde de hâlen asbestli içme suyu boruları var. İller Bankası bu boruları değiştireceğini ifade etmiş, Bakanla yaptığımız görüşmelerde de "Kısa sürede bu iş gerçekleşecek." denmişti; on beş yıl geçti, asbestli içme suyu boruları devam ediyor, bir an önce bunların değiştirilmesi gerekiyor. Türkiye genelinde 15 bin kilometre asbestli borunun yüzde 82'si değiştirilmiş ama 2.700 kilometre hâlihazırda asbestli borulardan içme suyu veriliyor. Bu, insan sağlığı açısından riskli olayın bir an önce çözümü gerekiyor. Keza, belediyelerden köye dönüşen yerlerde bu konuların çoğunun farkında bile değiller.

Değerli arkadaşlar, pestisit ise daha riskli. Bakana soru önergesi verdim, Bakan Bey "Son yıllarda yüzde 50'ye yakın azalma meydana geldi." diyor. Bununla ilgili verileri çıkardım, acaba Bakan Bey'in verdiği belgeye göre yüzde 50 azalma var mı dedim; son iki yılda verilere baktığımız zaman Avrupa Birliğine ihraç ettiğimiz ürünlerle ilgili Avrupa Birliğinde toplamda 10.044 pestisit ve aflatoksin saptanmış, bunun 853'ü ülkemize ait ve ilk sıradayız. 2024 yılında toplam 4.800 ton meyve ve sebze iade edilmiş; 2023 yılında 359, 2024 yılında ise 492 uygunsuz bildirim var. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, arkadaşlar, mart ayına kadar 2024 yılında 41 bildirim varken 2025 yılının Mart ayına kadar 42 bildirim var. Bu durumda nasıl yüzde 51 azalmış? Ayrıca ithal edilen ürünlerle ilgili yeterli denetim yapılmadığı için başka ülkelerde bu sorunlardan iade var, Türkiye'de bu konuda da iade yok. "Yok" demekle bir şey yok olmuyor. Tarım zehirlerinin mutlak suretle kullanılması gerekiyor zararlılara karşı ama bunların insan sağlığına zararsız olanlarının tüketilmesi gerekiyor. Çiftçiler risk altında, doğa risk altında, toprak, su risk altında ve bu zehri tüketen insanların sağlığı da tehdit altında. Onun için pestisitlerle ilgili de sözde kalmayacak uygulamaların gerekliliğini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Bunun yanında, ülkemizde taklit ve tağşişle ilgili -yine 2012 yılında yapılan bir düzenlemeyle ifşa edilecekti, yılda açıklanıyordu- Bakanlık doğru bir şey yaptı, her ay bu konularda açıklama yapıyor ama yapılan açıklamalardan sonra bu işler azalmıyor. 2025 yılında 279 hileli ürün tespit edilmiş, bunun 119'u da bitkisel yağlar. Bakanlık Ekim 2024'ten beri 1.097 adet taklit ve tağşiş ürünü açıkladı. Buna rağmen bu konuda mevcut kadrolarla bu işin sürdürülebilirliği sorunlu çünkü 750 bin gıda işletmesi var, burada 8 bin kişiyle denetim yapılıyor ve bilinen yerlerde kontrol yapılıyor yani merdiven altının ya da kayıt dışı üretimin takibi de mümkün değil. Para veriyorsunuz, zaten geliriniz sınırlı, emeklisiniz, dar gelirlisiniz, aldığınız ürün kendi sağlığınıza zarar veriyor, hastane kapısına gidiyorsunuz. Bakınız, Bakanlığın verilerine göre iki yılda gıda zehirlenmesi tanısı konan kişi sayısı 39.778. Son üç yılda zoonotik hastalık vaka sayısı 50 bin; bunlar bilinen, bilinmeyenlerle ciddi anlamda taklit, tağşiş, zoonotik ya da pestisitten oluşan sorunlardan dolayı insanların sağlığı gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gürer, lütfen tamamlayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Devamla) - Yani para veriyorsunuz, ürün alıyorsunuz; aldığınız ürünle sağlığınız bozuluyor. Burada sorumlu kim? Biz "devlet" tanımını kim için yapıyoruz? Mevcut iktidarın sorumluluğu olarak yapıyoruz.

Bu bağlamda, iktidara çağırımdır: Asbestli içme suyu borularının değiştirilmesi, pestisit kalıntılarıyla ilgili daha sıkı denetimin yapılması, taklit, tağşişte sürdürülen mücadelenin cezasının ağırlaştırılmasının gerekliliğini belirtiyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

Gündem dışı üçüncü söz, Van'ın kurtuluş yıl dönümü münasebetiyle söz isteyen Van Milletvekili Kayhan Türkmenoğlu'na aittir.

Sayın Türkmenoğlu, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Van Milletvekili Kayhan Türkmenoğlu'nun, Van'ın kurtuluş yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; evladı olmaktan onur duyduğum Van şehrimizin düşman işgalinden kurtuluşunun 107'nci yıl dönümü münasebetiyle söz almış bulunmaktayım. Yüce heyeti saygıyla selamlıyorum.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Kayyumdan ne zaman kurtulacağız?

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Van, sadece coğrafi konumuyla değil, asil insanların dirayetiyle de tarihe kazınmış bir şehirdir. Doğu Anadolu'nun kadim şehirlerinden biri olan Van, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, stratejik konumu nedeniyle birçok kez istilaya uğramıştır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nin en doğu cephesinde olan Van, 1915 yılında Rus işgaline ve Ermeni Taşnak-Hınçak çetelerinin saldırılarına maruz kalmıştır ancak Vanlılar hiçbir zaman esareti kabul etmemiş, 2 Nisan 1918'de Kâzım Karabekir Paşa komutasındaki ordumuz şehrimizi işgalden kurtararak vatan topraklarına katmıştır. Bu zafer sadece askerî bir başarı değil, aynı zamanda milletimizin bağımsızlık aşkının, vatan sevgisinin bir göstergesidir. Bu ruh bugün de milletimizin, ülkemizin her bir köşesinde hayat bulmaktadır.

Van'ın düşman işgalinden kurtuluşu her yıl 2 Nisanda coşkuyla kutlanır, bu anlamlı günde şehitlerimiz rahmetle anılır, vatan toprağına verilen mücadele hatırlanır, gelecek nesillere bağımsızlık bilinci aşılanır ancak buradan üzülmek istiyorum ki Millî Mücadele'mizin bu yıl dönümünde ülkemize zarar verecek boykot çağrılarıyla ekonomimize darbe vurma çabalarına şahit olduk. Sermaye düşmanlığı yaparak ülkemizin sanayisini, ihracatını ve ticaretini baltalamaya çalışmak millî menfaatlerimize vurulabilecek en büyük ihanettir.

Sonuç: Boykot çağrılarının beklenen etkiyi yapmadığı net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Paylaşılan veriler 2 Nisanda günlük alışveriş işlem tutarının 28 milyar Türk lirasına ulaştığını, 1 Nisanın tam 2 katı yüksekliğinde bir göstergeyle net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu rakamlar ekonomimizin gücünü ve milletimizin sağduyusunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Diğer bir konu da son günlerde pervasızca yapılan söylemlere karşı bir sözümüz var; bir milletvekili olmamın yanı sıra, millet iradesine gönülden bağlı bir temsilci ve sorumluluk sahibi olarak konuşuyorum: Girdiği her seçimde milletimizin teveccühüyle sandıktan zaferle çıkan, halkın oylarıyla seçilen ilk Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik çirkin ifadeleri şiddetle kınıyorum. Cumhurbaşkanımız siyasi hayatı boyunca vesayet odaklarıyla, darbeci zihniyetle mücadele etmiş, milletin sesi ve gücü olmuştur. Bu kürsüde bu millet adına konuşan her kişi önce milletin seçtiklerine saygı göstermeyi de bilmelidir.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - O zaman Van Büyükşehir Belediye Başkanlarına da saygı göstereceksiniz. Bir taraftan kayyum, bir taraftan iradeyi tanımayacaksınız...

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Değerli milletvekilleri, evet, Van, tarihî ve kültürel zenginlikleriyle sadece Türkiye'nin değil, dünya turizminin göz bebeği olmuştur.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Kayyumlar için bir şey söylesene, kayyumlar için! Büyükşehirin kayyumu için iki çift laf etsene!

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Tarihî İpek Yolu üzerinde, uygarlığın ana ulaşım, ticaret yollarında yer alan Van, kahramanlık destanlarıyla, zengin kültürüyle bir çekim merkezidir.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Abdullah Zeydan'ı azleden kim? Halkın iradesi değil mi(!)

ALİ BOZAN (Mersin) - Hazmedemediniz, o yüzden kayyum atadınız. Buna dair bir şey söyleyin!

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Bugüne kadar tarihe tanıklık eden Hüsrev Paşa Külliyesi'ni, Süleyman Han Camisi'ni, Van Kalesi'ni, Hoşap Kalesi'ni, Akdamar Adası'nı, Van Müzesi'ni, tarihî eski Van şehrini, kültürel mirası, bu kadim kültürel tarihin medeniyetini görmek için tüm halkımızı, Türkiye'yi Van'a davet ediyoruz.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Kayyum rezaletini de görmek için biz de halkımızı Van'a davet ediyoruz.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Buradan tüm milletimize sesleniyorum: Artık ayrılıklarımıza değil, ortak değerlerimize odaklanalım. Birlik içinde olduğumuz zaman aşamayacağımız engel yoktur.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Tamam, kayyumlarla aşarsınız değil mi, halkın iradesini gasbederek aşarsınız(!)

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Van'ın kurtuluşundaki azim ve fedakârlık bugün de yolumuzu aydınlatacaktır. Van'ın kurtuluşu bize çok önemli bir gerçeği göstermiştir.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Vallahi Van şu an işgal altında; Van'da kayyum işgali var, irade işgali var.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - Bizim kaderimiz birlik ve beraberlik içinde olmaktır. İşgal günlerinde Van'da yaşanan acılar milletimizi bölmek isteyenlere en büyük cevaptır.

Bu duygu ve düşüncelerle Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ BOZAN (Mersin) - Kayyım atayarak milleti siz böldünüz. Van Belediyesine kayyım atamak bu milleti bölmektir.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Bunlar duygu da değil, düşünce de değil.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Allah kimseyi sizin durumunuza düşürmesin.

BAŞKAN - Sayın Türkmenoğlu, lütfen tamamlayın.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Devamla) - ...Van'ın kurtuluş mücadelesinde canını feda eden aziz şehitlerimizi rahmetle anıyorum.

Millî Mücadele'mizden aldığımız ilhamla Türkiye'yi daha güçlü yarınlara taşıma kararlılığımızı bir kez daha vurguluyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SÜMEYYE BOZ (Muş) - O saygıyı Van halkına gösterseydiniz, onların iradesine gösterseydiniz.

BAŞKAN - Sayın Türkmenoğlu, teşekkür ediyorum.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Çeşitli İşler

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Kulübü öğrencilerine "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Kulübü öğrencileri misafir locamızdalar; kendilerine hoş geldiniz diyoruz. (Alkışlar)

Değerli milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekiline sırasıyla söz vereceğim.

İlk söz, Mersin Milletvekili Havva Sibel Söylemez'e ait.

Sayın Söylemez, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Mersin Milletvekili Havva Sibel Söylemez'in, Özgür Özel'e seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

HAVVA SİBEL SÖYLEMEZ (Mersin) - Cuntacı CHP zihniyetinin vücut bulduğu Özgür Özel'e sesleniyorum: Yakın dönem Türkiye Cumhuriyeti tarihinde milletin iradesini ipotek altına alma girişimlerinin hepsinde oradaydınız; 1960 darbesinde, 1972 muhtırasında, 1980 darbesinde oradaydınız, 28 Şubatta, 367 garabetinde, 2007 bildirisinde oradaydınız.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Mehmet Metiner dedi ki: "15 Temmuz biz yaptık." Mehmet Metiner sizin görevliniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tabii, 60'da Sayın Özgür Özel dünyadaydı(!)

HAVVA SİBEL SÖYLEMEZ (Mersin) - "Cumhuriyet Mitingleri" adı altında "Ordu göreve!" diyerek millet iradesini hiçe sayarken oradaydınız, Gezi olaylarında aktör olarak oradaydınız.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - 80'de dünyadaydı(!)

HAVVA SİBEL SÖYLEMEZ (Mersin) - 15 Temmuzda evde darbeyi izleyenler olarak siz oradaydınız.

CHP lideri utanmadan "cunta" kelimesini yirmi üç senedir milletimizin oylarıyla iktidara gelen, Türk siyasi tarihinin en büyük lideri, dünya liderimiz Sayın Recep Tayyip Erdoğan'la aynı cümlede kullanmaktadır.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Utanmayan sizsiniz, siz! Utanmayan sizsiniz!

HAVVA SİBEL SÖYLEMEZ (Mersin) - Bu kirli ithamlar siyaseten tükenmişliğin, millî iradeye tahammülsüzlüğün... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Utanmayan sizsiniz! Kayyumcu sizsiniz! Darbeci sizsiniz!

BAŞKAN - Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan...

2.- Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan'ın, dün akşam Afyonkarahisar Belediye Meclisinde yaşanan olaylara ilişkin açıklaması

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün akşam Afyonkarahisar Belediye Meclisinde yaşanan olaylar hepimizi derinden üzmüştür. 2024 Yılı Faaliyet Raporu'nun görüşüldüğü esnada CHP'li bir Belediye Meclis üyesinin AK PARTİ'li meclis üyemize yönelik "Parmaklarını kırarım." ifadesiyle tehditkâr bir dil kullanması siyasetin saygı ve nezaketle olması gereğini unutturmuş, çirkin bir dil kullanılmıştır.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e kim dil uzatırsa onun parmakları kırılır.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Belediye Başkanı Burcu Köksal Meclis Başkanı değilken seçilmiş Belediye Meclis üyemizin sözlerini kesmiş, hukuka aykırı bir şekilde zabıtaya toplantıdan çıkarma talimatı vermiştir.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e kim dil uzatırsa onun dili kesilir.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Merve Kavakcı olayını hatırlatan bu olay CHP zihniyetinin demokrasi karşıtı kural tanımazlığını bir kez daha gözler önüne sermiştir.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Maşallah! Maşallah! Fahrettin metinleri vermiş, Fahrettin!

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Demokratlara bak, demokratlara bak!

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Göreve gelir gelmez Afyonkarahisar Belediyesinde ortaya çıkan yolsuzluk iddiaları anlaşılan o ki Burcu Köksal'ın üzerindeki gerginliği artırmış ve dün akşam ortaya çıkan bu sonucu doğurmuştur.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Fahrettin yeni bir tane yazmış!

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Keşke öyle olsa, keşke öyle olsa! Keşke öyle olsa!

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Afyonkarahisar'da ve ülkemizde farklı siyasi görüşlere saygı göstererek yapıcı bir diyalog ortamı oluşmasının önünü açmak zorundasınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - 301 genç yatıyor, demokrasiniz bu sizin!

BAŞKAN - Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan...

3.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Özgür Özel'in söylemlerine ilişkin açıklaması

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Özgür Özel'in siyasi gerilimi tırmandıran, toplumu kutuplaştıran, milletin huzurunu bozan ve sabrını zorlayan söylemleri devam etmektedir. (CHP sıralarından gürültüler) Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımıza yönelik kullandığı "cunta" ifadesi büyük bir saygısızlık örneğidir. Ancak bu tür siyasi tiyatroyu biz daha evvel izlemiştik.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Korkmayın, korkmayın! 22 yaşındaki bir çocuğa siyasi yasak getiriyorsunuz; korkmayın çocuklardan, gençlerden korkmayın.

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Bugünlerde sosyal medyada dolaşan ve Âşık Veysel'e ait olduğu iddia edilen şiir ile yolsuzluk başta olmak üzere çeşitli davaları süren kişilerin sahte mağduriyet söylemleri geçmişte Adnan Menderes'e kurulan tuzaklara benzer bir şekilde sahnelenmek istenmektedir.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Gençlerden korkmayın, o gençler bizim geleceğimiz.

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Seçilmiş bir başbakanın idam edilmesiyle demokrasiye darbe vurulmuş, ardından istikrarsızlık, darbeler ve vesayet yılları yaşanmıştır ancak artık bu millet o eski millet değildir; tankların önünde duran, iradesine sahip çıkan bir milletiz.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu millet eski millet değil, milletin gözü açıldı yani.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - O millet sizi sandıkta gömecek.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Milletin gözü açıldı.

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Burada mesele sadece Recep Tayyip Erdoğan da değildir; mesele, Türkiye'dir, bu milletin şahlanmasıdır, Türkiye Yüzyılı'dır. Bu ülke aziz milletindir. Egemenlik kayıtsız ve şartsız milletindir.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Millet iradesine sahip çıkıyor.

BAŞKAN - Kütahya Milletvekili, İsmail Çağlar Bayırcı...

4.- Kütahya Milletvekili İsmail Çağlar Bayırcı'nın, yerli ve milli markaları boykot edenlere ilişkin açıklaması

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Terörist yuvası Kandil'de "PKK unsurları yok." diyen sen! Vatani için canını veren şehidimizin cenazesinde kahkahalar atan sen!

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - "Kelle" diyen kim?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Kelle" diyen sen!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - "Kelle" diyen sen, "Al ananı git." diyen sen!

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - FETÖ'cülere yapılan operasyonlar sonrası bu hainlere "İnanç grubu, hizmet hareketi" diye sahip çıkan sen!

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - "Kelle" diyen kim? "Kelle" diyen kim?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Sayın" diyen sen! Meclise davet eden sen!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - "Sayın" diyen kimdi?

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Her yapılan operasyon sonrası hâkimi, savcıyı ve devlet memurlarını tehdit eden sen! Savcı Mehmet Selim Kiraz'ı şehit eden DHKP-C'nin sloganını ağzına pelesenk eden sen!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - "Ananı al, git." diyen sen!

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Katil Esad'a kol kanat gerip Hükûmetimizi onunla görüşmeye çağıran sen! Yerli ve millî markalarımızı boykot eden sen! İngilizlerden medet uman da sen!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - İnsanları ayıran, ayırıştıran sen! Ekonomiye bu duruma getiren sen!

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a "cuntacı" diyen de yine sen!

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - İnsanları açlığa mahkûm eden sen!

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - "Halkın gücünün üstünde bir güç tanımadım ben." diyen kim peki?

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Sayın Cumhurbaşkanına mı söylüyorsun bunları?

İSMAİL ATAĞAN ÜNVER (Karaman) - AKP Genel Başkanına mı konuşuyordunuz?

İSMAİL ÇAĞLAR BAYIRCI (Kütahya) - Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İSMAİL ATAĞAN ÜNVER (Karaman) - Senin dediklerinin hepsi... AKP Genel Başkanına söyle sen bunu!

BAŞKAN - Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur...

Sayın Güzelmansur, buyurun.

5.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'da Cumhurbaşkanı adayları Ekrem İmamoğlu'na imza veren depremzedeyi tehdit edenlere ilişkin açıklaması

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

AKP vekilleri, bunu iyi dinleyin: Hatay'da Cumhurbaşkanı adayımız Sayın Ekrem İmamoğlu'na imza veren depremzedeyi "Konteyner kentlerden çıkarırız." diye tehdit ediyorlar; işte, bu da onun ispatı. Bu tehdidi yapanlara soruyorum: Konteyner kentlerde AKP otobüsleriyle siyaset yapmak serbest, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayına imza vermek yasak; öyle mi? Bu tehdidi yapanlara hatırlatayım: Hatay, sıradan bir il değildir; Hatay, milletin egemenliğine sahip çıkan, devlet olmaktan vazgeçen, Türkiye Cumhuriyeti'nin son vatan toprağıdır, Hatay, iradenin kendisidir. (CHP sıralarından alkışlar) Depremde her şeyini kaybeden, 21 metrekairelik konteynerlerde yaşam mücadelesi veren insanlar sizin tehditlerinize boyun eğecek bir millet de değildir.

Biz imza vermek isteyenlerin imzalarını almaya devam edeceğiz, tek bir vatandaşımızın konteynerden çıkarılıp çıkarılmayacağını takip edeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Şanlıurfa Milletvekili Cevahir Asuman Yazmacı...

6.- Şanlıurfa Milletvekili Cevahir Asuman Yazmacı'nın, Ramazan Bayramı'nda Şanlıurfa'nın ziyaretçi akınına uğradığına ilişkin açıklaması

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kültür ve medeniyet hazinelerinin kenti, peygamberler şehri Şanlıurfa'mız Ramazan Bayramı'nda da âdeta ziyaretçi akınına uğradı.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Elektrik yok.

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Kadim şehrimiz Şanlıurfa'mızda bayramın manevi huzuru, heyecanı ve coşkusunu yaşayan misafirlerimiz ören yerlerimizde de tarihi soludu. Dokuz günlük bayram tatili süresince UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Göbeklitepe Ören Yeri 71.350 kişiyi ağırladı.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Telefonumu şarj edemiyordum, bizzat yaşadım; on dakikada bir elektrik gidiyor.

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Şanlıurfa Arkeoloji ve Mozaik Müzelerini de 25.994 kişi ziyaret etti; böylece 97.344 kişiyle Şanlıurfa'mız kendi rekorunu kırdı.

Tatilde şehrimize gelen vatandaşlarımıza hemşehrilerim adına şükranlarımı sunuyorum. Şanlı şehrimize büyük değer veren Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Kültür ve Turizm Bakanımız Mehmet Nuri Ersoy'a şükranlarımı sunuyorum. Kültür ve Turizm Müdürlüğümüzde görevli tüm arkadaşlarıma...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı...

Sayın Halıcı, buyurun.

7.- Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı'nın, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması

HİKMET YALIM HALICI (Isparta) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bir öğrenciye vurulan kelepçe aslında tüm topluma takılmıştır; öğrenci susturulursa toplum dilsiz kalır. Tutuklu gençlik susturulmuş gelecektir. Anayasa'nın 26'ncı ve 34'üncü maddeleri ifade özgürlüğünü ve barışçıl gösteri hakkını açıkça güvence altına almaktadır. Bu hakların kullanımı, cezalandırılması gereken bir suç değil; aksine, teşvik edilmesi gereken bir yurttaşlık ve demokrasi refleksidir.

Bu öğrenciler yalnızca özgürlüklerinden değil, eğitim haklarından da mahrum bırakılıyor ve gelecekleri ağır bir şekilde tehdit ediliyor. Derhâl, amasız fakatsız bir şekilde bu gençler serbest bırakılmalıdır; bu gençlerin eğitim hakları güvence altına alınmalı, yaşadıkları hak kayıpları telafi edilmelidir. Bugün susturulan her ses yarın daha büyük bir sessizliğe neden olacaktır.

BAŞKAN - Muş Milletvekili Sümeyye Boz...

8.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un, gözaltında yapılan uygulamalara ilişkin açıklaması

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Günlerdir sokaklarda, dijital mecralarda mağdurlar ve taraftarları çıplak aramayı ve cinsel saldırıyı konuşuyor, on yıllardır gözaltında çıplak arama ve cinsel saldırı iddiaları bu milletin vicdanında kanayan bir yara olmaya devam ediyor. Gençler, kadınlar onurları çiğnenerek işkenceye maruz kaldığını haykırıyor ama iktidar "Asılsız." diyerek kulak tıkıyor.

Uşakta, Gezi'de, Türkiye'de ve kürdistanda yaşananlar ortadayken "kara propaganda" yaftasıyla susturulan mağdurlar değil mi? Yalan haber suçlamasıyla tehdit etmek hakikati gömmek değil midir? Bu insanlık dışı uygulamalar halkı kin ve düşmanlığa sevk eden asıl meselelerdir ve bizler sessiz kalmayacağız, bu zulmü haykırmaya ve adalet aramaya devam edeceğiz.

Bağımsız soruşturma talep edenleri, "Çıplak arama ve cinsel saldırı vardır." diyenleri değil, uygulayanları soruşturun.

BAŞKAN - Adana Milletvekili Orhan Sümer...

9.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Ticaret Bakanlığının limon ihracatını geçici olarak durdurma kararına ilişkin açıklaması

ORHAN SÜMER (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ticaret Bakanlığının aldığı 8 Nisan 2025 tarihinden itibaren limon ihracatını geçici olarak durdurma kararını Çukurova üreticisi büyük bir endişe ve hayal kırıklığıyla öğrenmiş bulunmakta.

Bu karar, Adana ve Çukurova havzası gibi tarımın kalbinin attığı bölgelerdeki çiftçilerimizin emeklerini ve geleceklerini hiçe sayan, plansız ve tepkisel bir politikanın ürünüdür. Limon ihracatının durdurulmasına gerekçe olarak gösterilen don vakaları ve arz güvenliği argümanları gerçekleri yansıtmamaktadır. Adana'da yaşanan soğuk hava koşulları elbette önlem alınmasını gerektiren bir durumdur ancak çiftçimizi korumak adına atılması gereken adımlar ihracatı durdurmak değil, üretimi destekleyecek ve riskleri azaltacak kalıcı çözümler üretmek olmalıydı. İhracatın durdurulması çiftçimizin uluslararası pazarlardaki güvenilirliğini sarsacak ve uzun vadede ekonomik kayıplara yol açacaktır.

Tarım politikalarındaki istikrarsızlık hem üreticiyi hem de tüketiciyi mağdur etmektedir. Tarımda uygulanan bu plansız ve öngörüsüz hamleler derhâl son bulmalı, Ticaret Bakanlığı gereğini yapmalıdır.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Çeşitli İşler (Devam)

2.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Irak-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Cabbar Abbas Kınani ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Irak-Türkiye Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Başkanı Sayın Cabbar Abbas Kınani ve beraberindeki heyet Genel Kurulumuzu teşrif etmişlerdir; kendilerine Meclisimiz adına hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

10.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Diğer söz Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'ya ait.

Sayın Aşıla, buyurun.

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Sonunda İklim Kanunu Teklifi'ni getirdiniz. İklimler değil, yöneticilerin eksen kayması felaketi getiriyor; Batı'nın her emrini kutsal sayanlar attıkları her imzayla milletimizi ve ülkemizi uçuruma sürüklüyor. Cevap verin, sizin ikliminizi böyle değiştiren ne; para hırsı mı, güç sarhoşluğu mu yoksa koltuk sevdası mı? İklim kanunu, küresel siyonizm tarafından ulus devletleri sömürmek için hazırlanan, iktidarlar eliyle topluma pazarlanan bir köleleştirme operasyonudur; daha da ötesi, üretimi, özgürlükleri ve tüm kazanımları ipotek altına alacak olan sinsî bir işgal girişimidir. Bu vebale nasıl ortak olacaksınız? Bütün dünya bu projeden çıkmaya çalışırken sizdeki bu acele nedir? Hem bu dünyada hem öbür dünyada bunun hesabını veremeyeceksiniz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Amasya Milletvekili Reşat Karagöz...

11.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, Amasya'nın Göynücek ilçesinin köylerine ilişkin açıklaması

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hükûmet kendine oy vermeyeni yok sayma alışkanlığını Göynücek ilçemizin köylerinde de sürdürüyor; Çayan, Ardıçpınar ve Davutevi köyleri tüm muhalif köylerin ortak kaderini yaşayarak yol ve su sorunlarıyla baş etmeye çalışıyor. Temmuz 2024'te sel felaketi vuran Çaykışla köyünde hâlâ arazi temizlenmedi, afet bölgesindeki evlerin taşınması için yer gösterilmedi. İkizyaka, Koyuncu, Kapaklı köylerinde yeni bir afet yaşamamak için derhâl dere ıslah çalışmalarının tamamlanması gerekiyor. Terziköy-Başpınar köyü arasındaki su bağlantı sorunu tam on yıldır çözüm bekliyor. Göynücek'e bağlı köylerde yol yok, hizmet yok, yatırım yok ama ihmal var, ayırmıcılık var, ötekileştirme var. Vatandaşlarımızın ödediği her kuruş vergi, yıllardır ihmal edilen Göynücek köylerine hizmet olarak dönene kadar Mecliste yurttaşlarımızın sesi, haklarının takipçisi olmaya devam edeceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Erzurum Milletvekili Abdurrahim Fırat...

12.- Erzurum Milletvekili Abdurrahim Fırat'ın, 5 Nisan Avukatlar Günü'ne ilişkin açıklaması

ABDURRAHİM FIRAT (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 5 Nisan Avukatlar Günü vesilesiyle söz almış bulunuyorum.

Hukukun üstünlüğünü koruma mücadelesinde avukatlarımız bireylerin haklarını savunan, toplumun vicdanını temsil eden birer neferdir. Avukatlarımız zorlu koşullarda dahi adaletin tesisi için durmaksızın çalışır, onlar yalnızca müvekkillerinin değil, adalet ve toplumsal barışın da temsilcisidir. Bugün geldiğimiz noktada savunma hakkının etkin kullanılması için avukatların karşılaştığı ekonomik, mesleki ve güvenlik sorunlarına çözüm üretmek hepimizin sorumluluğudur. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak hukukun temel taşı olan bu mesleğin değerini bilmek ve avukatlarımızın koşullarını iyileştirmek hepimizin ortak sorumluluğudur.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Yasayı getirin, destek verelim; avukatlarla ilgili yasayı getirin, destek verelim.

ABDURRAHİM FIRAT (Erzurum) - Adalet bir milletin temel direğidir; bu direği ayakta tutan biz avukatlarız.

Meslektaşlarımızın Avukatlar Günü'nü kutluyor, görevlerinde başarı ve esenlik diliyor, hepsine şükranlarımızı sunuyoruz.

BAŞKAN - Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu...

13.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, İsrail'in saldırılarına ilişkin açıklaması

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İktidar "Suriye'de biz kazandık." diyedursun, zalim İsrail her Allah'ın günü ölüm kusuyor. İşte, dün İsrail ordusu Han Yunus kentinde gazetecilerin kaldığı çadırı bombaladı, 9'u gazeteci 10 masum cayır cayır yandı. İsrail'in 7 Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de öldürdüğü, katlettiği insan sayısı 51 bine ulaştı. 19 Ocaktaki ateşkesin ardından 18 Martta saldırılara başlayan İsrail geçtiğimiz hafta da Türkiye'nin askerî üs olarak konuşlanacağı duyurulan T4 Havaalanı'nı bombaladı. Ardından da ülkemizi tehdit ederek "Türkiye'ye gözdağı için vurduk." dedi. Ne oldu peki? Tabii ki bizim ucuz kabadayı iktidardan çıt bile çıkmadı.

BAŞKAN - Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara...

14.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, deprem sonrasında Hatay'da yaşanan sağlık sorunlarına ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Deprem sonrasında Hatay'da birçok hastanemizde uzman doktor, sağlık personeli, donanım eksikliği ve yatak kapasitesiyle ilgili birçok sorunu söyledik ve hayatımızı derinden etkilediğini ifade ettik. Bakanlığa soruyoruz "Süreç yakından takip ediliyor, Hatay'da yirmi dört saat kesintisiz hizmet ilkesiyle çalışıyoruz ve tüm hastanelerimizde tüm donanımlarımız tamam." diyorlar.

Peki, o hâlde soruyoruz: Belen Devlet Hastanesinde yatak kapasitesi niye eksik? Uzman doktor yok. Denizciler Mahallemizde çok büyük bir polikliniğe ihtiyacımız var. Arsuz'da hakeza bununla ilgili birçok problemimiz var. Yine, Reyhanlı Devlet Hastanemizde kardiyoloji, göğüs polikliniği, cildiye, genel cerrahi uzmanı ve doktorlar maalesef yok. Yurttaşlarımız video çekerek seslerini ulaştırmaya çalışıyorlar. Bu Sağlık Bakanlığı ne yapıyor, nasıl bir rol veriyor sağlık tesislerine? (CHP sıralarından alkışlar) Bunu bilmek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Adana Milletvekili Bilal Bilici...

15.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Ekrem İmamoğlu'na ilişkin açıklaması

BİLAL BİLİCİ (Adana) - 16 milyon İstanbullunun Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu 19 Mart sabahından bu yana milletinden, görevinden, özgürlüğünden yoksun. 15,5 milyon oyla Cumhurbaşkanı adayı gösterilen Ekrem İmamoğlu tam yirmi bir gündür özgürlüğünden mahrum. Milletimiz bu haksızlığı asla kabul etmez, kendi iradesinin gasbedilmesine de izin vermez. Yargı, siyasi ön kesme aparatı olmamalıdır diyorum. 2024 seçimlerinde 1 milyon oy farkla galip gelmiş ve İstanbul'u toplamda 3 kere kazanmış Ekrem İmamoğlu bir an önce serbest bırakılmalıdır diyorum.

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Ali Kıratlı...

16.- Mersin Milletvekili Ali Kıratlı'nın, Özgür Özel'e seslenmek istediğine ilişkin açıklaması

ALİ KIRATLI (Mersin) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; sözlerim CHP eş Genel Başkanı Sayın Özgür Özel'e: Bizim oraların güzel bir lafı vardır "Kişi kendinden bilir işi." Cunta özlemi çektiğinizi çok açıkça görebiliyoruz. Aslında haksız da sayılmazsınız; sizin ifadenizle: "Adam her seçimde sizi yenmiş de yenmiş." Cunta arıyorsanız aynaya bakın, CHP'ye bakın. Tarihiniz belli; bu ülkede açık oy, gizli tasnif yapan CHP; 60 ve 80 darbelerinde, 71 muhtırasında, 28 Şubat sürecinde cuntacılar medet uman, cunta sevici yine CHP.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Aynaya bakarak konuşuyorlar ya, ne yapacaksın? Başka yapacakları iş kalmadı, aynaya bakıp konuşuyorlar!

ALİ KIRATLI (Mersin) - Yirmi üç yıldır ezici çoğunlukla her seçimde bu aziz milletin oylarıyla seçilmiş, cunta ve vesayet dönemlerini tarihin çöplüğüne atmış Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan cuntacı, öyle mi?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Aynen öyle, aynen öyle!

ALİ KIRATLI (Mersin) - Arkadaşlar, bizden cuntacı da çıkmaz, darbeci de çıkmaz. Yalan, iftira ve hakaret senin ağzına yuva yapmış Sayın Özel. Seni siyasi sorumluluğa ve aynı zamanda Cumhurbaşkanımızdan ve ona oy veren milyonlarca seçmenden özür dilemeye davet ediyorum.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Bir rahibe sahip çıkamadınız ya, bir rahibe! Rahip elinizdeydi, verdiniz!

BAŞKAN - Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz...

17.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Gazze'ye ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Bir ses geldi Gazze'den, "Musa doğmuş." dediler.

Duymuş bunu Firavun, başlamış bebekleri tek tek öldürmeye.

Sırtı duvarda, başı yerde çocuk, hangi çağda yaşıyor bu çocuk?

Hangi çağda yaşarsa yaşasın bu bir çocuk.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vallahi, bu çağda yaşıyor! Bir de Silivri Cezaevlerinde yaşıyor o çocuklar!

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Gidelim mi? Nereye? Biz kapısını geçsek bile refahından geçemeyen sahte bir dünyaya.

Yaşamak! Artık ne için? Göçtü herkes, nöbet bizde ve bu çocuk da göç edecek eğer bir nehre indirilmez ise.

Ölümün bedeni bizde yoktur.

Vakti merhun bir ölüm. Yağmur yağar, bardak dolar ve az öteye göç ederiz.

Şu dilsiz dünyalılar gibi bir yerden bir yere değil.

Biz atsızlar ordusu göç ettik mi bir âlemden başka bir âleme, bir darlıktan bir başka varlığa doğru göç ederiz.

Hangi cennetsin çocuk, hangi kuş sensin ki çocuk?

Hangi duvara çizilirse çizilsin, Hanzala hep bir çocuk.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan...

18.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, on beş gündür açlık grevinde olan siyasi tutsaklara ilişkin açıklaması

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Tutuklandıktan sonra Marmara Kapalı Hapishanesine götürülen ve bir gecede apar topar yargılandıkları şehirlerden uzaklara sürgün edilen ESP, SKM ve SGDF'li tutsaklar 24 Marttan bu yana açlık grevindeler. ESP'li tutsakların sürgün, işkence ve kuyu tipi hapishanelere karşı talepleri haklı ve meşrudur. Haksız tutuklamalara, sürgün ve sevkler son verilmeli, on beş gündür açlık grevinde olan siyasi tutsakların talepleri kabul edilmelidir. Hapishaneler artık yalnızca mahpusların değil, tüm ülkenin en önemli sorunlarından biridir. Öğrenciler, gençler, kadınlar, siyasetçiler ve hapishanelerde hukuksuzca tutulan herkes için hapishanelerin sesi olmaya devam edeceğiz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım...

19.- İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım'ın, Özgür Özel'in açıklamasına ilişkin açıklaması

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Teşekkürler Başkanım.

Şaibeli bir kurultayla CHP Genel Başkanı seçilen, kurultayın şaibeli olduğunu peşinen kabullenip mahkeme kararını beklemeden yeniden olağanüstü kurultaya giden ve kurultayda kendisinden başka hiçbir adaya müsaade etmeyen...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sana ne? Sen çıksaydın!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sizde aday olabilen il başkanınız yok ya, il adayınız yok!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - ...tek adayla yine şaibeli bir şekilde Genel Başkan seçilen Özgür Özel'in Cumhurbaşkanımıza dönük cunta açıklaması maalesef şaibeli bir Genel Başkan olduğunu ispatlar niteliktedir.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Tayyip Bey'in karşısına kim çıktı?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İlde çıkamıyor, ilde!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Biriniz çıkabildiniz mi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bırak Tayyip Bey'i, il başkanlığına aday çıkmıyor ya!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Aslında bu ifade CHP'li belediyelerdeki yolsuzluk ve hırsızlık suçunu gizlemeye dönük bir ifadedir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İmanıma küfreden bari Müslüman olsa ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Yenişehirlioğlu, bana bakın, bana!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Oysa 16 milyon İstanbullunun parasını çalan, cukkalayan CHP'li İBB Başkanına "cukkabaşı" demesi gerekirken Özgür Özel'in cukkadan cuntaya dümen kırması İngiliz hayranlığının bir göstergesidir diyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İlçe kongresine aday olamıyorsunuz, komiksiniz, komik!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bir tane aday çıktı mı karşısına Allah aşkına?

BAŞKAN - Burdur Milletvekili İzzet Akbulut...

20.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, süt üreticilerinin şikâyetine ilişkin açıklaması

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yine bir Ramazan Bayramı'ndan sonra bir sürü süt üreticimizden şikâyet aldık. Kıymetli süt üreticilerimiz bayramda ne yazık ki çok aşağı fiyat teklifiyle karşı karşıya kalıyorlar; 10 liradan, 11 liradan sütlerin toplanmasını özel sektörün teklif ettiğini anlatıyorlar. Özel sektöre diyecek bir şeyimiz yok. Ulusal Süt Konseyinin açıkladığı fiyatların altında fiyat alınması yasaklansın diye birçok kez talep ettik ama başarılamiyor. En azından şunu yapmak zorundayız: Süt üretiminin olduğu yerde, et üreticilerinin olduğu yerde mutlaka ve mutlaka Et ve Süt Kurumunun açılması gerekmektedir. O Ulusal Süt Konseyinin belirlediği fiyatlarda en azından bir garantör olması konusunda Et ve Süt Kurumunun açılması gerekiyor. Eğer açılır, o fiyatlardan süt toplanırsa yine bu sütler işletilir; tereyağıdır, yoğurttur, peynirdir daha ucuz fiyatlarla da halkımıza sunulur diyorum, dikkatlerinize bu konuyu çekmek istiyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç...

21.- Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç'ın, İklim Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tarım ve hayvancılığı doğrudan etkileyecek olan İklim Kanunu Teklifi Tarım Komisyonunda konuşulmadan Genel Kurula getirildi. Bu kanun teklifi küresel bir dayatmanın ürünüdür. Dünyayı kirleten devletler ve çok uluslu şirketler faaliyetlerine devam ederken az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere sıfır karbon emisyonu hedefini dayatıyorlar çünkü "yeşil kalkınma" kavramı yeni bir sömürü aracı olarak kullanılıyor. Ülkesini ve milletini düşünen hiçbir milletvekili arkadaşımız bu kanun teklifine onay vermemelidir. Milletimizi köleleştirmeye ve ülkemizi sömürmeye hizmet edeceği açık olan bu kanun teklifi derhâl geri çekilmelidir. Bugün yaptığınız yanlışların amel defterinize yazıldığını unutmayın ve yine unutmayın ki sebebi ne olursa olsun milletimiz hiçbir zaman köleliği kabul etmemiştir, etmeyecektir.

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz...

22.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, Ticaret Bakanlığının limon ihracatını geçici olarak durdurma kararına ilişkin açıklaması

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ticaret Bakanlığı tarafından alınan ihracat yasağı kararının her ne kadar kamuoyundan gelen baskılar üzerine 15 Mayıs'a kadar ertelendiği söylene de son yıllarda zaten para kazanamayan ve ağaçlarını sökmek zorunda kalan limon üreticisini mağdur etmiştir. Alınan karar limonun başkenti Mersin'de büyük bir tepkiye neden olmuştur. Limon ihracatı Hükümet tarafından daha önce de 2020 yılında dört ay süreyle pandemi gerekçesiyle yasaklanmış ve bu yasak o dönemde üreticilerimize çok pahalıya mal olmuş, birçok yurt dışı pazarı kaybedilmişti. Bundan hiç ders almayan Hükümet, o dönemde kaybedilen çoğu pazarlar daha henüz kazanılamamışken önü ardı hiç düşünülmeden limona bir kez daha ihracat yasağı getirilmiştir.

Buradan Hükümete sesleniyorum: Sizin üreticilerden alıp veremediğiniz nedir, nedir üreticilere karşı bu husumetiniz? Şu anda Mersin'de üreticiler isyandadır.

BAŞKAN - Kahramanmaraş Milletvekili Zuhal Karakoç Dora...

23.- Kahramanmaraş Milletvekili Zuhal Karakoç Dora'nın, askerî hastanelerin yeniden açılması gerektiğine ilişkin açıklaması

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyanın en büyük ordularından biri olan şanlı Türk ordusu gerek kara, deniz ve hava hudutlarımızda güvenliğini sağlamakta gerekse dünyanın çeşitli bölgelerinde devletimizi en iyi şekilde temsil etmektedir. Operasyonlarda ağır yaralar alan, ivedilikle askerî tıp biliminin gerekliliklerine uygun bir şekilde yetkin ve tecrübeli Türk hekimlerimiz tarafından müdahale edilmesi gereken askerimizin sağlık hizmeti ihtiyacının azami ölçüde karşılanması askerî hastanelerle mümkün olacaktır. NATO ülkeleri içerisinde en yüksek askerî güce sahip olup askerî hastanesi olmayan tek ülke Türkiye'dir. Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalan askerî hastanelerin yeniden açılması Türk devlet geleneğine ve canından geçip cananı bildiği vatanından vazgeçmeyen askerimize borcumuzdur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Perihan Koca...

24.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, gözaltında yapılan uygulamalara ilişkin açıklaması

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Konca Kuriş'in katilleri serbest bırakılırken gözaltında tacize uğrayan kadınları her gün konuşacağız, gözaltında kadınlara çıplak arama işkencesini her gün konuşacağız, gözaltında kadınlara cinsiyetçi küfür edilmesini her gün konuşacağız.

Gözaltında ters kelepçe, gözaltında cinsel taciz, gözaltında çıplak arama işkencesidir. Gözaltında çıplak arama insanlık suçudur. Gözaltında tacize uğrayan kadınları her gün konuşmaya devam edeceğiz ve bununla mücadele edeceğiz, direneceğiz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Mersin Milletvekili Ali Bozan...

25.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, 8 Nisan Dünya Romanlar Günü'ne ilişkin açıklaması

ALİ BOZAN (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bugün 8 Nisan Dünya Romanlar Günü. Romanlar, bir gün değil, her gün hatırlanmak istiyor. Dünyanın birçok ülkesinde baskı altında yaşam mücadelesi veren Romanlar Türkiye'de de saldırılara uğruyor, kamusal alanlarda ötekileştiriliyor ve bitmeyen yoksullukla yüz yüze bırakılıyorlar. Türkiye'de yaklaşık 400 bin civarında bir nüfusa sahip olan Roman yurttaşlara yönelik geçmişte "Roman açılımı" adı altında yapılan çalışmalar maalesef göstermelik kalmıştır. Ülkede yaşayan tüm halkların, inançların, toplumsal kesimlerin sorunlarının köklü ve kalıcı çözümü ancak eşit yurttaşlık temelinde demokratik toplumdan ve demokratik ulustan geçmektedir.

Birlikte yaşadığımız tüm halklar ve inanç grupları için olduğu gibi, eşit koşullarda ve eşit haklarla bir arada yaşamak için Roman yurttaşlarla dayanışma içinde olduğumuzu belirtiyor ve Roman halkının 8 Nisan Dünya Romanlar Günü'nü kutluyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez...

26.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tutuklu öğrencileri serbest bırakın. Hukuka aykırı olarak tutuklanan öğrenciler hâlâ cezaevinde. Suçları ne? Barışçıl protestolara katılmak, düşüncelerini ifade etmek, adaletsizliğe itiraz etmek. Eğitim hakları ellerinden alınıyor, sınavlara giremiyor, üniversitelerine ulaşamıyorlar. Anayasa'nın 42'nci maddesi açık: "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." Şimdi de üniversitelerdeki boykot çağrılarına kulak veren öğrenciler, akademisyenler ve personel hakkında 80

darbesinin ürünü olan YÖK eliyle adli ve idari işlem tehdidi yapılıyor. Bu tehditler, gençlerin demokrasi ve hukuk talebini bastıramaz. Unutmayın, üniversiteler baskıyla değil özgürlüklerle yaşar. Bu ülkenin gençleri susturulamaz. Tutuklu öğrencileri serbest bırakın. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş...

27.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun'un il oluşunun 104'üncü yılına ve Topal Osman Ağa'nın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Nisan ayı Giresun'umuz için iki önemli olayı barındırıyor. 4 Nisan 1921'de Giresun'umuz il statüsüne kavuşup cumhuriyetin kuruluşuna ve demokrasiye katkı sağlayarak Meclise ilk milletvekilini gönderdi. Bir cumhuriyet kenti olan Giresun'umuzun il oluşunun 104'üncü yıl dönümünü kutluyorum.

Giresun kurtuluş mücadelesinde cepheye gönüllü alay yollayan bir ildir. Gönüllü alayların komutanı ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün muhafız alayı komutanı Topal Osman Ağa'yı ölümünün yıl dönümü 2 Nisanda Giresun'da rahmetle andık. Millî Mücadele'de şehit ve gazi olan tüm vatan kahramanlarını, Topal Osman'ı ve yiğit Giresun uçaklarını saygı, rahmet ve minnetle anıyorum.

BAŞKAN - Denizli Milletvekili Şeref Arpacı... Yok.

Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar...

28.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, tutuklu öğrencilere ilişkin açıklaması

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, hak, hukuk, adalet için, kendi gelecekleri için, liyakatle yönetilen bir ülke için, haksız tutuklamalara karşı ellerinde Türk Bayrağı'yla yürüyüş yaparak protesto gösterilerine katılan onlarca öğrenci tutuklu olarak yargılanıyorlar. Sadece Anayasa'dan doğan protesto haklarını kullandıkları için "Ekrem İmamoğlu'na özgürlük" dedikleri için bayramı ailelerinden ayrı geçirmek zorunda kalmış gençlerden söz ediyoruz. Dün itibarıyla gençlerimizin sınav haftası başlamıştır. Ya tutuklu bulunan öğrencilere on-line sınav hakkı tanınmalı ya da tutuklu bulunan öğrencilerin tamamının mazeretli sayılması hususunda üniversite yönetimleri açıklama yapmalıdır. Artık bu kepezeliğe bir son verilmeli ve tutuklu bulunan öğrenciler derhâl serbest bırakılmalıdır. Ülkemizin geleceğiyle oynamayın ve gençlerimizi serbest bırakın. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Siirt Milletvekili Mervan Gül...

29.- Siirt Milletvekili Mervan Gül'ün, Garzan Sulama Projesi'ne ilişkin açıklaması

MERVAN GÜL (Siirt) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Garzan Sulama Projesi'nin tamamlanması için çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bu proje Garzan Çayı'nın suyunu tarım arazilerine ulaştırarak kuraklık sorununu çözecektir. Böylece tarımsal verimlilik artacak, ürün çeşitliliği çoğalacak ve çiftçilerin geçim kaynakları güçlenecektir. Bu proje sadece yerel halkın yaşam standartlarını yükseltmekle kalmayacak, aynı zamanda Türkiye'nin gıda güvenliğine de katkı sağlayacaktır. Ekonomik açıdan proje bölgedeki istihdam imkânlarını genişleterek kırsal kalkınmayı hızlandıracak, ayrıca sulama imkânı sayesinde tarıma dayalı sanayi alanında da gelişim göstererek bölgeye yatırımlar artacak ve göç gibi sosyal sorunlar azalacaktır. Bu nedenle, bu proje, bizim için sadece bir altyapı çalışması değil aynı zamanda geleceğe yönelik bir umut ve yatırım kaynağıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan...

30.- Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan'ın, 8 Nisan Türkiye Fizyoterapistler Günü'ne ilişkin açıklaması

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bugün 8 Nisan Türkiye Fizyoterapistler Günü; on binlerce meslektaşımın dokunduğu hayata umut verdiği, "Bir daha yürüyebilecek miyim?" diye tereddütle bakan yüzlere "Beraber yürüyeceğiz." derken tebessüm katan ulvi bir mesleğin mensuplarının günü. Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki ilk ve tek fizyoterapist milletvekili olmanın gururu ve sorumluluğuyla sağlıkta Türkiye Yüzyılı vizyonu ile meslektaşlarımızın dünya standartlarında çalışabilmeleri için var gücümüzle çalışıyoruz. Verilen bunca uğraşa rağmen bazı milletvekillerinin Meclis kürsüsünde yıllardır emek verilerek yetiştirilen fizyoterapist meslektaşlarımıza "merdiven altı" nitelendirmesi yapmasını kabul etmiyor ve şiddetle kınıyorum.

Geçtiğimiz günlerde Sağlık Bakanlığımızın titiz çalışmalarıyla çıkan Serbest Çalışma Yönetmeliği'mizin meslektaşlarımıza hayırlı olmasını temenni ediyor, tekrardan 8 Nisan Türkiye Fizyoterapistler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal...

31.- İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın, Trump'ın geçen hafta yaptığı açıklamalara ilişkin açıklaması

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Emperyalizmin pişkinlikte gelebileceği en son noktayı hep birlikte gördük. Geçtiğimiz hafta 2 Nisanı kurtuluş günü ilan eden Trump, Beyaz Sarayın gül bahçesinde ABD'ye gümrük vergisi uygulayan ülkelere karşı yeni gümrük vergisi oranlarını açıkladı. Gerekçe olarak da ABD'nin tüm dünya tarafından elli yıldır soyulduğunu iddia etti. Nasıl? "Usta hırsız ev sahibini bastırılmış." diye bir atasözümüz var, işte tam da bu. Başka ülkeleri bir kenara bıraktım, 1948'den bu yana siz bizim iliğimizi kemiğimizi sömürdünüz. Cumhuriyetimizin ilk yirmi yılında edindiğimiz tüm kazanımlarımızı Truman Doktrini kapsamında, Marshall Yardımları karşılığında yerle yeksan ettiniz. Şimdi de tüm dünya tarafından sömürüldüğünüz iddiasıyla alay mı ediyorsunuz? Yeni bir paylaşım savaşının arifesinde ortaya atılan bu tezler ve uygulamalar karşısında Türk milleti bir bütün olarak direnç göstermek mecburiyetindedir. Siyaset kurumu bugün iç çekişmelerini ekonomi politikaları boyutunda tutmalı ve dış politikada devletimizle omuz omuza vermelidir.

BAŞKAN - Ankara Milletvekili Semra Dinçer...

32.- Ankara Milletvekili Semra Dinçer'in, Mahir Polat'a ilişkin açıklaması

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Teşekkürler Sayın Başkan.

19 Mart tarihinde gerçekleştirilen darbe girişiminde gözaltına alınan ve ardından tutuklanarak cezaevine gönderilen İBB Genel Sekreter Yardımcısı Mahir Polat'ın çok ciddi sağlık sorunları yaşamasına rağmen hâlâ tutukluluğu devam ediyor. AKP iktidarının sözde sahip çıktığı Osmanlı mirasına gerçekten sahip çıkarak İstanbul'un çehresini değiştiren; kültürüne, tarihine ve geleceğine sahip çıkan Mahir Polat'ı parmaklıklar ardına atmak sadece hukuka değil, halka da meydan okumaktır. Eli kanlı katilleri, domuz başcılarını serbest bırakan AKP'nin İstanbul'a ve bu millete hizmet eden Polat'ı tutsak olarak tutmaya devam etmesi sarayın korkusunu gözler önüne sermektedir.

Adaleti kelepçelemlere rağmen biz buradayız. Sokaklar, meydanlar, mahkeme salonları saraya değil, halka aittir. Mahir Polat'ı derhâl serbest bırakın ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, bir söz talebiniz var; nedir konu?

Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, yerinden söz alan milletvekillerinin 7'si partimiz, Genel Başkanımız hakkında çok ağır ithamlarda bulundu; sataşma var, söz almak istiyorum.

BAŞKAN - Peki, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, bazı milletvekillerinin yaptıkları açıklamaları sırasında CHP Genel Başkanına ve Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - 7 kişi, bir parça uzatma istiyorum. Onlar için ayrı ayrı istiyorum, notumu aldım, o yüzden üç dakika söz istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; "darbe" "cunta" "otokrasi" "faşizm" bu konuları çok berrak kafayla ve inanarak, düşünerek tartışmak lazım. Ben bazı rakamlar vermek istiyorum; tartışmak, kavga etmek istemiyorum: 80 darbesi, Evren'in yaptığı darbe bu ülkenin sağcısına solcusuna, gencine aydınına, hepsine yapılan bir darbeydi. Biliyorsunuz, Sayın Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan, Süleyman Demirel, eşleri, Genel Başkanlarımız Deniz Baykal, Bülent Ecevit, İhsan Sabri Çağlayangil, Sadettin Bilgiç, birçok siyasetçi 80 darbesinde cezaevine atıldı. Kim attı? Cunta attı. Güzel... Hepsinin, ayrı ayrı, cunta döneminde ne kadar cezaevinde kaldığını hesapladım; yedi yıl. İktidarınızda 2010'dan bugüne kadar seçilen milletvekilleri, belediye başkanları, Mehmet Haberal, Tuncay Özkan, Engin Alan, Selahattin Demirtaş, hepsini hesapladım. Peki, cunta dönemi değil, demokrasi dönemi değil mi? Toplam ne kadar yatmışlar? Doksan beş yıl iki ay. Yahu, soruyorum: Biri Kenan Evren'in yarattığı cunta dönemi, biri -isyan ettiğiniz güya- iktidarınız. Arkadaşlar, Allah aşkına vicdanlı olalım! Geliyorum... 296 tane arkadaşımız, gencimiz cezaevinde. Bugün iddianame açıklandı, siyasi yasak isteniyor; hâlâ tensip ve mahkemeler tahliye kararı vermedi ve YÖK Başkanı "Atın bu çocukları." diyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 28 Şubat da bir darbeydi... "Darbe" diyordunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Son bir cümle.

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın, bir dakika süre veriyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - 28 Şubatta başta ben, Genel Başkanım Sayın Özgür Özel, sizler başörtülü kardeşlerimizin, arkadaşlarımızın, sınıf arkadaşlarımızın yaşadığı için meydanlarda, sokaklarda olmadık mı?

AYHAN SALMAN (Bursa) - Ne zaman oldunuz?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Gözaltına alınmadık mı?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Biz niye görmedik?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Abdullah Güler'e sor onu, beni Emniyetten alan Abdullah Güler'dir, Grup Başkanın; otur yerinel!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Siz anca ikna odaları yaparsınız be! Yalan konuşma burada!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Dinle, dinle! Lafı dinle!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Şimdi, soruyorum: Hangimiz tutuklandık? Hangimize YÖK Başkanı "Okuldan atın." dedi? Soruyorum.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Hep attınız!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - 28 Şubat darbe, sizin döneminiz demokrasi; yapmayın! Cunta, otokrasi, faşizm, darbe tam da budur; hukukun askıya alınması, demokrasinin askıya alınması, gençlerin, siyasetçilerin tutuklanmasıdır. Gelin, buna tarihten cevap verin, öyle kafadan konuşmayın.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sayın Başarır Hükûmetimize, partimize yönelik kabul edemeyeceğimiz ifadeler kullandı, 12 Eylül darbesi ile bizim Hükûmetimizin dönemini benzeştirdi, hatta daha da kötü olduğunu söyledi.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Daha vahim dedim.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Bunun için bir söz almak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun, söz sizin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Adalet ve Kalkınma Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada gerçekten milletimizin oylarıyla, milletimizin desteğiyle seçilmiş ve milletimize hizmet eden Hükûmetimizin yapmış olduğu faaliyetleri, iktidar dönemini 12 Eylül dönemiyle, bir darbe dönemiyle mukayese etmesini, hatta buradan "Daha geridir." demesini, yine, CHP Genel Başkanının Sayın Cumhurbaşkanımıza yönelik kullanmış olduğu "cunta" ifadesini asla ama asla kabul etmiyoruz, bu ifadeleri aynen iade ediyoruz. CHP bu ifadeleri kullanmak için öncelikle kendi siyasi tarihine baksın. Türkiye'de yaşanmış bütün demokrasi mücadelesinin karşısında, her zaman cuntanın yanında dayanak olarak, gayrimeşru ve demokrasi dışı bütün unsurların her zaman yanında CHP yer almıştır. CHP aslında bu milletin değerlerine, sandıktan çıkan iradeye her zaman karşı çıkmıştır. CHP'nin rahatsız olduğu, sandıktan çıkan iradedir, milletin iradesidir, halkın bizatihi kendisidir. CHP bu millettten rahatsız olmaktadır, CHP bu halktan rahatsız olmaktadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

Cunta dediğiniz, milletin oylarının karşısında, milletin iradesiyle mücadele eden bir azgın, bir antidemokratik güçtür. Bugün milletin oylarıyla her zaman gelmiş Sayın Cumhurbaşkanımıza "cunta" demek en hafif tabiriyle bu anlamda en büyük aymazlıktır, Türkiye'yi tanınamaktır, bu milleti tanınamaktır.

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - İmamoğlu kimin oylarıyla geldi, belediye başkanları kimin oylarıyla geldi?

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) - Recep Tayyip Erdoğan her zaman milletin yanındadır, milletin iradesiyle cuntayla mücadele etmiştir; cuntayı ortadan kaldırandır AK PARTİ, Cumhur İttifakı; bunun da böyle bilinmesi lazım. Her zaman demokrasinin yanında olmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Belediye başkanları kimin oyuyla geliyor Başkan?

BAŞKAN - Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Benim söylediklerimin aslında bir benzerini partim için söyledi, izin verirsiniz...

BAŞKAN - Grup başkan vekillerimize zaten söz vereceğim, burada bitirirsek bu tartışmayı iyi olur, tartışmayı inşallah noktalarız.

Buyurun.

3.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün sataşma nedeniyle yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle konuşması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Darbe dönemlerine iyi bakalım: 1954 genel seçim sonuçları, bakın, siyah olan yerler Demokrat Partinin, kırmızılar Cumhuriyet Halk Partisinin; çok gerideyiz. 1957 genel seçim sonuçları: Siyah olan yerler Demokrat Partinin, kırmızı olan yerler Cumhuriyet Halk Partisinin; büyük bir artış var.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Orada siyah yok ama.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Mor var.

Geliyorum 2019 yerel seçim sonuçlarına: Sarı olan yerlerin hepsi AK PARTİ, kırmızı olan yerler Cumhuriyet Halk Partisi. 2024 yerel seçimlerine geliyorum: Kırmızılardan olduğu çoğunluk Cumhuriyet Halk Partisi, sarılar Adalet ve Kalkınma Partisi. Şimdi, bunu niye söylüyorum? 57'deki seçim ve oy artışımızdan hemen sonra Turan Güneş o meşhur sivil manifestoyu yayınladı; halk iradesine, özgürlüğe... Bizim partimiz yaptı ve darbe oldu. Bu darbenin arkasında da dış güçlerin olduğunu, ABD'nin ve değişiklerin olduğunu hepimiz biliyorduk.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Başbakan astınız ya, Başbakan astınız!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Aynı şey 19 Mart darbesinde... Bakın, oylar artıyor, Cumhuriyet Halk Partisi geliyor; Trump selam yolluyor. Söyleyeyim mi? Bu ülkede ne zaman darbe ve cunta gelmişse ABD arkasındadır; kimi seviyorsa, kimi övüyorsa bilin ki onda mutlaka bir tuhafılık vardır.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - İngiliz büyükelçinin at arabasını çekti ya senin Jön Türklerin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Benim Genel Başkanlarım Deniz Baykal ve Bülent Ecevit 80 darbesinde cezaevindeydi. Tayyip Bey neredeydi? Kasımpaşa'da top oynuyordu. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, şimdi Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.
İlk söz talebi, YENİ YOL Partisi Muğla Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Selçuk Özdağ'a ait.
Sayın Özdağ, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

33.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kongresine, 19 Martta ve sonrasında yaşananlara, bazı televizyonlardaki yorumcuların söylemlerine, kuvvetler ayrılığı ilkesine, TÜİK'e ve açıkladığı enflasyon rakamlarına, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisinde bir kongre oldu, olağanüstü bir kongre; Sayın Özgür Özel Genel Başkan olarak seçildi. Sayın Özgür Özel'i ve Parti Meclisini tebrik ediyorum.

Şimdi, bütün rejimlerde iktidar vardır ama sadece demokrasilerde muhalefet vardır. Peki, biz çok partili hayata geçtiğimiz andan itibaren, 1950'li yıllardan itibaren gerçek manada bir demokrasiyle, gerçek manada bir hukuk devletiyle, gerçek manada bir insan haklarıyla tanışabildik mi? Bir kısmıyla yapabildik biz bunları. Şimdi, bakıyorum burada, dünyanın güneşiyle bugünün çamaşırları kurutulmak isteniyor. Dünyü konuşmayalım arkadaşlar, bugünü konuşalım. Bugün belli, ortada bir 19 Mart var ve bu 19 Martta bir Büyükşehir Belediye Başkanı gözaltına alınıyor. Gözaltına alınış şekli de doğru değil; ben bunları yaşamış birisi olarak söylüyorum. 12 Eylül öncesi de yaşadım, 12 Eylülde de yaşadım, 28 Şubatta da yaşadım ve çok uzun süre cezaevlerinde kaldım; gözaltına çok alındım, çok karakollara götürüldüm, çok işkencelere maruz kaldım. O nedenle, bir belediye başkanına bu şekilde muamele yapmanın sonucu ne oldu biliyor musunuz? 30 milyar dolar oldu. Bunu başka türlü de yapabildik yani şöyle söyleyeyim size, hani Akif'in söylemiş olduğu gibi: "Beş yüz yıllık tarih, tecrübe yarım hisse mi verdi?" diyordu. O nedenle, uzun yıllar, yetmiş sekiz yıllık demokrasi hayatına, çok partili hayata geçtiğimizden beri bu tecrübenin bize bu yarım hisseleri mi vermesi gerekiyordu?

Şimdi, gelelim bu İstanbul'daki olaylarla ilgili anayasal haklarını kullanan insanlara. Bir Anayasa var Türkiye'de. Bu Anayasa ne diyor? "Toplantı, gösteri ve yürüyüş hakkına sahipsiniz." diyor. Peki, vatandaşlarımız izin almadan bu toplantı, gösteri ve yürüyüş haklarına tam ve kâmil manada Türkiye'de sahip mi? Sahip değil ki! Hangi bedelleri ödememiz lazım ki daha fazla sahip olabilelim biz bunlara? Avrupa, İkinci Cihan Harbi'nden sonra, 1960'lı yıllardan sonra önce Kömür Ortak Pazarıyla, sonra Avrupa Ortak Pazarıyla, şimdi de Avrupa Birliğiyle beraber bunları sağladı. Biz daha hangi bedelleri ödeyeceğiz? 60'ı mı ödeyeceğiz, 71'i mi ödeyeceğiz, 80'i mi ödeyeceğiz, sağ-sol kavgalarını mı ödeyeceğiz, mezhep kavgalarını mı ödeyeceğiz, etnisite kavgalarını mı ödeyeceğiz? O nedenle, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapanlar arasında provokatörler olabilir, burada Hükümet ve aynı zamanda istihbarat, kolluk güçleri bu provokatörleri bulmalı ve onlara gereğini yapmalı. Burada genelleme yapmak da doğru değil. "Efendim, burada toplantı ve gösteri yürüyüş hakkını sağlayanlar var." Ee? "Herkesi aynı kefeye koyayım." Doğru değil. Aynı şekilde, polisin müdahalesinde de bazı polis memurlarının doğru müdahale etmediklerini gördük; bunlar videolarla sabit. Bu da aynı zamanda genelleme yapmamızı gerektirmez, bütün polis teşkilatını aynı kefeye koymamızı gerektirmez değerli arkadaşlarım. O nedenle, biz, burada yanlış yapanlara -mademki hep beraber "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir." diyoruz, burada millet iradesinin temsilcileri- gelin, yargıda ve aynı zamanda yürütmede veyahut da idarede çifte standartlı olmayalım. Gördüğüm şu: Çifte standartlıyız.

Bazı televizyonlarda yorumcular var, şöyle söylüyorlar, diyorlar ki: "Efendim, Cumhuriyet Halk Partisi bile gelse, bırakın Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarını, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında bile bu toplantı ve gösterilere katılanlar iş bulamayacaklar." Hadi oradan be! Nerede bulamayacakmış? 2 milyon kişi 12 Eylül 1980'de tutuklandı; biz gözaltına alındık, hapishanelerdeydik, bize de öyle söylediler, benim babama da öyle söylediler, "Hepsine bir örgüt cezası vereceğiz, bir daha da devletle tanıştırmayacağız." dediler. Ben yedi buçuk sene kaldım, ne oldu? Geldim, üniversitede hoca oldum, Başbakanlıkta çalıştım, bölge müdürü oldum, geldim, şimdi milletvekiliyim, milletvekiliyim, milletvekiliyim, milletvekiliyim; demek ki doğru yapmıyorsunuz. Şimdi de bu konuşanlara karşı ben iktidar partisine sesleniyorum: Lütfen, Allah aşkına bunları susturun, konuşturmayın bunları. İnsanlar demokratik haklarını kullanıyorlarsa bunlar mutlaka ve mutlaka vatandaşlıklar; bunları yapmak doğru değildir. Vatandaşlık haklarını kullananlara "Sen ilanihaye iş bulamayacaksın." demek, devlete karşı aidiyet duygusunu zayıflatmak demektir. Polise karşı bazı örgütler eylem yapabilirler, o örgütler bu şekilde insanlarını kemikleştirebilirler ama aidiyet duygusu nedeniyle oraya, gösteriye giden insanlara polis kötü muamele yaparsa o zaman devlete ve polis devletine doğru giderken de vatandaşların polise karşı olan muhabbeti ortadan kalkmış olur.

Değerli milletvekilleri, şunu söylemek istiyorum: Şimdi, bu gençler eylemlere katıldılar, gösteriler yaptılar. Burada bütün devlet, özellikle Hükümet hoşgörülü olmalıdır, toleranslı olmalıdır ve bu toleransını yaşadık biz zaten, yapmadığımız zamanlar neler olduğunu yaşamış olduk biz burada.

Değerli milletvekilleri, şimdi, yasama, yürütme ve yargı diye kuvvetler ayrılığı ilkemiz var bizim, değil mi? Yürütme, yasamaya ve yargıya müdahale etmemelidir. Yargıya müdahale ediliyor, yargıya müdahale edildiğini görüyoruz biz buralarda. "Nasıl?" diyeceksiniz. Biraz önce diyorsunuz ki: "Şu darbe söyleydi, bugünkü de böyle oldu."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Peki, soruyorum size: Ben 12 Eylülde yargıldım, yedi buçuk sene hapis yattım ve çıktım, beraat ettim, geldim buralara bakın. Şimdi kalkıyorsunuz, diyorsunuz ki: "O günler ile bugünü kıyaslayalım." Ben de kıyaslıyorum bugünü, bu kürsüde birkaç defa söyledim. Bak, beraat eden adamlar var 15 Temmuz sonrası. Benim 15 Temmuzda neler yaptığımı herkes biliyor. Bir gün de size, inşallah, burada, 17-25 Aralık öncesini, 17-25 Aralığı, 15 Temmuz öncesini ve 15 Temmuz sonrası Darbe Komisyonu Başkan Vekili olarak uzun bir konuşmayla anlatayım ben.

Değerli arkadaşlar, burada beraat edenler görevlerine döndürülmelidir. Silahlı darbeye de karşıyız, silahsız darbelere de karşıyız. Demokrasi kisvesi altında, demokrasinin imkânlarını kullanarak yürütme "Yasamaya ve yargıya müdahale ederim." derse yanlış yapmış olur.

Değerli milletvekilleri, bir de "TÜİK" diye ekonomik meselemiz var burada. Nedir? TÜİK enflasyon rakamlarını açıklıyor. Buna Sayın Süleyman Soylu "Tayyip'i üzmemi istatistik kurumu" diyordu, daha sonra da güzellemeler yapıyordu kendisi.

Peki, söyleyeyim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özdağ, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Tamamlayacağım efendim, teşekkür ederim.

Ve aralık ayında enflasyon rakamlarını bu TÜİK açıkladı. Enflasyon sepetini hiç açıklamayan TÜİK, mahkeme kararı... Bakın, ben size demokrasiden bahsediyorum -hadi gelin- yargıdan bahsediyorum. Ya, yargı TÜİK'e "Bana şu sepetini gönder." diyor, göndermiyor. Niye göndermiyorsun kardeşim? Hani bu yargı bağımsızdı, niye göndermiyorsun? Hani yürütme yargının üstünde değildi? Ama üstündeymiş demek ki, göndermiyor. Şimdi zorla gönderdi, şifreyle gönderdi; aralık ayında yüzde 1 enflasyon, şubat ayında enflasyon yüzde 5,2. Ya, Allah aşkına buna kargalar bile güler. Niye yapıldı bu? Sırf sadece emeklilere ve aynı zamanda memurlara düşük maaş vermek, yüzde 11 zam yapabilmek, yüzde 15 zam yapabilmek içindi. Burada bir hırsızlık var, burada bir gasp var, burada çok ciddi şekilde bir hak ihlali var. Niye bunlara müdahale etmiyoruz? Çünkü Türkiye bir hukuk devleti olmadığı için. Her zaman da söylüyorum burada: Eğer Türkiye bir hukuk devleti olmuş olsaydı Hazine ve Maliye Bakanı para harcardı, Hazine ve Maliye Bakanı para aramaya gitmezdi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Tamamlayacağım efendim.

BAŞKAN - Sayın Özdağ, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Teşekkür ederim.

...İçişleri Bakanı Türkiye'de güvenliği sağladı; bizim sokaklarımız uyuşturucunun, mafyanın veya suç işleyenlerin alanları, meydanları, agorası olmazdı ve çok rahat bir şekilde buraya paralar, yatırımlar gelirdi. Şimdi gelmiyor. Niye? Çünkü Adalet Bakanı görevini yapamıyor, İçişleri Bakanı görevini yapamıyor, Hazine ve Maliye Bakanı görevinin dışında -ben ona zam bakamıyorum, vergi toplama bakamıyorum- gelmiş yüzde 38'lik bir enflasyonla övünen bir insanla karşı karşıyayız.

Değerli milletvekilleri, son olarak şunu söylemek isterim: Şimdi, geliyoruz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni biz elli yıldır burada dünyaya tanıtmak istiyoruz. Ya, Türk Cumhuriyetleriyle ilgili bakıyorum, bizim Türk Devletleri Teşkilatımız var; Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan Güney Kıbrıs Rum cumhuriyetine, Rum yönetimine gittiler, orada büyükelçilik açtılar. Bu ne demektir? Ben seni tanıyorum demektir. Peki, biz niye tanıtamadık?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Şimdi, gelin, bunlarla ilgili bir düşünelim, bir yandan hukuku düşünelim, bir diğer yandan gelin ekonomiyi düşünelim ve aynı zamanda da gelin dış politikayı düşünelim diyorum ve hep beraber, hepimize görev düşüyor iktidarıyla, muhalefetiyle. Bu tür kayıkcı kavgalarını bırakalım, gerçekçi, bilimsel şeyler söyleyelim ve sonuçta da kazanan Türkiye olsun; kazanan partiler olmasın, kazanan genel başkanlar veya biz milletvekilleri olmayalım, aziz Türk milleti olsun arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Özdağ.

Şimdi İYİ Parti Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Buğra Kavuncu'ya söz veriyorum.

Sayın Kavuncu, buyurun.

34.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kongresine; 19-25 Mart dönemindeki protesto gösterilerinde tutuklananları, Ekrem İmamoğlu'nu ve Mahir Polat'ı ziyaretlerine, gizli tanık kanununa ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de geçtiğimiz pazar günü olağanüstü kongresini yapan, hakikaten olağanüstü kongresini yapan Cumhuriyet Halk Partisini, yeni seçilen Genel Başkanını, Parti Meclisini ve ilgili kurulları tebrik ediyorum; vatana, millete ve ülkeye hayırlı uğurlu olur inşallah.

19-25 Mart döneminde ağırlıklı olarak İstanbul'da ve Türkiye'nin birçok noktasında birtakım protesto gösterileri oldu. Önce 301 genç tutuklandı, 296 genç şu anda hâlen fiilî olarak tutuklular. Bu gençlerle ilgili Cumhurbaşkanı dedi ki: "Yüzü maskeli teröristler." Bakın, bu terörist olarak nitelendirilen gençleri geçtiğimiz hafta sonu biz ziyaret ettik, hem İstanbul İl Başkanlığımız hem genel başkan yardımcılarımız hem de bizzat ben cumartesi günü 5 genci ziyaret ettik. Bakın "terörist" olarak tabir ettikleri bu gençlerle ilgili yapmış olduğum ziyaretlerde edindiğim -çok ufak- intibamı sizinle paylaşmak istiyorum.

İlk ziyaret ettiğim genç 18 yaşında, Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği'nde hazırlık bölümünde okuyor. Kendisi fen lisesini yatılı olarak bitirmiş ve o gün o gösteriler olduğunda Türk Bayrağı'nı almış ve gitmiş, Yenikapı'da gösterilere katılmış ve sonra hırpalanmış. Büyük numaralı bir gözlük takıyor, yedi gün gözlükleri verilmemiş, üç gün ayakkabısız dolaşmış, Gayrettepe'de beton zeminde yatmış, daha sonra Silivri'ye götürmüşler ve bu çocukları ikiye ikiye, cinayet suçlularının olduğu koğuşlara atmışlar. "İki gün orada kaldım." diyor, korkmuş ve daha sonra bunları oradan almışlar, hepsini belli bir yere toplamışlar.

Bir başka kızımızı ziyaret ettim. Kendisi Yıldız Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü'nde okuyor. O da 18 yaşında, o da hazırlık bölümünde okuyor. İyi misin dedim, hâlini hatırlarını sordum. Annene bir mesajın var mı dedim. "Ben yetim büyüdüm, annem 7 yaşındayken vefat etti. Babama gururlu olduğumu söyleyin, çok selam söyleyin, beni hiç merak etmesin." dedi. Babasını aradım, kızını gördüm, gayet iyi, sana selamı var; Allah kolaylık versin, bir kız çocuğu büyütmüşsün anasız dedim. "Evet Sayın Vekilim,

annesiz büyüttüm çünkü annesini kızım 7 yaşındayken Artvin Hopa'daki sel felaketinde ağabeyiyle beraber kaybettik." dedi. Bu kızın ne bir örgüt ne bir partiyle, hiçbir şeyle bir alakası yok.

Veli Aktoprak, İYİ Parti Üsküdar teşkilatından bizim üyemiz; o da orada. O da Beykoz Üniversitesi Sivil Havacılık'ta okuyor. Onun da tek derdi, bu hafta yapılacak olan sınavlardan bir tanesi çok kritik, okulunu uzatma ihtimali var; "Ona yanıyorum." dedi.

Boğaziçi Üniversitesinde okuyan arkadaş, 14-15 yaşındaki çocuklara dışarıdan ders veriyor, hem gelirini elde ediyor hem ders veriyor; o da o derslerden bu çocukları mahrum bıraktığı için üzülüyor.

Bir başkası, 42 yaşında, vitrin mankeni üreten bir firmada işçi olarak çalışıyor.

Hepsine aynı soruyu sorduk: Niye o gün Saraçhaneye gittiniz, sebebi neydi? Birisi dedi ki: "Bugün bu insanlara yapılan haksızlık yarın bana da yapılır, onun endişesiyle gittim." Bir diğeri, adalete sahip çıkmak için gitmiş. Birisinin annesi EYT'li, emekli; "Emekli maaşıyla geçinmekte zorluk çekiyor. Bu da bardağı taşıran son damla oldu, onun için gittim." dedi. O Boğaziçi Üniversitesindeki arkadaş da dedi ki: "Atatürk bu cumhuriyeti biz gençlere emanet etti. O söz kulaklarımdan hiç eksik olmadı, onun için gittim." Bu çocukların hepsi -dediğim gibi- böyle bir örgüt mensubiyeti ya da başka bir saikle değil, tamamen kendi hür iradeleriyle vermiş oldukları kararlarla orada bulunmuşlar. Bu çocuklara "terörist" falan diyemezsiniz. Ne bu çocuklar terörist ne de burada bu uygulanan gözaltılar, tutuklamalar hukukidir; bunlar hukuki değildir.

Şimdi, biz aynı zamanda, oraya gittiğimizde Sayın Ekrem İmamoğlu'nu da ziyaret ettik, Sayın Mahir Polat'ı da ziyaret ettim. Evet, Mahir Polat'ın ciddi sağlık problemi var, tansiyonu çok yüksek, hastanede kontrolden geçirilip tekrar cezaevine gönderilmiş, ciddi hayatı tehlikesi bulunuyor.

Bize diyorlar ki: "Niye gidiyorsunuz, sonu belli değil, bu mahkemelerin sonucunda ya bir şey çıkarsa?" Biz gidiyoruz çünkü ortada bir hukuksuzluk var. Mesele oradaki kişiler falan değil, sonu belli olmayan işin başı belli çünkü bunun siyasi bir konu olduğu net olarak belli.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - 2008 yılında çıkmış bu gizli tanık kanunu. Ben hukukçu değilim ama bu gizli tanık daha çok, işte terör örgütlerini vesaireyi sorgulamada kullanılmış. 2008'den önce de sonra da yolsuzlukla ilgili gizli tanığın kullanıldığını görmüyorsunuz siz. Yolsuzluk varsa net, ispatlı getirirsiniz. Ya, yolsuzlukta gizli tanık kullanmak ne demek? Şimdi, mesela ben çıksam "Ya, bir gizli tanık geldi, Büyükşehir Belediyesi AK PARTİ'deyken Ankara'nın parsel parsel satıldığını iddia ediyor." desem soruşturma mı başlatacaksınız veya "Bir gizli tanık geldi, Ticaret Bakanı kocasının üzerinden başında bulunduğu Bakanlığa dezenfektan sattırması." desem -bunu gizli tanık iddia ediyor- soruşturma mı başlatacaksınız? "Rıza Sarraf bir sürü devlet görevlisine kıyak sağlamış, maddi menfaat sağlamış."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, lütfen tamamlayayım.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Böyle bir ifadeyi gizli tanık söylüyor. Ne yapacaksınız, gizli tanığın bu ifadesinden dolayı soruşturma mı başlatacaksınız? Bizim bu ziyaretlerle bu konuya, bu mevzuya sahip çıkmamızın tek sebebi ortadaki eşitsizlik ve hukuksuzluktur. Bırakın siz sahip çıkmayı, açık ve aleni tanıklar çıktı; kendi partiliniz çıktı dedi ki: "Ankara'yı parsel parsel sattı." Kılınız kıpırdamadı, kılınız.

Böyle bir ortamda bu davaların hukuki olduğunu iddia etmek koca bir körlüktür; ne bunlara tepki gösteren çocuklar teröristtir ne de bu davalar hukukidir, sonuna kadar siyasidir diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, teşekkür ediyorum.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'a söz veriyorum.

Sayın Akçay, buyurun.

35.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Ramazan Bayramı'na, dünyanın birçok yerinde devam eden zulümlere, bayram tatilinin ilk sekiz gününde gerçekleşen trafik kazalarına, Başbuğ Alparslan Türkeş'in vefatının 28'inci seneidevriyesine ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, geçen hafta Ramazan Bayramı'nı idrak ettik. Öncelikle, bütün sayın milletvekillerimizin ve aziz milletimizin mübarek Ramazan Bayramı'nı tebrik ediyoruz. Cenab-ı Allah'tan sağlık, birlik, beraberlik ve huzur içinde nice bayramlar diliyorum.

Ramazan Bayramı'nı kutlarken başta Gazze olmak üzere dünyanın birçok yerinde zulümler maalesef devam etmekte, tüm dünya bu zulümlere ve katliamlara seyirci kalmaktadır. Zulüm, soykırım ve savaşların bir an önce son bulmasını temenni ediyoruz.

İçişleri Bakanının ısrarlı uyarılarına, Emniyet mensuplarımızın yoğun kontrollerine rağmen Ramazan Bayramı süresince maalesef acı hadiseler de tanık olduk. Bayram tatilinin ilk sekiz günündeki trafik kazalarında 72 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 8.313 vatandaşımız da yaralanmıştır. Hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yaralıları da acil şifalar diliyorum.

Sayın Başkan, 4 Nisan 2025, partimizin kurucu Genel Başkanı, siyaset, fikir, dava ve devlet adamı Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş'in vefatının 28'inci seneidevriyesidir. Türk milliyetçiliği, Ziya Gökalp'in fikirleriyle sistemleşmiş, Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi yapılmış ve Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş, Türk milliyetçiliği fikriyatını sistemleştirerek fikir sahasından siyaset sahasına taşımış, Milliyetçi Hareket Partisinde bir program hâline gelmiştir. Başbuğ Türkeş; ileri görüşlülüğü, isabetli tespitleri, vatan ve millet sevdalısı fikir, dava ve devlet adamı vasfıyla milyonlarca gencin yetişmesine vesile olmuş; bize Türk milliyetçiliği, ülkücülük ve Milliyetçi Hareket Partisi gibi büyük bir miras bırakmıştır.

Milliyetçiliğimiz millete ve demokrasiye istinat etmektedir. Demokrasi ile milliyetçilik ikiz kardeştir. Başbuğ'umuz; milliyetçilik üzerine kaleme aldığı eserler ve görüşlerinde demokrasi ile milliyetçiliği birbiriyle bütünleştirmiştir, Milliyetçi Hareket

Partisinin program ve fikriyatını Türk milliyetçiliği olarak ilan ederken siyasi tercihini de demokrasi ve onun dayandığı millî egemenlik olarak belirlemiştir. Milliyetçiliği millî irade ekseninde demokrasiyle birlikte mütalaa eden Başbuğumuz Alparslan Türkeş "En kötü demokrasi en iyi ihtilalden iyidir." demiştir.

Başbuğ Türkeş, yalnız Türkiye için değil tüm Türk dünyası için de bir lider olmuştur. Başbuğ Türkeş'in fikir sisteminin en önemli yönü Türk dünyasının dilde, fikirde, işte birliğidir. 1992'de temelleri atılan, 12 Kasım 2021'de ilan edilen Türk Devletleri Teşkilatı, Başbuğ Alparslan Türkeş'in çağdaş ve akılcı Türk birliği fikriyatının somut bir gerçeğidir. Merhum Türkeş, Türk milliyetçiliğinin siyasi ve toplumsal alana taşınmasına önayak olmuş, bu kapsamda bir çığır açmıştır. İtidalli ve ihtiyatlı siyasetiyle sağduyu ve uzlaşmanın, siyasi istikrarın iradeli ismi olarak da simgeleşmiştir. Devlet ve millet hayatındaki karmaşık meseleler karşısında görüşü ve düşüncesi her zaman merak edilen, isabetli tavsiyelerine riayet edilen bir lider olmuştur.

Rahmetli Başbuğumuzun hatırası aynı tazelikte zihnimizde ve kalbimizdedir. Bugün bizler Başbuğ Alparslan Türkeş'in açtığı yolda kararlı bir şekilde yürüyoruz. "Evlatlarım" dediği bizler yaktığı meşaleyi daima taşıyacağız, bıraktığı mirası nesiller boyunca yaşatacağız.

Bu düşüncelerle, ebediyete irtihalinin 28'inci yıl dönümünde Başbuğumuz Alparslan Türkeş'i, dava büyüklerimizi ve tüm şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Akçay, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkan Vekili ve Muş Milletvekili Sezai Temelli'ye söz veriyorum.

Sayın Temelli buyurun.

36.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Cumhuriyet Halk Partisinin olağanüstü kurultayına, Ramazan Bayramı'na ve bayram süresince gerçekleşen trafik kazalarına, Orta Doğu'daki savaş ortamına ve 27 Şubat'ta yapılan çağrıya, 19 Mart'ta ve sonrasında yaşananlara, 1 Mayıs'a, Mahir Polat'a ve hasta tutsaklara, af konusundaki beklentilere, 8 Nisan Dünya Romanlar Günü'ne, iklim yasasına ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hafta sonu olağanüstü kurultayını gerçekleştiren Cumhuriyet Halk Partisini, yeniden seçilen Genel Başkanı Özgür Özel'i ve Parti Meclisi üyelerini biz de kutluyoruz, başarılar diliyoruz.

Evet, Ramazan Bayramı'nı geride bıraktık, geçmiş bayramı bir kez daha kutlayalım fakat yine acı bir bayram oldu. 72 yurttaşımız trafik kazalarında hayatını yitirdi, 10 binden fazla yaralı var; gerçekten çok vahim rakamlar bunlar. Yitirdiklerimize Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara acil şifalar diliyorum. Dolayısıyla, İçişleri Bakanlığı yol güvenliği konusunda acil tedbirler almak zorundadır. Yol yapmak yetmez, o yolları güvenli hâle getirmek öncelik olmalıdır. Dolayısıyla, bu konuda çok çok önemli sorumluluklarımızın olduğunu bir kez daha dile getirmek istiyorum.

Yine, Orta Doğu'da Müslüman halklar bu bayramı da savaş ortamında maalesef karşıladılar. Orta Doğu'nun hasret kaldığı barışa bir an önce kavuşması için Kürt halkının, Filistin halkının aslında yanında olmak, onlarla birlikte, onların barışını birlikte inşa etmek en önemli sorumluluğumuzdur. O yüzden de ben bir kez daha 27 Şubat'ta Sayın Öcalan'ın yapmış olduğu çağrının ne denli önemli bir çağrı olduğunu, hem Orta Doğu açısından hem ülkemiz açısından ne denli tarihî bir öneme sahip olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Evet, Türkiye'nin iç barışı, Orta Doğu'nun barışı, Türkiye'nin ve Orta Doğu'nun demokratikleşmesi dediğimiz meselede 27 Şubat tam bir tarihî dönüm noktasıdır ama maalesef 27 Şubattan bugüne baktığımızda en son 19 Mart'ta yaşadıklarımız kabul edilebilir gelişmeler değildir. Evet, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Sayın Ekrem İmamoğlu'na yönelik başlatılan bu operasyon başlı başına aslında bir barış ikliminin, bir demokratikleşme umudunun dinamitlenmesinden başka bir şey değildir. Bu olabildiğince antidemokratik uygulama bir an önce son bulmalıdır. Nereden biliyoruz biz bu barışa yönelik saldırıların, bu antidemokratik akılların nasıl çalıştığını? Kobani kumpas davasından biliyoruz; Selahattin Demirtaş'ın, Figen Yüksekdağ'ın, onlarca, yüzlerce, binlerce arkadaşımızın tutsak olmasından biliyoruz. Nereden biliyoruz biz bu kumpas davalarını? Gezi'den biliyoruz, Can Atalay'dan biliyoruz, arkadaşlarımızdan biliyoruz. Şimdi, yeniden bir kumpas davasıyla karşı karşıyayız. Bu kumpas davalarından, bu anlayıştan, barışa ve demokrasiye karşı bu hamlelerden bu ülkeyi kurtarmak bu Meclisin sorumluluğundadır. Bu Meclis, bu sorumluluktan kaçamaz. 27 Şubat'ta ortaya çıkmış olan o dönüme dair, o büyük tarihsel dönüşüme dair açıklamanın arkasında durmak, gereğini yapmak, adım atmak konusunda bir kez daha çağrıda bulunuyoruz.

Bakın, 296 genç tutuklandı. Evet, olacak şey değil! Yapmış oldukları; aslında kendi geleceklerine, güvenli bir yaşama dair protestolardır. Bu protestolar demokratik bir ülkede çok olağandır, normaldir. Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; protestolara tahammül edemeyen bir rejim olmak istemiyoruz. O protestolardan beslenen, siyasetin gereğini bizzat o protestolardan alan bir rejim olmak istiyoruz. Bu rejimi ancak böyle inşa edebiliriz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; boykotlar önemlidir, boykotlar bir uyarıdır; iktidarın, hükûmetin ders alması gereken şeylerdir. Bunlara tahammül edemeyen hükûmetler, iktidarlar istemiyoruz. Türkiye demokratikleşecekse bu protestolarla, bu demokratik hakların sokakta, alanlarda kullanımıyla demokratikleşecektir. Bakın, 1 Mayıs geliyor, şimdi 1 Mayıs'a gidiyoruz. 1 Mayıs da emekçilerin tam da haklarını savunagecekleri, dile getirecekleri bir gün olacaktır. Bunun yasaklarla, polis şiddetiyle anılmasını istemiyoruz. Dolayısıyla, emekçilerin önündeki engellerin kaldırılmasını, Taksim'de 1 Mayıs'ın kutlanmasını istiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçi, dönüp baktığımızda bu ülkenin demokratikleşmesinin önünde o denli çok sorun var ki bu sorunların en önemli adreslerinden biri de cezaevleri. Bakın, Mahir Polat... Sayın Mahir Polat'la ilgili defalarca burada da dile getirildi, sağlık sorunu dile getirildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Bu sağlık sorunlarını yaşayan bir insanın bir an önce tahliye edilmesi gerekirken "ATK'den rapor bekliyoruz." diyerek sürece yaymak, oyalamak aslında ortaya çıkacak vahim sonuçlara zemin hazırlamaktan başka bir şey değildir. Sağlık sorunu çok ciddi boyuttadır. Bir an önce mahkemenin bu konuda karar alması için buradan çağrı yapıyoruz, bütün hasta tutsaklar için çağrı yapıyoruz. Defalarca dile getirdik, 1.571 kişi hasta tutsaktır bu ülkede; bunların 500-600'ü ölümle pençeleşmektedir ve hâlâ bu konuda maalesef adım atılmıyor. Bununla ilgili bir yasal düzenleme yapmak o kadar kolayken biz bunu görmezden gelmeye, bu Meclis bunu görmezden gelmeye devam ediyor.

Bir başka hasta tutsaktan bahsedeceğim size.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Soydan Akay otuz iki yıldır cezaevinde. Son iki yılda 4 kez infazı yakılıyor. İnfazı aslında nasıl yakılıyor? Disiplin suçundan dolayı. Otuz iki yıldır cezaevinde olan bir insan... O denli ciddi hastalıkları var ki hastaneye gidiyor, yüksek tansiyon diye geri geliyor. Ailesi e-nabızdan girip doktora gösteriyor, doktor ne diyor biliyor musunuz? Bakın, e-nabızdan teşhis koyuyor "kalp krizi" diyor. Ya, bu nasıl bir acımasızlıktır? Kalp krizi geçiren bir insanı siz nasıl cezaevine geri gönderirsiniz ve "Bir şeyin yok, sadece yüksek tansiyon." dersiniz? Durum bu kadar vahimdir, cezaevlerindeki hasta tutsakların durumu bu denli vahimdir ama cezaevlerindeki durum başlı başına vahimdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Değerli milletvekilleri, cumhuriyetin 100'üncü yılında afla ilgili söz verdiniz, yapmadınız. İki yıldır her bayram öncesi cezaevindeki mahpuslar umutlanıyor infaz düzenlemesiyle yapacaklarınız konusunda, kısmi af konusunda; hiçbir şey yapmıyorsunuz. Bakın, önümüzde bir bayram daha var -Kurban Bayramı- o bayrama gidene kadar cezaevlerinin sorunlarını çözmek bizim boynumuzun borcu olsun. En azından bu vicdani, insani görevi yapmak için önümüze bir ödev koyalım, bu konuda bu beklentileri karşılayacak adımlar atalım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 8 Nisan Dünya Romanlar Günü. Dünya Romanlar Günü'nü ben de buradan kutluyorum. Dünyada ve ülkemizde de en fazla ayrımcılığa uğrayan halklardan biridir Romanlar. Onların birçok hakkının gasbedildiği, yok sayıldığı bir coğrafyada yaşıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Bu konuda da gerçekten bu ayrımcılığa son vermek için bugün, 8 Nisanda bir kez daha çağrı yapmak istiyorum.

Son olarak... Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim yasası geliyor. İklım yasası değil, adını "iklim yasası" koymanız bunun iklim yasası olduğunu göstermez. Bu, karbon emisyon yasalarının düzenlenme yasasıdır. Nereden biliyoruz? Çünkü gerçekten bir iklim yasası olsaydı, 2053 hedeflerinde samimi olsaydınız bu yasanın içinde kömürün adı geçerdi, fosil yakıtları sonlandırmanın adı geçerdi, kömüre karşı mücadelenin adı geçerdi. Gerçekten bir iklim yasası olsaydı bu yasanın içinde halk sağlığını koruyacak tedbirlerin alınmasına dair nelerin yapılmasını konuşurduk ama biz burada sermaye için düzenlenen -tırnak içinde- bir iklim yasası görüşecegiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, teşekkür için açıyorum, lütfen tamamlayın.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Bu teklifi geri çekmeniz konusunda buradan DEM PARTİ olarak bir çağrıda bulunuyoruz: Bu teklifi geri çekin; ekoloji örgütlerinin, ekoloji mücadelesi içinde olan yapıların sözünü dinleyin. Gelin, gerçek anlamda bir iklim yasasını hep beraber yapalım, hep beraber bu Meclise getirip kanunlaştıralım.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

Şimdi diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'a ait.

Sayın Başarır, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

37.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, pazar günü gerçekleştirdikleri olağanüstü kurultaya, dün yapılan Trump-Netanyahu basın toplantısına, tutuklamalara, Mahir Polat'a ve Ekrem İmamoğlu'na, YÖK Başkanına, Yozgat Kazankaya'da ceza kesilenlere ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; pazar günü gerçekleştirdiğimiz olağanüstü kurultayımızda 1.171 oyun tamamını alarak 2'nci kez seçilen Genel Başkanımız Özgür Özel'in liderliğiyle erken seçim kampanyamızı başlattık. Türkiye'nin her yerinden salona, salonun dışarısına gelerek bize destek veren yurttaşlarımıza; sosyal medyadan, televizyonlarının başından bizi izleyip destekleyen tüm halkımıza teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; dün geç saatlerde bir basın toplantısı izledik; Trump-Netanyahu. Ben ibretle izledim, ben üzülmekle izledim; umarım bu ülkeyi yönetenler de bundan bir parça ders almışlardır.

Bir: Trump diyor ki "İsrail ile Türkiye'nin sorunları varsa ben çözerim." AKP'ye göre aralarında ufak tefek sorunlar var ama muhalefete göre çok büyük bir sorun var: Filistin. Gazze'de öldürülen on binlerce çocuk, kadın, insan var ama ne kadar basit söylüyor ve birileri de "Trump bizi övdü. Aa, beni seviyormuş." diye bununla övünüyor. Vallahi böyle sevgi olmaz olsun; açıkça söylüyorum.

Sonra, Adalet Bakanı bu ülkede sabah, öğlen, akşam... Ki 2 eski Adalet Bakanı karşı karşıya oturuyor; biri Meclisi yönetiyor, biri Grup Başkan Vekili. Ben Sayın Grup Başkan Vekilinin de adaletine gerçekten inanırım, bakanlık yaptığı dönemde de en az eleştirdiğim bakan kendisidir. Yahu "Rahip Brunson'ı aldım." dedi! Kimden aldın? Trump Türkiye'de avukatlık yapıyor, bürosu var da ben mi bilmiyorum? Ve bundan rahatsız olmayan, hâlâ bir açıklama yapmayan Adalet Bakanı ve Cumhurbaşkanı var. Ha

"Ben Erdoğan'ı çok severim." Ne güzel. Aslında birbirine benzeyen bir aşk, sevgi. İki liderin birbirine çok benzeyen yönleri var, birden hareket edebiliyorlar; işte birisi 2,1 trilyon dolar ülkesini zarara sokuyor; birisi haksız, hukuksuz bir operasyonla borsayı, doları altüst edip dolar rezervlerini satmak zorunda kalıyor; kafa aynı ama ülkeler aynı değil. Gerçekten ben üzüntü duydum. Bununla ilgili muhalefetin bir şeyler söylemesi gerekiyor.

Hukuka geliyorum, hukuk devletine geliyorum. Trump Rahip Brunson'ı alıyor, ben Berkay'ı ve 296 evladımızı alamıyorum. Rahip Brunson yıllarca ceza alacaktı; Berkay ve arkadaşları, o çocuklar alt sınırı altı ay olan 2911 sayılı Kanun'a muhalefetten yargılanıyor. Rahip Brunson orada, benim çocuklarım niye cezaevinde? Ya, soruyorum. Cunta tartışması açıyorlar, darbe tartışması açıyorlar. Niye o çocuklar cezaevinde arkadaşlar, soruyorum size, lütfen çıkıp söyleyin burada; alt sınırı altı ay! Ve bu çocuklar bugün sınavlara giremedi, alt sınırı altı ay olan suçtan dolayı hayata bir yıl geç başlayacaklar.

Çok Kıymetli Başkanlar, Adalet Bakanlarım; ne olur bir şey söyleyin bununla ilgili. Silah mı var, bıçak mı var, çakı mı var, ne var? (CHP sıralarından alkışlar) Üzerlerinden -eski tabiriyle AKBİL- İstanbulkart çıkmış sadece.

Yine "hukuk devleti"nde Mahir Polat 3'üncü kez hastaneye gidiyor, bu sefer de kan tahlili yapılacaktı; haftaya da röntgene gider, ondan sonra başka bir doktora gider; Allah korusun, ondan sonraki hafta yaşamını yitirirse ne diyeceksiniz? "Pardon, özür diliyorum." Çünkü Balyoz ve Ergenekon için FETÖ döneminde böyle söylediniz, "Allah bizi affetsin." dediniz.

Arkadaşlar, bugün, Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 20'si, beşte 1'i olan İstanbul'un Belediye Başkanı cezaevinde. 46 tane soru soruluyor, 31 tanesi tanık beyanına göre "-mış" "-muş" "olmuş" "duydum..." Bugün, günler sonra babasının Balıkesir'deki yazlığı çilingirle açılıyor, delil aranıyor ama tutuklu. Ya, madem delil arıyorsun, daha bulamadın, niye tutukluyorsun?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Niye tutukluyorsun?

Sonra "cunta" "darbe" "otokrasi" "faşizm" gibi konularda tartışma çıkınca çok alingan davranıyorsunuz ama darbe dönemlerinde bunlar olmadı. Bakın, bu dönem öyle yargıçlar var ki bir dönemin Baki Tuğ'undan, Elverdi'den, Nuh Mete Yüksel'den beter kararlar veriyor. Biri 60'larda, 70'lerde vermişti; biri 90'ların "28 Şubat süreci" olarak tanımladığınız dönemin savcısıydı; yahu, en azından delil arıyorlardı! Şimdi, delile falan gerek yok, at cezaevine kalsın.

Şimdi "demokrasi" diyoruz değil mi? Bakın, 3 muhtemel -ki 1'i kesinleşti partimizde- Cumhurbaşkanı adayı cezaevinde. Kim? Ümit Özdağ. Kim? Selahattin Demirtaş. Kim? Ekrem İmamoğlu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ya, rakibi olabilecek 3 siyasetçiye -birisi 16 milyon oy almış- cezaevine attıran tek adama ne denir? Soruyorum ben, ne denir; bunu açıklayın bana. Niye tutuklamak? Neden? Ümit Özdağ'ı hakaretten, Ekrem İmamoğlu'nu düzmece delillerden. Selahattin Demirtaş, işte, bayramdan sonra tahliye olacaktı.

Ya, soruyorum: Ülkede hukuk, demokrasi, insan hakları, Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel maddeler askıya alınmışsa biz neyi konuşacağız Sayın Başkanım? Utanç duyuyorum ben. Ha, Trump: "Brunson'ı aldım." Vallahi biz yıllarımızı verdik, dirsek çürüttük, hukuk fakültelerini bitirdik, avukatlık yaptık; kendi evladımızı gidip alamıyoruz, vermiyor ama niye vermiyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ve YÖK Başkanı çıkmış, üniversitelere talimat veriyor, diyor ki "O çocukları okuldan atın." Sen kimsin kardeşim, sen mi büyüttün onları? (CHP sıralarından alkışlar) Yemeyip yedirdi, okula gönderdi, okullarındaki sınavlarında ağladı, endişelendi anneler babalar. YÖK'e atadığınız bir adam: "Atın onları." Atılacak birisi varsa sensin, sensin! (CHP sıralarından alkışlar)

Devleti getirdiğimiz hâle bakalım Sayın Başkanım. Mimar Sinan Üniversitesinde giriş çıkış saatleri birden değişmiş, binin üzerinde çocuğumuz sokakta kalmış -hepimizin evladı var- açmıyorlar kapıları. YÖK Başkanını 5 kez aradım, WhatsApp'tan da aradım ismim çıksın diye; yahu insan bakmaz mı! Bu milletvekilleri kim?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, son kez uzatıyorum, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu milletvekilleri, muhalefet milletvekilleri kim, başka birilerinin milletvekilleri mi? Ha devleti bu hâle getirdiniz, devleti parti devleti hâline getirdiniz. "Benden değilsen sen bir hiçsin." Valiye ulaşamazsın, kaymakama ulaşamazsın, başsavcıya ulaşamasın, YÖK'e ulaşamazsın, rektöre ulaşamazsın; o çocuklar sokakta kalır; ondan sonra "cunta..." Vallaha Kenan Evren dönemini aratıyorsunuz, ya aratıyorsunuz; 60'ta, 80'de bunlar yaşanmamış. Sonra "darbeci"yiz, öyle mi? Niye hep benim babam işkence gördü, cezaevine atıldı; niye bu insanların atıldı? Niye? İşte, Erkan Başkan orada, onun arkadaşları 80'de öldürüldü. Ha, bu olayı doğru ekseninde tartışmak zorundayız.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bizim de öyle.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Senin de Başkanım.

Doğru ekseninde tartışmak zorundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, teşekkür için mikrofonunuzu açıyorum, lütfen tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son, bitireceğim.

Şimdi biz de bunlardan hoşnut değiliz; burada yasa yapmak, gündemi konuşmak, elektrik zamlarını konuşmak, halkın sorunlarını tartışmak istiyoruz ama demokrasi olmazsa hiçbir şey olmuyor; insanlar cezaevindeyse, çocuklar cezaevindeyse, siyasetçiler cezaevindeyse hiçbir şey olmuyor.

Bir şey söylemek isterim: Ya, herkesi aldınız, onu aldınız, bunu aldınız, çocukları tutukladınız; Yozgat'ın Kazankaya ilçesinde traktörleriyle Ekrem İmamoğlu'yla ilgili protesto yapan insanlara 993 lira cezayı niye kestiniz ya? Ya, böyle bir anlayış olabilir mi? Olmuyor, olmuyor, olmuyor; bu iş böyle gitmiyor! Seçim mutlaka olmalı ve olacak, olacak, olacak!

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Başarır, teşekkür ediyorum.

Şimdi de diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili ve Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'e ait. Sayın Gül, buyurun.

38.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Ramazan Bayramı'na, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye, Cumhuriyet Halk Partisine ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle tüm milletvekili arkadaşlarımızın ve Gazi Meclisimizin tüm çalışanlarının geçmiş bayramlarını kutluyorum, milletimizin geçmiş Ramazan Bayramı'nı tebrik ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin sağlığına tekrardan kavuşarak mesaisine başlaması bizleri oldukça memnun etmiştir. Tekrar, Türk siyasetine, devlet hayatına çok önemli katkıları bulunan Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'ye sağlık ve afiyetle daha nice hayırlı hizmetlerin devamını diliyorum; Rabb'imden hayırlı, sağlıklı, sıhhatli, bereketli ömürler niyaz ediyorum.

Değerli arkadaşlar, az önce de hep izlediğimiz gibi, son haftalarda özellikle Cumhuriyet Halk Partisinin tekrar 1940'lara, eski tek parti anlayışına, eski Cumhuriyet Halk Partisine dönüşünün izlerini, söylemini ibretle ve üzüntüyle izliyoruz. Esas itibarıyla AK PARTİ olarak bizlerin Türkiye'de muhalefet ne kadar güçlü olursa... Özellikle, 2'nci partinin, ana muhalefetin, iktidara talip olan partinin hem kullandığı dil, ifade hem söylem hem yaklaşım hem de tarzı siyaseti Türkiye için çok önemlidir. Türkiye'de kimin iktidara geleceğine millet karar verir, sandık iradesiyle ortaya çıkar. Bu anlamda, Türkiye'de iktidara talip olan bir partinin uygulamış olduğu bir siyaset tarzını milletimiz hayretle, ibretle izlemektedir. Yani, Türkiye'de milletin iradesiyle sandıkta seçilmiş bir kişiye, bir yönetime "cunta" ifadesini kullanmak asla kabul edilebilir bir şey değil. Esasen bu bize yabancı da değil, sandıktan kim çıkmışsa hep rahatsız olmuş; bu milletin adamı Menderes sandıktan çıkmış, Menderes'e "diktatör" demiş; bu millet Özal'ı seçmiş, merhum Özal'ı, Özal'a "diktatör" demiş; bu millet Erbakan Hoca'yı seçmiş, Erbakan Hoca 28 Şubatta, postmodern darbesinde de yine Cumhuriyet Halk Partisinin her yönüyle bu sistemde... 27 Mayıs darbesini, bu darbeyi bayram olarak, demokrasi bayramı olarak kutlayan bir anlayışın demokrasiden bahsetmesini, demokrasi anlayışını elbette milletimiz çok iyi biliyor. Milletin oylarıyla seçilmiş bir kişiye ve yönetime; milletin desteğiyle, sandık iradesiyle gelmiş bir kişiye "cunta" demek, hatta "12 Eylül dönemi bundan daha iyiydi." demek asla ama asla kabul edilebilir bir şey değil. Daha muhalefetteyken milleti ötekileştiren; çikolata markalarını, gittiği bakkal dükkânlarını bile ötekileştiren, ayırıştıran, sosyal bölücülük yapan bu anlayış gerçekten ama gerçekten milletimize yakışmıyor. O yüzden, milletimiz her seçimde Recep Tayyip Erdoğan'ı, AK PARTİ'yi destekliyor, Cumhuriyet Halk Partisine de muhalefet görev veriyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ve yine olacak olan erken seçim, seçim kararları... Türkiye, işine bakıyor, kendi gündeminde ve vakti geldiğinde yine milletimizin iradesiyle, milletimizin vermiş olduğu oylarla yönetilmeye devam edecektir. Bu ülkenin gelişmelerini, gündemini yabancı bir ülkeye şikâyet eden; bu ülkede milletin kendi sermayesiyle kurduğu, alın teriyle çalıştığı dükkânlar için "Onlardan alışveriş yapmayın." diyen bir anlayış, Türkiye'de gelişmelere karşı sessiz kalanları bile ötekileştiren bir anlayış, kusura bakmayın, faşizan bir anlayıştır. Türkiye'ye bu dilin, bu siyaset tarzının hiçbir faydası yoktur. Yani bugün destek vermedi diye ya da istediği desteği vermedi diye sosyal medya hesaplarını kapatan sanatçılar var. Biz, bu dili asla ama asla bir siyasi partiye yakıştıramıyoruz. Yani bu milletin bakkalı, esnafı, dükkânda çalışan kişiler içinde Cumhuriyet Halk Partili de var, İYİ Partili de var, DEM PARTİ'li de var; her partiden, her görüşten var. Dükkânını açtığında "Ben bir şey alıyorum." derken bu millet "şu bakkal şu anlayışta, şu çalışan bu anlayışta" diye bir şey yapmıyor. Lütfen arkadaşlar, bu ülkede siyasi gündemlerimizi elbette tartışalım ama sosyal bir fay hattı olarak, sosyolojik bir fay hattı olarak bunu bir bölünme, bir ayırmıcılık, bir ötekileştirme noktasına getirmeyelim.

Cumhuriyet Halk Partisi nedense ilk başta yumuşama siyasetleriyle bir hamle yaptı ama muhtemelen Sayın Özel kendi mahallesinin de baskısına dayanamayarak tekrar, dejavuyla Cumhuriyet Halk Partisinin eski anlayışına, ontolojik varoluşuna dönmeye çalışıyor. Bunun Cumhuriyet Halk Partisine de Türk demokrasisine de faydası yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gül, lütfen tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Türkiye'de yine milletin birliğiyle beraberliğiyle elbette eleştirilerimizi yaparak... Eksik, hatalı yargı kararları da olabilir ama bu ülkenin yargı mensuplarını; darbeyle, 15 Temmuzla mücadele etmiş başsavcılarını, yargı mekanizmasını bu anlamda hakarete tabi tutmak doğru değildir. Türkiye bir hukuk devletidir, kararlara yönelik itiraz mekanizmaları vardır ama Türkiye'nin bu anlamda milletin oylarıyla seçilmiş meşru bir yönetimi vardır.

Şunu da söylemek isterim: "Cunta" dediğiniz silahı, tankı, tüfeği alır, millete savaş açar ama Recep Tayyip Erdoğan milletin oylarıyla millete savaş açanlarla mücadele etmiştir. Cuntayla mücadeleyi de sürdürmeye devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Gül.

Sayın Temelli, sizin söz talebiniz mi var?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Hayır.

BAŞKAN - Peki.

Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, bir, özellikle partinin tarihi ve geçmişiyle ilgili söylediği sözler; iki, boykotla ilgili söylediği sözler...

BAŞKAN - Söz veriyorum.
Buyurun.

39.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi, Sayın Başkan, üzülerək söylüyorum ki yok "Sanatçılar sosyal medyasını kapatıyor." yok "Baskıdan dolayı öyle böyle oluyor." diyorsunuz ama bu ülkede bir boykota katıldığı için TRT'den oyuncular kovuluyor, bu ülkede boykota katıldığı için bir sanatçı -ki Cem Üzümoğlu- gözaltına alınıyor; Acun Ilıcalı -Tayyip Bey'in herhâlde evladı gibi- MasterChef'teki Somer Sivrioğlu'nu, televizyonda MasterChef'te görev yapan o kişiyi bugün işten kovuyor. Bu baskı nereden kaynaklanıyor?

"Eski CHP, eski CHP" dersiniz yanılırsınız. Bizim için "eski CHP" bizim için "yeni CHP" yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Başarır, lütfen tamamlayın, son kez uzatıyorum.

Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bizim için bir CHP vardır; 9 Eylül 1923'te kurulan partidir, liderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. (CHP sıralarından alkışlar) Biz hâlâ o noktadayız ama siz hangi noktadasınız bilmiyoruz çünkü diyorsunuz ki: "Özal'a bunu dediler, Erbakan'a bunu dediler, Menderes'e bunu dediler." Evet, dönem dönem eleştirildi, birbirlerini eleştirdiler, hata yaptılar; onlara haksızlık yapıldığını ben de kabul ediyorum ama hata yapsalar da onlar da bir şey vardı: Halk sevgisi, vatan sevgisi. Partinizde eksik olan bu, sizde eksik olan bu! (CHP sıralarından alkışlar) Vatan ve halk sevgisi olsaydı bugün Trump'ın sevgisine muhtaç olmazdınız, bu halkın sevgisine muhtaç olurdunuz; vatan sevginiz olsaydı bugün 296 tutuklu çocuk için üzülürdünüz. O yüzden siz Trump'ın sevgisine muhtaç olmayın, onun arkasına sığınmayın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - ...gelin 86 milyonun arkasına sığının; size yakışan budur. (CHP sıralarından alkışlar)

ERKAN AKÇAY (Manisa) - CHP'yi savunan bir tek Yunanistan kaldı.

BAŞKAN - Sayın Gül, buyurun.

40.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Sayın Başkanım, yeni polemige girmeden... Bizim vatan sevgimiz de bizim dayanağımız da sadece ve sadece 86 milyon vatandaşımızın, bu aziz milletin iradesidir, gücüdür. Biz milletimizden başka hiçbir güce dayanmayız, bu ülkeyi de başka ülkelere, yabancılara şikâyet etmeyiz, Türkiye'den başka hiçbir yere dayanmayız. En büyük güç bu milletin kendisidir, milletimizin de dayanağıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki.

Değerli milletvekilleri, birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.59

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.25

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Şimdi gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Tezkereyi okutuyorum:

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

B) Tezkereler

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Profesör Doktor Numan Kurtulmuş'un Kırgız Cumhuriyeti Cogorku Keneşi Başkanı Nurlanbek Şakiyev'in vaki davetine icabetine ilişkin tezkeresi (3/1097)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

7/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Profesör Doktor Numan Kurtulmuş, Kırgız Cumhuriyeti Cogorku Keneşi Başkanı Sayın Nurlanbek Şakiev'in vaki davetine icabet hususu 28/3/1990 tarihli ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca Genel Kurulun tasviplerine sunulur.

Numan Kurtulmuş

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, YENİ YOL Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

VIII.- ÖNERİLER

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, 29 Mart 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik'in sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin, halk sağlığı açısından doğuracağı muhtemel risklerin mevcut mevzuatla olan çelişkilerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/4/2025 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Selçuk Özdağ

Muğla

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Mersin Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, 29 Mart 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik'in sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin, halk sağlığı açısından doğuracağı muhtemel risklerin mevcut mevzuatla olan çelişkilerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergemizin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/4/2025 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Kahramanmaraş Milletvekili İrfan Karatutlu'ya söz veriyorum.

Sayın Karatutlu, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hepinizi YENİ YOL Grubu ve DEVA Partisi adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün Dünya Fizyoterapistler Günü. Bu çerçevede, 1961 yılında Hacettepe Üniversitesinde ilk fizyoterapi okulunu açan meslektaşım, fizik tedavi uzmanı Doktor Rıdvan Özker'i saygıyla anıyorum. Oradaki doktorayı veren, Candan Algun ve Hülya Kayıhan gibi fizyoterapistlere doktorayı veren, akademisyen olmalarını sağlayan, yine Rıdvan Özker ve Sabri Narman Hocamı da saygıyla selamlıyorum.

Bugün Türkiye'de sağlık sistemi tıp hekimlerinin, tıp doktorlarının önderliğinde ve kontrolündedir. İyi ki kontrolündedir, yüz yıldır Türkiye'deki sağlık sorunları büyük bir başarıyla yok edilmeye çalışılmıştır. 1928 yılında Tababet ve Şuabatı Kanunu'nda der ki: "Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde tıp icrası ve herhangi surette olursa olsun hasta tedavisi tıp fakültesinden diploma sahibi olmayı gerektirir." Tıp fakültesi okumak o kadar kolay değildir, kazanmak da zordur; ilkokuldan, ortaokuldan, liseden devam eden disiplinli bir çalışma gerektirir. Kazanmakla bitmez, altı yıl boyunca dünyanın en zor eğitiminden geçersiniz. Bu da bitmez "uzmanlık" denilen yine en zor sınavlardan geçip dört, beş, altı yıl boyunca uzmanlık eğitiminden geçersiniz. Türk tıbbı, hekimlerin önderliğinde geçmişinden bu yana, disiplinli eğitim ve uygulamalarından dolayı yüzyıllardır başarıyla halkımıza hizmet etmektedir. Hekimlik mesleğinin öğrenimindeki usta-çırak ilişkisi, hekimlerin yeni bilgiye ulaşmak için ömür boyu çaba sarf etmesi halkımız ile hekimler arasında her zaman saygın bir iletişim oluşturmuştur. "Beni Türk hekimlerine emanet ediniz." ibaresi, devletimizin kurucu başkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konuya nasıl yaklaştığının da göstergelerindendir.

AK PARTİ iktidarı 2003 yılında Sağlıkta Dönüşüm Programı'nı uygulamaya başlamıştır. Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın birtakım iyi yönleri olmuştur; mekân problemi çözülmüştür, hekimlere birtakım şartlar sağlanmıştır ama Sağlıkta Dönüşüm'de 2003 yılından beri hiçbir zaman hekimlere ne fikirleri ne de talepleri sorulmuştur, hekimler tamamen yok sayılmıştır. Bütün bunlara rağmen hekimler, geçmişten gelen Türk tıbbı deneyimiyle Covid'de bile dünya sıralamasına girmiş, büyük bir başarıyla Covid yönetimini yapmışlardır.

Son yıllarda hekimlere karşı iktidarın negatif yaklaşımları, çözülemeyen sağlık sistemi sorunlarını hekimler üzerine yıkarak halkımızla hekimleri karşı karşıya getirme çabaları olanca hızıyla devam etmektedir. Bu uygulamalardan biri de Sağlık Bakanlığının

29 Mart 2025 Cumartesi günü bir gece yarısı alelacele çıkardığı "Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkındaki Yönetmelik"tir. Sağlık Bakanlığı on yıllardır denetlemediği, merdiven altına açılmış, hekimlerin çalışmadığı veya denetimin olmadığı "sağlıklı yaşam merkezi" "danışma merkezi" "terapi merkezi" "fizik tedavi merkezi" adı altında binlerce ruhsatsız, yetkisiz büroyu yasal hâle getirebilmek için alelacele bu yönetmeliği çıkarmıştır yani anlayacağınız gecekondü tesislere imar izni vermiştir. Yönetmelik o kadar acele ki neyin, ne zaman, kim tarafından yapılacağı; sorumlusu kim, çıkacak komplikasyonların sonucunda kimler sorumlu olacaktır; insanlar bu işten zarar gördüğünde tazmini nasıl olacaktır, belirsizdir.

"Sağlık meslek mensubu" diye saydıkları sadece 10 kişi vardır, 10 meslek mensubu; hâlbuki sağlık meslek mensupları yaklaşık 25-30 kişidir, bunların arasından cımbızlayarak 10 kişiyi bu işin içerisine almışlardır.

Sağlık meslek mensubu olanlardan biri de bildiğiniz gibi psikologlardır, onlar da klinik psikologların emri altına verilmişlerdir.

İlgili hekim tarafından tanısı konulan hastalara tedavi planı ve reçetesi düzenlenir, buraya başvurursa tedavisi yapılmış. Sağlık Bakanlığı mensupları, teşhis ile tedavinin birbirleriyle bütünleşik bir süreç olduğunun farkında değiller mi? Teşhisi tedaviden ayırmak neyin nesi? Zaten ne olduysa SGK'nın "Tedavileri zapturapt altına almak için standardize ediyoruz." şeklindeki çalışmaları sonucunda hekimler hastalarından uzaklaştılar.

Madde 16'da, yine 16'nın (e) fıkrasında düşünebiliyor musunuz, tedaviyi yapan hekim eğer oraya gittiğinde, bir diyetisyen, bir fizyoterapist veya bir sağlık meslek mensubu "Ben uygun görmüyorum, bundan zarar görecektir." dediği zaman yapılmayacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Karatutlu, lütfen tamamlayın.

İRFAN KARATUTLU (Devamla) - Onun dışında, reçeteyi yazan ve takip eden hekim "Ben bunu göreyim" dediğinde yine (f) fıkrasında "Hastanın izni olmadan göremezsin." diyor. Evet, binlerce sağlık personeline bu yetki verildi. Bu ruhsat vermeyi planladığınız, "Halkımızı tedavi edin." dediğiniz bu insanların, bu binlerce insanın arasında en az beş yıldır, on yıldır mesleğini dahi yapmayanları var. İnsan bir yeterlilik sınavı yapar da öylece alır bunları. Bugün hukukta bile yeterlilik sınavı çıkmıştır. Maalesef, bunları yapmadan "ilgili hekim" diyerek bu insanlara bu yetki verilmiştir. Hâlbuki, bunlar entegre edilebilirdi, hekimler üzerinde denetimle entegre edilebilirdi. 2020 yılında -fizik tedavi- tedavi etmek için ruhsat başvurusunda bulundum, reddedildi ama bugün altı yıl tıbbın üzerine dört yıl uzmanlık yapmışım, bana verilmeyen yetki bir fizyoterapistte verilebiliyor "al gülüm ver gülüm" hikâyesiyle.

Sağlık Bakanının kendisine önerim: Bu yönetmeliği derhâl geri çeksin ve yönetmeliğin taraflarıyla, özellikle hekimlerle tekrar konuyu istişare etsin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İRFAN KARATUTLU (Devamla) - Hekimlerin pozisyonlarına, gururlarına, geleceklerine, en sonunda tanı ve tedavi haklarına müdahale etmeniz artık son noktadır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Karatutlu.

Öneri üzerinde ilk söz, İYİ Parti Grubu adına Manisa Milletvekili Şenol Sunat'a ait.

Sayın Sunat, buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL Partisi sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Partisi grup önerisi üzerine İYİ Parti Grubu adına söz aldım. Gazi Meclisi saygıyla selamlarım.

Sayın milletvekilleri, bugün, burada araştırma önergesine konu olan konuştuğumuz konu sadece bir yönetmelik değil. Bu konu sağlık alanında çalışan yüz binlerce meslek mensubunun mesleğini hangi koşullarda, hangi sınırlar içinde ve hangi haklarla icra edeceğini belirleyen, dolayısıyla da onların hayatına doğrudan müdahale eden bir düzenlemedir.

Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrasına İlişkin Yönetmelik Anayasa'ya, mevcut yasalara ve hatta Sağlık Bakanlığının daha önceki uygulamalarına aykırı pek çok düzenleme içermektedir. Bu yönetmelik âdeta özel sağlık sektörünü yeniden dizayn etme aracı olarak kullanılmakta, sağlık çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan bir karakter taşımaktadır. Bu nedenle, bu yönetmeliğin tüm boyutlarıyla ele alınması, etkilerinin incelenmesi ve kamu yararıyla bağdaşmadığı yönlerinin ortaya konulması gerekmektedir. Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik'in sağlık hizmetlerinin sunulmasında kamu yararını göz ardı edeceğini ve vatandaşlarımızın nitelikli sağlık hizmetine erişimini zorlaştıracığını düşünmekteyiz İYİ Parti olarak.

Değerli milletvekilleri, öncelikle, sağlık hizmetlerinin evrensel bir hak olduğunu ve Anayasa'mızın 56'ncı maddesinin bu hakkın güvence altına alınmasını devlete bir görev olarak yüklediğini hepimize hatırlatmak isterim ancak söz konusu yönetmelik, sağlıkta özelleşme ve piyasalaşma eğilimlerini artırarak vatandaşlarımızın adil ve kaliteli sağlık hizmetine erişimini tehdit ediyor. Sağlık gibi doğrudan insan hayatını etkileyen bir alanda hasta güvenliğini riske atabilecek, hesap verebilirliği zedeleyebilecek uygulamalara imkân verilmemelidir.

Değerli milletvekilleri, bu Meclis araştırması talebi denetimden de öte vicdani bir sorumluluk çağrısıdır. Bu yönetmelik demokratik katılım olmadan, meslek örgütlerinin, uzmanların ve sağlık çalışanlarının görüşü alınmadan hazırlanmıştır. Saha gerçeklerinden kopuk, bürokratik bir bakış açısıyla yazılmış, hukukilikten çok kontrol mantığıyla şekillendirilmiştir. Bu yönetmelik kaldırılmalıdır sayın milletvekilleri.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sunat, lütfen tamamlayın.

ŞENOL SUNAT (Devamla) - Tamamlayayım Sayın Başkan.

Ama değerli milletvekilleri, önce etkileri tam anlamıyla ortaya konmalı, Anayasa'ya aykırılığı tartışılmalı, mağduriyetler belgelenmelidir. İşte, bu nedenle bu araştırma önergesi hayati önemdedir. Bu, sadece sağlık çalışanlarının değil halkın sağlığına erişiminin de meselesidir. Gelin, bu önergeye hep birlikte destek verelim; sağlık emekçilerine güven verdiğimizizi, yanlarında olduğumuzu gösterelim çünkü bu ülkenin sağlık sistemi ancak emeğin, bilimin ve hakkaniyetin ışığında yükselecektir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Sunat, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'a ait.

Sayın Olan, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen değerli halklarımız; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Avrupa Birliğinde, sağlık mesleklerinde, serbest dolaşım hakkına sahip meslekler doktorluk, diş hekimliği, eczacılık, veterinerlik, ebelik, hemşirelik ve mimarlık meslekleridir. Bu meslek gruplarına yönelik çalışmaların daha bütüncül, kapsayıcı ve dolayısıyla etki analizlerinin doğru yapılması zarureti her daim vardır.

29 Mart tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Sağlık Bakanlığı tarafından 420 bin yeni istihdam sağlanacağı lanse edilen yönetmeliği bu temelde değerlendirmek yeterli değildir. Kaldı ki ortada, büyük bir sorun olarak karşımıza denetim konusu gelmektedir. Söz konusu ruhsat verilecek kurumlara yönelik denetleme mekanizmasının nasıl işletileceği büyük bir sorundur.

Türkiye'de en sorunlu alan denetim sorunudur. Örneğin, aile sağlık merkezlerinin fiziki çalışma koşulları ortada olmasına rağmen bir denetim mekanizması geliştirilememiştir. En önemli sorulardan birinin, bu sağlık birimlerinin meslek kurallarına ve etiğine yönelik çalışma prensiplerinin nasıl denetleneceği sorusunun cevabı bulunmamaktadır. Örneğin, söz konusu yönetmeliğin 16'ncı maddesinin (2)'nci fıkrasının (a) bendinde şöyle diyor: "İlgili hekim tarafından tanısı konulmuş, tedavi planı veya reçetesi düzenlenmiş hasta sağlık meslek hizmet birimine başvurur." Aynı fıkranın (e) bendinde de "Sağlık meslek mensubu, yalnızca reçete veya tedavi planında yer alan işlemleri uygular ve yetkisi dışında bir uygulama yapamaz." der. Peki, hasta, hekime muayene olmadan ve reçetesiz bir şekilde bu birimlere başvurduğunda bir tıbbi işlem yapılırsa bunun denetimini nasıl sağlayacaksınız ya da yetkisi dışında bir işlem yaparsa bu nasıl denetlenecek? Yönetmelik, bu ve bunlara benzer birçok sorunu barındırmaktadır. Yine, denetleyicilerin hizmet çıktılarının nasıl değerlendirileceğinin bir cevabı yoktur. Sağlıkta kapitalist dönüşüm modeli tüm hızıyla devam etmektedir. Dolayısıyla, sağlık meslek alanına yönelik yapılan çalışmalar bütüncül olmak yerine palyatif çözümlerle ilerlemektedir.

Diğer yandan, sağlık hizmetleriyle ilgili böylesi önemli bir düzenlemenin yönetmelik üzerinden yapılması da sorunludur, problemlidir, yanlıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Olan, lütfen tamamlayın.

HÜSEYİN OLAN (Devamla) - Tüm paydaşların konu hakkında fikirlerinin alınması gerekliliği karşımızda durmasına rağmen bu hususu istihdam üzerinden değil halk sağlığı boyutuyla değerlendirmek gerekmektedir.

Sağlık Bakanlığının ilgili konuya yaklaşımı kamu maliyetini ortadan kaldırmaktır. Böylesi önemli bir hususu alelacele bayram tatilinde denk getirerek 29 Mart tarihinde Resmî Gazete'de yayımlayarak yürürlüğe sokmak konuyu kamuoyunun gözünden kaçırmak anlamını taşıyacaktır. Bu konuda bir araştırma önergesiyle konu bağlamında bir araştırmanın yapılması yerindedir. Tüm paydaşlarla konunun tartışılması ve halk sağlığı açısından en verimli yöntemin belirlenmesi gerekmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Olan, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'ya ait.

Sayın Pala, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir kez daha Sağlık Bakanlığının tarafların görüşünü almadan yapmış olduğu bir düzenleme üzerine konuşma yapıyoruz. Bakın, sağlık meslek mensuplarının serbest meslek icrası hakkında bir düzenleme yapılırken hiç olmazsa tarafların görüşünü almak uygun olurdu. Ne Türk Tabipleri Birliği gibi meslek örgütlerinin ne de burada sözü geçen sağlık meslek mensuplarının, derneklerinin herhangi bir görüşü alınmadan yapılmış olması tekrar karşımıza "Biz onların görüşlerine değer vermiyoruz." yaklaşımını bir kez daha maalesef getirmiştir. Açık söyleyelim, bunun toplum sağlığına katkısının sınırlı olması en başından tarafların görüşlerinin alınmamasıyla ilgilidir.

Bir başka önemli şey, Sağlık Bakanlığı bu düzenlemeyi yaparken diyor ki: "Böylece sağlık hizmetlerinin erişilebilir olması ve verimli sunulabilmesine katkıda bulunacağız." Buradan şunu söylemek lazım: Yıllardır söylediğimiz Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın aslında erişilebilirlikle ve verimlilikle ilgili sınırlıklarını Sağlık Bakanlığı da kabul etmiş oluyor ama bu düzenlemeyle bu sınırlığın aşılması mümkün değil. Açık söyleyelim, tekrar, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesine dönük bir yapılanmayla karşı karşıyayız.

Değerli milletvekilleri, dünyada da Türkiye'de de çok sayıda araştırmayla gösterildi ki sağlık hizmetlerinin ticarileştirilmesi yalnızca sağlık sermayesinin işine yarar. Dolayısıyla bunu ticarileştirmek yerine kamucu bir sistemi hayata geçirmek çok daha uygun olurdu doğrusu ama maalesef bu düzenlemede yine böyle bir yaklaşımı görüyoruz.

Burada bazı sağlık meslek mensupları var. Bir tanesinden örnek vereyim; örneğin, diyetisyenler. Diyetisyenlerle ilgili böyle bir düzenleme yapmak yerine... Geçen gün cezaevlerinde karşılaştım, biliyor musunuz, diyetisyenler cezaevlerinde, fizyoterapistler cezaevlerinde idari memur olarak çalışmak zorunda kalıyorlar. Sağlık Bakanlığı böyle bir düzenleme yapacağına diyetisyenleri, fizyoterapistleri, burada adları olanları birinci basamak başta olmak üzere istihdam edecek bir politika gütse o zaman Türkiye'de hem sağlık hizmetlerine erişimle ilgili sorunlar büyük ölçüde azaltılır hem de verimlilikle ilgili sorunlar büyük ölçüde ortadan kaldırılabilir.

Değerli milletvekilleri, az önce sözü edildi, Türkiye'de hasta tedavi edebilme yetkisi yalnızca tıp doktorlarına aittir, 1219 sayılı Yasa 1928'den bugüne bu yetkiyi hekimlere vermiştir. Bu yönetmeliğin en önemli zaaflarından bir tanesi, tedavi etme yetkisi hekimlerde olduğu hâlde hasta tedavisine ilişkin hekimin göndermesine gerek olmadan da bir tedavi hizmetinin sunulabilmesine dönük bir yaklaşımın benimsenmiş olmasıdır. Bu, toplum sağlığı açısından büyük bir sıkıntıyı gündeme getirebilir; buradan bunu söylemeyi bir görev biliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Pala, lütfen tamamlayın.

KAYIHAN PALA (Devamla) - Ayrıca, denetimle ilgili sıkıntıların aşılması mümkün görünmüyor. Burada komisyonlarda birlikte çalıştığımız değerli meslektaşlarımızı da görüyorum. Ve yine, bu yönetmeliğin öngörüsü çok zayıftır. Size bir örnek vereyim, bakın, Meclis tutanaklarından: Yıl 2015; 2015 yılının Şubat ayında 5510 sayılı Kanun'da bir düzenleme yapılıyor. Düzenlemeye göre, sözleşmeyle çalıştırmış oldukları hekimlerden aynı zamanda fatura karşılığı hizmet alımı yapılması özel hastaneler için bir yeni düzenleme olarak karşımıza getiriliyor, 2015. CHP'li milletvekilleri Sağlık Komisyonunda bu düzenlemeye karşı çıkıyorlar, diyorlar ki: "Bu düzenlemeyi yaparsanız şirketler yoğun bakımları bile ele geçirebilir." O zaman Adalet ve Kalkınma Partili milletvekilleri, üstelik yenidoğan uzmanları diyorlar ki: "Asla böyle bir şey olamaz. Siz hiç yenidoğan yoğun bakımı yapan bir şirket gördünüz mü?" Evet, gördük sayın milletvekilleri, o yüzden bebekler öldü.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Pala, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Hasan Arslan'a ait.

Sayın Arslan, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen kıymetli vatandaşlarımız; YENİ YOL Partisinin Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik için verdiği Meclis araştırması komisyonu açılması talebi için söz almış bulunmaktayım.

Söz konusu sağlık meslek mensupları şunlardır: Klinik psikolog, hemşire, sağlık memuru, ebe, fizyoterapist, odyolog, diyetisyen, dil ve konuşma terapisti, podolog ve iş ve uğraşı terapisti. Yönetmelikte yalnızca kendi meslek alanlarında faaliyet gösterebilecek kamu tarafından yetkilendirilmiş sağlık meslek mensuplarına izin verilmiştir. Acil durumlar ve hekim müdahalesi gereken hâller açıkça hariç tutulmuştur. Yönetmelik halk sağlığını riske atarak değil, nitelikli sağlık personelinin daha erişilebilir olmasını sağlayarak kamu yararına hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Halk sağlığı üzerindeki etkiler kapsamlı şekilde analiz edilmiş ve risk oluşturacak durumlar yönetmelikte açık hükümlerle sınırlandırılmıştır. Sağlık hizmeti sunumuna dair tüm faaliyetler Bakanlıkça yetkilendirme ve denetime tabi tutulmaktadır. Yönetmelik sahte, denetimsiz uygulamaları engellemek amacıyla standart tanım ve yetki çerçevesi getirmiştir. İstihdam artışı sağlık hizmetinin niteliğiyle birlikte düşünülmüştür. Yeni alanlar sadece Bakanlık onayıyla ve sıkı denetim altında açılabilir. Hekimlik dışındaki mesleklerin kendi uzmanlık alanlarında hizmet vermesi sağlanabilecektir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hemşire, ebe, fizyoterapist, klinik psikolog gibi sağlık meslek mensuplarının belli yetkilerle hizmet sunması ulusal mevzuatla tanınmıştır. Yönetmelik bu yetkilerin bağımsız birimler içinde planlı ve ruhsatlı biçimde sunulmasını sağlayarak sağlık sisteminin yükünü azaltmayı amaçlamaktadır. Yönetmelik acil müdahale gerektiren durumların hekim yetkisine tabi olduğunu açıkça ifade etmektedir. İlk yardım, ambulans çağırma, acil durumda sağlık kuruluşuna yönlendirme gibi işlemler zaten tüm sağlık personelinin temel eğitiminde yer almaktadır. Bu durum halk sağlığını tehlikeye atmamakta, bilakis planlı yönlendirmeyle sürecin güvenli işlenmesini sağlamaktadır. Yönlendirme yasağı, sağlık meslek mensuplarının doğrudan tedavi süreci başlatmalarının önüne geçmek amacıyla getirilmiştir.

Yönetmelik sağlık sistemine katkı sağlayan, istihdam ve sağlığa erişilebilirliği artıran bir reformdur. Detaylı risk analizleri yapılmış, sağlık meslek örgütlerinin görüşleri alınmış ve nihai hâle getirilmiştir. Halk sağlığına zarar vermek bir yana, koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır.

Yönetmelik dayanağını 1219 sayılı Kanun'un Ek 13'üncü maddesinden almakta ve Anayasa'nın 56'ncı maddesinde belirtilen sağlık hakkını desteklemektedir. Hukuki çerçeve içerisinde hazırlanan bu düzenleme, halkın güvenli ve denetimli sağlık hizmetine erişimini amaçlamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Arslan, lütfen tamamlayın.

HASAN ARSLAN (Devamla) - Bu nedenlerle, yayımlandıktan sonra bir mesai günü geçmiş olan mezkûr yönetmelik hakkında Meclis araştırması önergesinin uygun olmadığını düşünüyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- YOKLAMA

(YENİ YOL Partisi ve İYİ Parti sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Yoklama talebimiz var.

BAŞKAN - Yoklama mı istiyorsunuz?

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Evet.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, YENİ YOL Partisi grup önerisinin oylamasından önce yoklama talebi vardır, talepte bulunanları arayacağım.

Sayın Ün, Sayın Özdağ, Sayın Türkoğlu, Sayın Kaya, Sayın Toktaş, Sayın Kırkpınar, Sayın Karaman, Sayın Atmaca, Sayın Sunat, Sayın Taşcı, Sayın Kavuncu, Sayın Türkkan, Sayın Doğan, Sayın Aydın, Sayın Kılıç, Sayın Kısacık, Sayın Ergin, Sayın Aydın, Sayın Karatutlu, Sayın Şahin.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:17.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi grup önerisinin oylamasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklamaya başlandı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, pusula gönderen sayın vekilleri arayacağım, o yüzden Genel Kuruldan ayrılmasınlar.

(Elektronik cihazla yoklamaya devam edildi)

BAŞKAN - Siirt Milletvekili Mervan Gül? Burada.

Bartın Milletvekili Yusuf Ziya Aldatmaz? Burada.

Toplantı yeter sayısı vardır.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

1.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, 29 Mart 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Sağlık Meslek Mensuplarının Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik'in sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin, halk sağlığı açısından doğuracağı muhtemel risklerin mevcut mevzuatla olan çelişkilerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi YENİ YOL Partisi Grubunun önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

2.- İYİ Parti Grubunun, Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu ve 19 milletvekili tarafından, ülkede 19 Mart 2025 tarihinde başlayan protestolar süresince yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin ve bu ihlallere zemin hazırlayan siyasi ve idari süreçlerin tüm yönleriyle araştırılarak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, sorumluların tespit edilerek adalet önüne çıkarılması ve benzeri hak ihlallerinin tekrarının önlenmesi amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/4/2025 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu ve 19 milletvekili tarafından, ülkemizde 19 Mart 2025 tarihinde başlayan protestolar süresince yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin ve bu ihlallere zemin hazırlayan siyasi ve idari süreçlerin tüm yönleriyle araştırılarak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, sorumluların tespit edilerek adalet önüne çıkarılması ve benzeri hak ihlallerinin tekrarının önlenmesi amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/4/2025 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - İYİ Parti grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'na söz veriyorum.

Sayın Türkoğlu, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 19 Mart 2025 tarihi ve sonrasında yaşananlar artık sadece bir mahkeme meselesi değil, doğrudan doğruya bu memleketin hukukuna, adaletine, demokrasisine, insan haklarına karşı açıkça bir darbe olmuştur...

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu, bir izin verir misiniz.

Değerli milletvekilleri, gerçekten Genel Kurulda büyük bir uğultu var ve konuşulanlar rahat anlaşılamıyor. Bu nedenle, değerli vekillerimizin uğultuya meydan vermemelerini ve değerli hatibi saygıyla dinlemelerini özellikle rica ediyorum.

Sayın Türkoğlu, lütfen buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Devamla) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

...ve maalesef, bu darbeyi yapanlar bu ülkenin sokaklarında özgürlük isteyenlere, insan haklarıyla alakalı taleplerini dile getirenlere gazla, copla, ters kelepçeyle acımasızca saldırılmasına izin vermiştir.

Zafer Partisi Genel Başkanı Sayın Ümit Özdağ'ın rehin alınmasıyla başlayan, milyonlarca İstanbullunun iradesiyle işbaşına gelen Sayın İmamoğlu'nun sabahın köründe gözaltına alınmasıyla süren ve yine, seçimle gelen belediye başkanlarının tutuklanmasıyla gemi azıya alan hukuk dışı bir süreçle karşı karşıyayız. Bütün bu antidemokratik müdahaleler milletimizin sabrını taşıran son damla olmuştur; yıllardır devam eden haksızlığa, hukuksuzluğa, adaletsizliğe karşı meydanlarda toplu itiraza dönüşmüştür.

Buna karşılık siz ne yaptınız? Devletine vicdaniyla seslenen bu insanlara demokrasiyle değil zorbalıkla cevap verdiniz. Çıkan olaylarda tam 1.418 yurttaş gözaltına alındı. Bunların arasında 301 gencimizi yaka paça tutuklayarak âdeta yargısız cezalandırdınız. 139 öğrenci için iddianame hazırlandı ve bu öğrenciler hakkında hiç utanmadan siyasi yasak talep ettiniz.

Soruyorum: Bu gençlerimiz meydanlarda ay yıldızlı şanlı Türk Bayrağı'nı dalgalandırmaktan, adalet istemekten başka ne yaptılar? Cevabınız ne mi oldu? Cevabınızı şu fotoğraf çok net anlatıyor: Burada bu fotoğrafı verirken aynı gün, aynı saatlerde bölücübaşının posterinin olduğu eylemlere hiçbir müdahalede bulunmadınız.

Yukarıda sözünü ettiğim 1.418 gözaltı rakamı asla sadece birer sayı değildir. Bu rakamların her biri bir annenin gözyaşındır, bir öğrencinin yarım kalmış sınavıdır, bir babanın gece boyu karakol kapısında bekleyişidir. Aileleri günlerce adliyelerin önünde, hastanelerin önünde çocuklarını aramak zorunda bıraktınız. Basına sansür uyguladınız, sosyal medya platformlarına erişim engeli. Bütün bunlar ne uğruna? Tabii ki hakikat gizlensin diye. Ama bilin ki milyonlarca insan o zalim görüntüleri izledi.

Bir hukuk devletinde işkence yasağı tartışılmaz, bir hukuk devletinde avukatına erişemeyen gözaltılar olmaz, bir hukuk devletinde gece yarısı operasyonlarıyla halkın iradesi kelepçelenmez; doğrudan siyasi bir talimatın ürünü olan iktidarın müdahalesidir bu. Bu, bir sindirme operasyonudur; bu, muhalefeti susturma, bir halkı korkutma operasyonudur. Bu, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik rejimine karşı aslında bir kalkışmadır. Bu emri kim verdi, kim sorumludur bundan? Bütün bu olup bitenler devleti nasıl bir parti aygıtına dönüştürdüğünüzü dünya âleme gösterdi. Herkesi sustursanız da milletin Meclisi bu hukuksuzluk karşısında susmayacaktır, bu Meclis zorbalığa göz yummayacaktır. Bu nedenle buradan açıkça çağrı yapıyorum: Gözaltına alınanların yasal haklarına erişimi sağlanmalı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Devamla) - Tamamlayayım.

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu, lütfen tamamlayın.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKÖĞLU (Devamla) - ...tutuklu gençler derhâl serbest bırakılmalıdır. RTÜK bu sansürcü uygulamadan vazgeçmeli, üniversite öğrencilerine yönelik burs kesintileri, disiplin cezaları, akademik yıldırma taktikleri son bulmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının anayasal haklarını kullandıkları için cezalandırılmalarına izin verilmemelidir. Halkın iradesini gasbetmeye çalışanlar bilsin ki biz susmayacağız, gençler susmayacak, kadınlar susmayacak, aydınlar susmayacak, bu ülkenin vicdanı susmayacaktır çünkü bu topraklarda adaletin sesi zorbalığın gürültüsünden her zaman daha üstün olacaktır. O nedenle, gelin, bir Meclis araştırması komisyonu kuralım ve hepsini araştıralım.

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Birol Aydın'a ait.

Sayın Aydın, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA BİROL AYDIN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. İYİ Parti Grubunun önerisi üzerine YENİ YOL Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım.

19 Mart sürecinde dikkat çektiğim hususu, 2018 ve 2023 seçim süreçlerini ve sonuçlarını da hatırlatarak bir kez daha dile getirmek istiyorum. Bilinmelidir ki İstanbul'da yaşananlar Gazze'den bağımsız değildir. Beştepe'de olup bitenler Oval Ofis'te olup bitenlerden bağımsız düşünülemez. Değerli milletvekilleri, bu böyledir ve Trump da dün bunu bir kez daha dünyaya ilan etti. Trump'ın cibilliyetini hep beraber biliyoruz. Trump'ın siyaseti, diplomasisi hayatı ticarettir; almadan vermez. Biz bugünkü iktidarı da biliyoruz, ne aldığı ve bunun karşılığında ne verdiğini de biliyoruz. Bush'la dostluğunu da biliyoruz, Obama'yla, Biden'le yürüttükleri Arap Baharı'ndan bu yana olan süreci de biliyoruz. Trump'la dostluğunuzu Rahip Brunson sürecinden biliyorduk, şimdi de Gazze'de görüyoruz. Çeyrek asırdır bir taraftan sizi övdüler, diğer taraftan İslam beldelerini bombaladılar; sizi övenler ile ümmetin yetimlerini dövenler aynı kişilerse vay hâlinize! (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar) Trump'ın övgülerinden övünür hâle geldiniz ya, vay halinize! Koca koca adamlar, yazarlar, çizerler şimdi de Gazzeliler için "hicret dönemi" diyorlar, kendilerine "İslami STK'ler" denilen gruplar da suspus olmuşlar, yazıklar olsun hepsine! Gazze üzerinden pazarlık yapıp maddi ve manevi rant elde edenler, hepinize yazıklar olsun! Sayın Cumhurbaşkanının gözüne girmek için "tweet" atma yarışına giren bakanlara, milletvekillerine yazıklar olsun! Trump Gazze'yi değerli bir gayrimenkul olarak tanımladı, şu saat oldu, gıkınız çıkmadı. Sizin sadece içeride protesto hakkını kullanan gençlere gücünüz yetiyor, KHK'lilere gücünüz yetiyor.

Sümeysra Gelir diye bir kızımız var, duyduunuz mu? Annesi KHK'li, 15 yaşında epilepsi hastası, yatağında ölü bulundu. İçinizden bir tekiniz ses yükseltmediniz bu konuyla ilgili. Onlarca değil, yüzlerce insanımız, gencimiz cezaevlerinde, içinizden biriniz itiraz etmediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Aydın, lütfen tamamlayın.

BİROL AYDIN (Devamla) - Mahir Polat için bir tek cümle, bir tek "tweet" paylaşmadınız. En azından "Tutuksuz yargılanmalıdır." diyebilmeliydiniz; demediniz. Yazıklar olsun! İlla can dostunuz Trump mı ricacı olacaktı değerli arkadaşlar?

Ben altını çizerek ifade ediyorum: Turpun büyüğü Trump'ın dilinden dökülenlerdir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aydın, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'ye ait.

Sayın Hülakü, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; buradan defalarca dile getirdiğimiz, şimdi bir kez daha tekrar edeceğim bir hakikat var: Türkiye'de Anayasa fiilen askıya alınmıştır. İktidar, kamunun gücünü kendi çıkarları için kullanmaktadır. Yargı, emniyet ve kolluk güçleri, RTÜK, TRT, gibi kamu hizmeti veren kurumlar AKP rozeti takmış birer partili gibi çalışmaktadırlar. 2016 yılından bu yana başta HDP ve DEM PARTİ'li siyasetçiler, belediye eş başkanları ve belediyeler olmak üzere Türkiye hakları iktidarın siyasi darbe girişimiyle karşı karşıya kalmıştır.

"Millî irade" diye demokrasi narası atan bakanlara ve iktidar temsilcilerine buradan sesleniyorum: Van'da, Hakkâri'de, Mardin'de, Batman'da, Siirt'te, Akdeniz'de, İstanbul'da atamayla belediyeler yönetiliyor. Bu topraklarda iktidara oy verenler makbul yurttaş, DEM PARTİ'ye oy verenler, muhalefet partilerine oy verenler anayasal olarak yok hükmündedir, öyle mi? Az önce de burada gördük, AK PARTİ Grup Başkan Vekili bir konuşma yaptı burada ve "Seçilmişlere, sandığa, sandıktan çıkan iradeye saygı duyun." dedi. Evet, biz de diyoruz, sandıktan çıkan iradeye saygı duyun. Ama siz sandıktan çıkıyorsunuz da bizim seçilmişlerimiz şapkadın mı çıkıyor? Buna anlam veremiyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Yani siz sandığa sahip çıkarken biz nereden çıkıyoruz? Bunu söyleyeyim. Selahattin Başkan, Figen Başkan, Abdullah Zeydan Başkan, Neslihan Başkan, Devrim Başkan, Ahmet Türk Başkan; bunların hepsi sandıktan çıkmadı mı? Hem de en zor baskılara rağmen, bütün baskılara rağmen, hilelere rağmen rekor oylarla sandıktan çıktılar. İşte, 7 Haziran 2015; işte, 31 Mart 2024; kaybetmeye tahammülünüz olacak artık. Halkın iradesine yargıyla, siyasi darbe planlarıyla, gizli tanıklarla sonsuza kadar el koyamazsınız.

Değerli milletvekilleri, 19 Marttan bu yana tamamen demokratik haklarını kullanan binlerce yurttaş işkenceye, kötü muameleyle, çıplak aramaya, tacize, orantısız güce maruz kalarak gözaltına alınmıştır. Yüzlerce öğrenci bugün cezaevindedir. Türkiye cezaevleri muhaliflerin toplama kampına dönüşmüş durumdadır. Buyurun, burada bir ifade tutanağı var, gerçekten buradaki ifadeleri okumaktan bile hayâ ediyorum. Bu ifadede çıplak arama var, sözlü taciz var, fiziki taciz var, darp var ama Adalet Bakanı ne diyor? "İşkence yok." diyor. İçişleri Bakanı ne diyor? "İşkence yok." diyor. Bunları görüntüleyen gazeteciler gözaltına alınıyor, tutuklanıyor. Siz hâlen "İşkence yok." diyorsunuz. Bu utanç belgesi karşısında söyleyecek neyiniz var, bunu çok merak ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hülakü, lütfen tamamlayın.

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Devamla) - Ona da diyecek bir şeyiniz var "Bunlar teröristtir." diyorsunuz "Bunlar marjinal gruplardır." diyorsunuz. Siz sizden olmayan herkese "terörist" diyorsunuz. Ülkenin yarısını terörist ilan ettiniz. Sizden âlâ marjinal bir grup mu var, sizden âlâ toplumu korkuyla yöneten bir grup mu var, işkenceyle, darpla, tacizle insanları hizaya getirmeye çalışan anlayış mı var bu memlekette?

Değerli milletvekilleri, demokratik cumhuriyet ve toplumsal barış bu ülkenin en acil ihtiyacıdır. Anayasal hak ihlali, yargının siyasallaşması, kayyumun bir yönetme biçimi alması Türkiye'nin 2'nci yüzyılının utanç vesikası hâline gelmiştir. Bu sebeple, hukuksuz bir şekilde cezaevinde tutulan tüm siyasi mahpusların, öğrencilerin, aydınların derhâl serbest bırakılması gerekmektedir. Buradan da onlara binlerce kez selam olsun.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Hülakü, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'na ait.

Sayın Tanrıkulu, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu konuşmayı yaparken ve biraz sonra bazı sözleri okurken çok zorlanacağımı ifade etmek istiyorum ama bunları yapacağım ki burada kayıtlara geçsin.

Değerli arkadaşlar, Çağlayan Adliyesine üç gün boyunca gittim ve gözaltından getirilen gençleri gördüm, onlarla bizzat temas ettim, avukatlarıyla görüştim; kendi gözlemlerim ve kendi duygularım var. Şunu söyleyeyim: O tabloyu görünce arkamı döndüm, bir duvara uzaklaştım ve ağladım, bir milletvekili olarak, bir insan hakları savunucusu olarak ağladım ama hiçbirinizin umurunda değil, insanların ne yaşadığı da umurunuzda değil gerçekten. Benimle beraber birçok avukat arkadaş da orada ağladı, gördüklerinden ağladılar ama İçişleri Bakanınız çıkmış ya da Adalet Bakanınız çıkmış "Türkiye'de işkence yoktur, bunu söyleyenler haindir, vatan hainidir..." (CHP sıralarından alkışlar)

Size okuyorum, bakın, okuyorum, bunu okuyacağım; ilk ben paylaştım. AK PARTİ'li kadın milletvekilleri size okuyorum, AK PARTİ'li kadın milletvekilleri... "Saçımdan çekildim -bir kız, bir genç kadın- yerde sürüklendim. Kelepçe takılmaya götürülürken 'Seni dövmeyeceğim, tamam.' deyip ambulansın arkasına götürdü. Sakallı, bıyıklı, renkli gözlü ve uzun boylu, 185-190 boylarında olan erkek polis 'Senin göğüslerin mi var?' diyerek göğüslerime dokundu, ben de o esnada altıma kaçırdım." Değerli arkadaşlar, bu, sözün bittiği yerdir. Biraz, bakın, biraz utanma olsa, biraz vicdan olsa biraz, bu kürsüde konuştuktan sonra Adalet Bakanı "Böyle bir şey yoktur." demez, İçişleri Bakanı "Böyle bir şey yoktur." demez, en azından şüpheyle bakar, en azından. Ya, biz milletvekiliyiz, işkence, kötü muamele var dediğimizde en azından Bakan şu açıklamayı yapar: "Bizde işkence olmaması için çaba gösteriyoruz, iktidarımızdan bu yana 'sıfır tolerans' dedik ama bir milletvekili bunu söylemişse tabii ki soruşturma açacağız, bakacağız, yapan varsa gereğini yapacağız." Ne diyor? "İşkence yoktur, söyleyenler vatan hainidir." diyor. Peki, işkence yapan ya da kötü muamele yapan, bunu yapan güvenlik görevlisi arkasına Bakanı almışsa bir daha yapar mı, yapmaz mı? Sizin vicdanınıza soruyorum.

SIRRI SAKİK (Ağrı) - Onlar da alçaktır eğer...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - Soruyorum, soruyorum. Söyleyeyim bakın, ifade bu, polis ifadesi. Hâkimin ifadesini okuyayım size. Bakın, ben de avukatlarla beraber gittim 6'ncı kata, 7'nci kata, savcıya; dilekçe verecekler ya, kız sinir krizi geçiyor, sinir krizi, kriz geçiriyor ya! Avukatlar dilekçe yazmışlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Tanrikulu, lütfen tamamlayın.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - 7'nci katta bankonun önünde savcıya ulaşamıyorlar, savcının kâtiibiyle görüşüyorlar, kâtiibiyle. Kâtip iki dakika sonra dönüyor "Dilekçenizi almıyoruz." diyor. Arkadaşlar, tablo bu, tablo bu, tablo bu. Bu tabloyu yarattınız ya, bu tabloyu yarattınız. Olağanüstü hâlde de sıkıyönetimde de kapısını çaldığımız savcılar vardı ya, gittiğimiz savcılar vardı. Savcının kâtiibiyle görüşemiyorsunuz, kâtiibiyle. Biraz vicdan ya biraz, biraz vicdan! Lanet olsun gerçekten, lanet olsun ya! İşkenceye izin verene de lanet olsun gerçekten ya! Hakikaten ya! Ayıp ya gerçekten! Bu kadar sessizlik olmaz ya! (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Tanrikulu, teşekkür ediyorum.

Şimdi, diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'na ait.

Sayın Mertoğlu, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hepimizin bildiği eski bir fıkradır.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Ya, Allah'ını seversen, bak, Allah'ını seversen "İşkence yok." deme, Allah'ını seversen deme!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Bektaşî'ye sormuşlar "Neden namaz kılmıyorsun?" diye. Cevap olarak "Allah Kur'an'da 'Namaza yaklaşmayın.' buyuruyor." demiş. "Ama ayetin başında 'İçkiliyken' deniyor." diye hatırlattıkları zaman da Bektaşî "Ben hafız değilim, o kadarını bilemem." demiş. İYİ PARTİ Grubunun önerisi nedense bana bu fıkrayı hatırlattı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada AK PARTİ döneminde insan hakları konusunda atılan adımları anlatacak değilim, o kadar zamanımız yok, sizin de tahammülünüz yok ancak Anayasa'yı konuşabiliriz. Anayasa madde 12 "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir." diyor.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Kürtler ve muhalifler hariç!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Anayasa madde 26 "Herkes, düşünce ve kanaatlerini açıklama ve yayma hakkına sahiptir." diyor.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Muhalifler hariç!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Madde 34 "Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir." diyor.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Bir örnek göster, bir örnek.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - 2911'den tutuklu ya, 2911'den tutuklu, silahlı saldırıdan tutuklu olan mı var? Bursa'da 19 genç tutuklu, hepsi 2911'den.

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Ancak görmek istemediğiniz, sizin de işinize gelmeyen bir de aynı maddelerin ikinci fıkraları var. 12'nci maddenin ikinci fıkrası der ki: "Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder." 25'inci maddenin ikinci fıkrası "Kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." der; sözleşmeleri iptal edilen, sosyal medya hesaplarını kapatmak zorunda kalan sanatçıları hatırlatmak isterim. 34'üncü maddenin ikinci fıkrası "Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir." der.

Bu ikinci fıkralar kısaca diyor ki: Temel hak ve hürriyetler sınırsız değildir. Mesela ifade özgürlüğü Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan, Atatürk'ün koltuğunda oturan ve yüzde 52 oy alan Cumhurbaşkanına "Cuntacıdır." deme hakkını vermez.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Ya, 2911'den tutuklu, bunlarla ilgili bir şey demeyecek misin? Bekliyor aileleri.

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - İfade özgürlüğü Cumhurbaşkanına, vefat eden annesine, ailesine hakaret ve küfür etme hakkı vermez. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı emniyet güçlerine kezzap, havai fişek ve molotofla saldırı hakkını vermez. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı "boykot hakkı" adı altında ülkenin ekonomisine zarar verme amacıyla kullanılamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜMEYYE BOZ (Muş) - 2009'daki boykotu hatırlayın.

BAŞKAN - Sayın Mertoğlu, lütfen, tamamlayalım.

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yargının işini yapmasını engelleme aracı olarak kullanılamaz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - "Bağımsız yargı" masalı anlatmayın bize!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yolsuzluğu, hırsızlığı örtbas etme çabasının kılıfı olamaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı şaibeli kurultayları aklamanın aracı olamaz.

Değerli milletvekilleri Türkiye'de "İşkence" kelimesi literatürden çıkmıştır. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tabii, tabii(!)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Ya, belgesi var!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Bizler yargıya güveniyoruz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Belgesi var, belgesi! Görüntülü kaydı var!

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Her türlü karalamalara, eleştirilere rağmen, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusundaki çalışmalarımıza size rağmen hız kesmeden devam edeceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar, DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Mertoğlu.
Sayın Emir, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

41.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, sayın hatip konuşmasına başlarken bize göre gereksiz ve soğuk bir fıkra anlattı ama bu fıkrayı anlatırken de toplumun bir kesimini ayrıştırıcı, aşağılayıcı, dışlayıcı bir tanımlama içerisinde gördük kendisini. Kendisini bu sözlerini düzeltmeye davet ediyoruz. Yoksa başka türlü, kendisinin ve bir başkasının şu çatı altında toplumun bir inanç kesimini böylesine bir suçlayıcı tavra girmeyeceğini var saymak istiyoruz ve kendisinden bir özür bekliyoruz.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Başkanım, onlar özür dilemez, sadece Alevileri yakarlar! Hadi konuşun!

BAŞKAN - Sayın Mertoğlu, düzeltici bir açıklamanız olursa isabetli olur.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Hazırlanmamıştır, nasıl cevap verecek şimdi?

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Yazılı metin yok(!)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bir gün kendi hazırladığı konuşmayla verebilir.

BAŞKAN - Sayın Mertoğlu, buyurun.

42.- Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun, Ankara Milletvekili Murat Emir'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bizim anlattığımız internette, sosyal medyada herkesin ulaşabileceği... Nasrettin Hoca, Bektaşî zaten söylenen bir şey.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - İşte havsalanız o kadar, kültür havsalanız!

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ben İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu üyesiydim, ayrımcılıkla mücadele kurumudur.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Utanç, utanç!

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Neyin ayrımcılık olup olmadığını herkesten iyi bilirim.

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Hiç bilmiyorsun, hiç!

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sosyal medyadan topladığınız bilgilerle hukuk savunması yapmanız da çok ilginç!

HARUN MERTOĞLU (Rize) - O yüzden, ben ayrımcılık kastıyla hareket etmedim. Sadece, Anayasa'daki maddelerin birinci fıkralarını okuyup da ikinci fıkralarını göz ardı edenler için söylenen bir cümledir, ona ithafen o fıkrayı anlattım ben.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkanım...

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Emir, buyurun.

43.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkanım, tabii, ben böyle bir tarzı, tavrı kendisine yakıştıramamıştım ama kendisi kendisine yakıştırıyor. O zaman benim şimdi söz söyleme hakkım var; ne siz ne bir başkası bu ülkedeki hiçbir inanç grubunu, hiç kimseyi, Alevileri, Bektaşîleri böylesine dışlayıcı, horlayıcı tutum ve sözler kullanabilir. Haddinizi bileceksiniz, hakkınızı bileceksiniz, sınırınızı bileceksiniz! (CHP sıralarından alkışlar)

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Dersim'i kim yaptı? Yeter ya!

MURAT EMİR (Ankara) - Öyle "Sosyal medyadan duydum." "Nasrettin Hoca demiş." "İnternette okudum." demeyeceksiniz. Bakın, böyle yapılırsa, bu yol açılırsa burada herkes gelir, bir başka grubu aşağılayıcı fıkra anlatır, altında kalırsınız. Gelin düzeltin, özür dileyin.

BAŞKAN - Evet, Sayın Kavuncu, buyurun.

44.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İYİ Parti Grubu olarak bir araştırma önergesi verdik. Verdiğimiz araştırma önergesi 19 Mart protestolarında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri ve bu ihlallere zemin hazırlayan siyasi ve idari süreçler hakkındaydı. Değil İYİ Partinin, bu Meclis çatısı altında araştırma önergesi veren hiçbir siyasi partinin araştırma önergesine siz "fıkra" diyemezsiniz. Böyle bir araştırma önergesine zaten

"fıkra gibi" diyorsanız bütün bu olan biten karşısındaki vicdansızlığınızın, duyarsızlığınızın ve şuursuzluğunuzun göstergesidir, aynen size iade ediyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Evet, değerli milletvekilleri, ben de izninle bu konuda birkaç şey söylemek isterim.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Maksat hasıl olmadı Sayın Başkan.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, maksat hasıl olmadı.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Maksat hasıl olmadı öncelikle.

MURAT EMİR (Ankara) - Bu çatı altında bu yapılamaz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir müsaade buyurun... Müsaade buyurun...

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Siz arabulucu olmayın, gerek yok, kendisi söylesin.

BAŞKAN - Müsaade buyurun Sayın Emir, benim ne diyeceğimi bir dinleyin.

IX.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, kürsüde konuşurken her bir milletvekilinin ülkenin insanlarını incitmeyen bir dili kullanmaya özen göstermesi gerektiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Tabii, bizim ülkemizde inançların farklılığı, renklerin farklılığı ülkemizin en büyük gücü, en büyük zenginliğidir. Kur'an-ı Kerim'de de renkler, diller Allah'ın ayetleri olarak nitelendirilir, bunlar bizim çok kıymetli değerlerimizdir, varlıklarımızdır. Kürsüde konuşurken her bir milletvekilimizin ülkemizin insanlarını incitmeyen bir dili kullanmaya özen göstermesi doğal olandır yani bu konuda bir hatırlatma yapmaya ihtiyaç yoktur. Eskiler "Suimisal emsal teşkil etmez." derler yani geçmişte, değişik zamanlarda anlatılan veya söylenen, dile gelen birtakım şeyler eğer insanları incitiyorsa, ayırtıyorsa meramımızı anlatmak için onları kullanmamak daha doğru olandır.

Ben Sayın Mertoğlu'na buradan bir kez daha söz vermek istiyorum. Bu hususu lütfen tavzih ederseniz memnun olurum. Tavzih edin çünkü bu çok yanlış anlaşılmaya müsait bir şey, suimisal bana göre, emsal de teşkil etmez.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Aynen öyle, o kadar.

BAŞKAN - Siz, lütfen bunu düzeltin, düzeltin ve özür dileyin, kapatalım bu işi.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) - Yoksa, dilemiyorsa ceza verin.

BAŞKAN - Buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

45.- Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'nun, Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ ile Ankara Milletvekili Murat Emir'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Sayın Başkanım, sayın milletvekili arkadaşlarımız; ben herhangi bir inanç grubunu hedef alarak söylemiş değilim, herhangi bir inanç grubunu ayırtıcı, onları küçültücü herhangi bir şey söylemedim.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Fıkra o anlama geliyor işte.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Ama öyle inanç grubu hakkında incidilerse ben özür dilerim elbette ki. Yani bizim derdimiz başka; Anayasa'daki maddelerin birinci fıkralarını yanlış okuyup ikinci fıkralarını okumayanlar içindir.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - O başka bir şey, dinle bunu izah etmek başka bir şey, inanç grubuyla izah etmek başka bir şey.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Yoksa herhangi bir inanç grubuyla alakalı bizim herhangi bir söz söyleme durumumuz olamaz.

BAŞKAN - Özür dilediniz mi?

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Özür diledik Sayın Başkanım.

OSMAN SAĞLAM (Karaman) - Özür diledi Başkan.

VEYSAL TİPİOĞLU (Kocaeli) - Diledi, diledi.

BAŞKAN - Peki.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Özür dileriz, onları kastetmedim ben yani.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ediyorum.

Meram anlaşılmıştır. İnşallah, bundan sonraki müzakerelerde vereceğimiz örnekleri de fıkraları da anlatırken toplumuzun hassasiyetlerini esas alarak anlatırsak daha faydalı olur.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

2.- İYİ Parti Grubunun, Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu ve 19 milletvekili tarafından, ülkede 19 Mart 2025 tarihinde başlayan protestolar süresince yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin ve bu ihlallere zemin hazırlayan siyasi ve idari süreçlerin tüm yönleriyle araştırılarak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, sorumluların tespit edilerek adalet önüne çıkarılması ve benzeri hak ihlallerinin tekrarının önlenmesi amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi İYİ Parti grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İYİ Parti grup önerisi kabul edilmemiştir.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Şimdi öneriyi okutuyorum:

3.- DEM PARTİ Grubunun, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından, protesto gösterilerinde yaşanan ihlallerin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/4/2025 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

8 Nisan 2025 tarihinde Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından (11357 grup numaralı) protesto gösterilerinde yaşanan ihlallerin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/4/2025 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere Ağrı Vekili Sırrı Sakik'e söz veriyorum.

Sayın Sakik, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SIRRI SAKİK (Ağrı) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinize iyi bir akşam diliyorum.

Bizi zindanlarda dinleyen gençlere, üniversitedeki gençlere, sürgündeki gençlere, hayatın her alanında direnen ve "Biz varız." diyen bütün gençlere bin kez selam olsun.

Biraz önce burada AKP'li bir arkadaşımız konuşurken "İşkence yok bu topraklarda..." Sevgili kardeşim, Kemal Kurkut 2017 yılında Diyarbakır'da "Nevroz"da binlerce, on binlerce, yüz binlerce insanın gözü önünde katledildi. Bu Kemal 2015 Gar katliamından kurtulmuştu ama katiller peşindeydi, onu Diyarbakır'da "Nevroz"da bütün halkın gözü önünde öldürdüler; o katillerin hiçbirisi ceza almadı, bütün o katillerin nasıl aklandığını hepimiz biliyoruz ve sizin iktidarınız döneminde oldu.

Şimdi, bakın, gençleri konuşuyoruz. Bu iktidarlar, geçmişten bugüne kadar hiçbir iktidar gençlerin dostu olmadı; ister Kemalist iktidarlar olsun ister milliyetçi iktidarlar ister siyasi İslamcılar cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar gençlerin dostu olmadılar. Partilerini kurarken gençlerle başladılar, kadınlarla başladılar ama yaşlandıkça gençlere düşman oldular.

Şimdi, bakın, kimler gelip geçmiş zindanlardan? Nazım Hikmetler geçmiş, Necip Fazıllar geçmiş, Ahmed Arifler geçmiş, Musa Anterler geçmiş, "49'lar" denilen Kürt gençleri geçmiş, Saidi Nursi geçmiş, Vedat Türkali geçmiş, Atilla İlhan geçmiş, Deniz Gezmiş geçmiş, Hüseyin İnan geçmiş -bunların hepsi genç- Mahirler geçmiş ve bunlar cezaevinde demokrasi mücadelesi vermişler. Diyarbakır zindanlarından Mazlumlar geçmiş, Kemaller geçmiş, hatta o ceberut yapılar karşı bedenlerini ateşe vermişler ve bütün iktidarlar bu gençlere karşı düşmanlık yapmışlar ve gençler yılmamışlar. Eğer bugün bir demokrasi mücadelesi varsa bu gençlerin ödediği bedellerden dolayıdır. Bu bedeli ödeyen bütün gençlerin önünde saygıyla eğiliyorum. Bu gençlerin yakasından düşün! Bu gençler bu ülkenin yüz akıdır, bu ülke onlara aittir. Biz yaşımızı tamamlayıp gidiyoruz ama bu gençlere dokunmayın.

Bakın, son, yani mart ayında başlayan bu furya, bu gençlere karşı olan zulüm Kürt coğrafyasında hep oldu ama bu coğrafyanın bir bölümü Kürt coğrafyasında olup bitenleri asla görmedi ve orada olup bitenler hiç mi hiç kimseyi ilgilendirmedir.

Şimdi sizlere sesleniyoruz: Biz ilk gün de söyledik, kayyum geldiğinde "Bugün sıra bizde, yarın sizde olacak." dedik, hayat bizi doğruladı. Bizim gençlerimiz gözaltına alındığında, gençlerimiz sürgüne gönderildiğinde söyledik, "Burada da olacak." dedik ama biz hep gençlerin yanında saf tuttuk. Ey AK PARTİ'liler, hani türban mücadelesi veriyordunuz ya, vallahi o dönem bile "Burada türbanla oturulmaz." dendiğinde, şu kapıdan içeriye elimizde Merve'nin posterleriyle giren, yiğit mücadeleden gelen insanlarınız ama siz iktidar oldunuz. Vallahi, o gün türban için verdiğiniz mücadeleyi bugün başkaları bir demokrasi için verdiğinde siz Ankaralılaştınız ve zalimleştiniz. Geçmişteki iktidarlar ne yaptıysa aynısını sizler de yaptınız.

Bakın, cezaevlerinde ne oldu biliyor musunuz? DSP Genel Başkanı Başbakanı, onun döneminde 32 genç zindanlarda katledildi. Yine aynı şekilde, 10 genç -bakın, devletin denetiminde olan insanlar- cezaevleri basılarak katledildi. Şimdi, size yani zamanımız çok kısıtlı...

Bakın, bir başka konumuz var: Ceza idare ve gözlem kurulu oluşturduunuz. Ya, Allah'tan korkun! "Soydan Akay" diye bir kardeşimiz tam otuz iki yıldır cezaevinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sakik, lütfen tamamlayın.

SIRRI SAKİK (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

Otuz yılını doldurup tahliye olması gerekirken böyle uyduruk bir kurul oluşturmuşsunuz, iki yıldır cezası erteleniyor; kanser hastasıdır, kalp krizi geçirmiş ama öç ve intikam alıyorsunuz. Şimdi soruyorsunuz onlara: "Pişman mısınız?" Asıl pişman olması gereken sizsiniz. Bu insanların otuz yılını, otuz iki yılını çalmışsınız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Ve sonra uyduruk bir kurul oluşturuyorsunuz, bu kurul gelecek, sizin mahkemelerinize boyun eğmemiş, ret ve inkâr politikalarınıza boyun eğmemiş; otuz yıl,

otuz iki yıl direne direne cezaevinde demokrasi mücadelesi vermiş ve siz gelip onlara diyeceksiniz: "Pişman mısınız?" Asıl pişmanlık duyacak tek insan varsa o da sizlersiniz, iktidarlardır, bu halka zulüm politikası uygulayanlardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SIRRI SAKİK (Devamla) - Düşün bu halkın yakasından, adil olun, adaletli olun. Bu insanlar otuz iki yıldır içeride, lütfen bu elinizdeki gücü bunlara karşı acımasız bir silah gibi kullanmayın. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Sakik, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerindeki ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına Denizli Milletvekili Sema Silkin Ün'e ait.

Sayın Silkin Ün, buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; DEM PARTİ'nin vermiş olduğu önergedeki mesele, maalesef, güvenlik cephesinde ülkemizin artık normal hâline getirilmeye çalışılıyor. Biz, bu normal görülenin anomali olduğunu ve bu anomaliye karşı her türlü çalışmayı destekleyeceğimizi ifade ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, ben bugün canımızı yakan bir kaybımızı, buradan, bu kürsüden anmak istiyorum. Evet, 3 Nisan gecesi bayramın son gecesi idi. Sizler çocuklarınıza sarılmış uyumuşken, kızlarınızla, evlatlarınızla beraberken 15 yaşında epilepsi hastası küçük bir kız çocuğundan, Sümeyra Gelir'den haberdar olduk hep beraber. Ağır hastalığının altında ezilen bu küçük kızın tek yükü bu da değildi, kendisinden küçük 2 kardeşine annelik yapmak zorundaydı çünkü anneleri Melek Gelir hapishanedeydi. Neden? KHK'yle kapatılmış bir dershanede öğretmenlik yaptığı için. Anlaşılan bu 3 çocuklu öğretmen anne darbe yapmış. Demek ki bu öğretmen anne o zaman 5 yaşında olan Sümeyra'sını kucağına alıp tankın üzerine çıkmış. Koskoca generallere, anlı şanlı ordumuza karşı 3 çocuk annesi bir kadın darbe yapmış. Öyle ya, bu anne öyle büyük bir darbe suçu işlemiş ki çocuklarının olduğu şehirdeki hapishaneye nakil talebi dahi reddedilmiş. Bunu hangi dilde söylerseniz söyleyin, cevabını vicdan dili verir ama bizim çağrılarımız, maalesef, yöneticilerin vicdanını hep teğet geçiyor ve iş geliyor, geliyor, bütün yükü Sümeyra'nın, bu küçük kızın omuzlarına yüklüyor. Akli tutulanlar, vicdanı kuruyanlar yüzünden 15 yaşındaki bir kız bir bayram gecesi bayram kıyafetinden çıkıp kefenini giyiyor. Taşımamız gereken bu sorumluluk tam olarak budur arkadaşlar, bayramlığı kefen yaptıran o acıdır. "Başka Sümeyralara ağlamayalım." diyeceğim ama içimizde bu Sümeyra'ya da ağlamayacak olanları biliyorum. İtirazı olanlara diyorum ki: "Gelin, beraber, daha toprağı kurumamış olan bu kızın mezarına gidelim. Varsa anlatacaklarınızı, itirazlarınızı, diyeceklerinizi bu 15 yaşındaki Sümeyra'nın mezarı başında söyleyin." Göğsünde iman taşıdığını ikrar eden dostlar, Kenar-ı Dicle'de boğulan koyunun hesabını vereceğine inanan dostlar, din günü verilecek hesabın hesapların en çetini olduğuna inanan dostlar, gelin, bu vebalden kurtulalım, bunu, bu vatanın gencecik evlatlarına, bu toprağın Sümeyralarına yapmayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Silkin Ün, lütfen tamamlayın.

SEMA SİLKİN ÜN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bu kahreden acılara rağmen KHK meselesinde "Biz onları sakıncalı bulduk." diyenlerin meselenin boyutunu görmeleri için daha hangi acının yaşanması gerekiyor? "KHK" demek işten çıkarılmak falan demek değildir, "KHK" demek, fiilî soykırım demektir. Artık, sivil ölüm de değil, apaçık ölüm demektir, KHK'lilerin kızlarının kanserden, kalp krizinden kefenlere sarılıp toprağa verilmesi demektir; bunun ne dinimizde, inancımızda ne vicdanımızda ne ahlakımızda yeri vardır. Yücelik attığımız bu Meclisimize yıllardır devam eden bu vurdumduymazlık yakışmıyor maalesef. Sümeyra'nın dramı, gelin, milat olsun.

Sümeyra ve ailesinin durumunda olanlar için yeniden yargılama yolu açılın çağırımı yapıyor, Genel Kurulu vicdana davet ediyorum. (YENİ YOL, DEM PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Silkin Ün, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Hasan Toktaş'a ait.

Sayın Toktaş, buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Türkiye zor günler geçiriyor, gerçekten çok zor günler geçiriyor. Türkiye hızla Orta Doğululaşılıyor maalesef, Türkiye kutuplaşıyor, Türkiye cepheleşiyor. 3'üncü bin yılda Türkiye'de adalet arıyoruz, cumhuriyetin 102'nci yılında Türkiye'de demokrasi arıyoruz. Kutuplaşıyoruz derken, nur içinde yatsın, "Göklerde kartal gibiydim, kanatlarımdan vuruldum." dediğinde Volkan Konak hangimizin yüreği sızlamadı? "Vay seni Cerrahpaşa, içmem suyundan içmem." dediğinde kuzeyin oğlu hangimizin yüreği titremedi? Milyonların sevdiği bu sanatçı bir bayram akşamında çok sevdiği sahnede vefat etti. Bu ülkenin birliğinden, dirliğinden sorumlu Sayın Cumhurbaşkanı taziye dahi yayınlamadı. Yazıklar olsun! Yazıklar olsun! Sayın Cumhurbaşkanının taziye yayınlamadığı yerde sözde dinimizin temsilcisi bir müftü "Sahnede geberdi." dedi. Lanet olsun o müftüye! O müftüyü görevde tutanlara da lanet olsun! (İYİ Parti, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, adalet arıyoruz dedim. Bugün sokaklarında Melih Gökçek'in, bugün sokaklarında Ruhsar Pekcan'ın gezdiği Türkiye'de siz Ekrem İmamoğlu'nu, siz Ümit Özdağ'ı cezaevine atarsanız, siz bu ülkede Mansur Yavaş'a soruşturma açarsanız bu millet adalet arar. Siz bu ülkede demokratik tepkisini göstermek için boynuna bayrağını asmış gençlerin gözüne biber gazı sıkarsanız, siz o gençlerin bayraklı göğsüne tekme atarken meydanlarda terör örgütü paçavralarına, bebek katilinin resimlerine göz yumarsanız bu millet adalet arar. Siz 300 genci bugün eğitim hakkından mahrum ederseniz, demokratik hakkını kullanıyor diye cezaevlerine atar, az önce Sayın Milletvekilimiz, Grup Başkan Vekilimiz Buğra Kavuncu'nun da ifade ettiği gibi birçok hak mahrumiyetine uğratırsanız bu millet adalet arar.

Derhâl bu gençlerimizi serbest bırakın, derhâl bu gençlerimizin uğramış olduğu mağduriyetleri giderin diyor, heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Toktaş, teşekkür ediyorum.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Çeşitli İşler (Devam)

3.- Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif eden Karadağ Meclis Başkan Yardımcısı Mirsad Nurkovic ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Karadağ Meclis Başkan Yardımcısı Sayın Mirsad Nurkovic ve beraberindeki heyet Genel Kurulumuzu teşrif etmişlerdir; kendilerine Meclisimiz adına hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- DEM PARTİ Grubunun, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından, protesto gösterilerinde yaşanan ihlallerin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Diğer söz talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Gizem Özcan'a ait.
Sayın Özcan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 19 Marttan bu yana bulduğu her türlü demokratik yöntemle onurlu bir şekilde direnen değerli yurttaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Bugün, yargı eliyle gerçekleştirilen sivil darbenin 21'inci günündeyiz. Toplumun meşru tepkilerine antidemokratik reflekslerle saldıran bu iktidar, Hizbullahçıları bayramda serbest bırakan bu iktidar, çoğunluğu öğrenci olan 300 yurttaşımızı hukuksuzca tutukladı. Bu, hangi akla, hangi vicdana sığar? Bu tutukladığınız gençler yarattığınız bu düzenin sorumlusu değildir? Ekonomi onlar yüzünden mi bu hâlde? Adalet sicilimizi onlar mı bozdu? Bu gençler sizin iktidarınızın içine doğdu, şimdi en doğal haklarını kullanıp bu düzene itiraz ediyorlar, yurttaşlık görevlerini yerine getiriyorlar. Bir kere olsun onların tepkilerini bastırmak yerine anlamaya çalışsaydınız meydanlarda, kampüslerde erken seçim çağrısı bu kadar güçlü yankılanmazdı.

Buradan bir kez daha yüksek sesle çağırımızı yineliyoruz: Yurttaşlık hakkına sahip çıkarken tutuklanan herkes derhâl serbest bırakılmalıdır, tüm soruşturmalar düşürülmelidir. Sınav dönemi geldi, gençlerin geleceğiyle oynamaktan vazgeçin. Öğrencilerin eğitim hakkına ve geleceğine yapılan bu saldırı son bulmalıdır. Sağlık sorunları yaşayan yol arkadaşımız Mahir Polat derhâl serbest bırakılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, gün geçtikçe hiçbir siyasi barutu kalmayan iktidar kendine hak gördüğünü başkasına çok görüyor "Boycot hak değil, suç." diyor ancak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Anayasa Mahkemesi kararları öyle demiyor. Hatırlayın, Erdoğan boykot için "millî duruş" Mustafa Varank "Herkesin hakkı." Ömer Çelik ise "Boycota uymayan disipline gider." diyordu. Boykot için şimdi meydanları görmediği için yerin dibini görecektir yandaşlara çevrildiğinde mi "Millî iradeye saldırı." "Vatana ihanet." "Yapanlar yargılanmalı." deniliyor?"Demokrasi varsa bana kadar, özgürlükler varsa bana kadar." ikiyüzlülüğünün geldiği nokta işte budur. Bu çifte standardı ibretlik şekilde uygulayanlar boykot çağrısı yapanlara adli kontrol cezası verdi. Saraya çalışanlar yapınca meşru, halka çalışanlar yapınca suç ama bu millet bu çifte standardı kabul etmez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Özcan, lütfen tamamlayınız.

GİZEM ÖZCAN (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

"Biz bu ekonomik düzenden, bu adaletsizlikten bıktık." diyen herkes boykot çağrısına kulak verdi. Umarız, iktidar bu halk uyarısını almıştır, almamışsa dalga dalga büyüyen demokratik dalganın da altında kalacaktır.

Buradan bir kez daha ilan ediyorum: Boykot haktır, direniş meşrudur, gençlik susmaz, demokrasi teslim alınamaz! (CHP sıralarından alkışlar) Ekrem Başkan, bütün belediye başkanlarımızı, yol arkadaşlarımızı, öğrenci kardeşlerimizi almadan, Ekrem Başkan Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı yapmadan bu mücadeleyi bırakmayacağız.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Özcan, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Cüneyt Yüksel'e ait.

Sayın Yüksel, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak birleştirici ve bütünleştirici anlayışımızla, 85 milyonun kardeşliğini ileriye taşımanın gayreti içerisindeyiz. Bilhassa, istikbalimizin teminatı olan gençlerimize sahip çıkarak nefretin, husumetin, kavganın değil, birliğin ve beraberliğin dilini yüceltelim istiyoruz. Terör bitsin, acılar dinsin ve kardeşliğimiz güçlensin diye yirmi üç yıldır kutuplaşma yerine kucaklaşmayı, kavga yerine dayanışmayı savunuyoruz. Yeni başlangıçların, umudun, barışın ve kardeşliğin vesilesi, Türk'üyle Kürt'üyle tüm milletimizin nişanesi olan Nevruz'un yani yeni günün "terörsüz Türkiye" hedefimizin girizgâhı olacağını da ümit ediyoruz. 21 Mart Nevruz kutlamaları çerçevesinde Diyarbakır'da ya da başka bir ilimizde herhangi bir olumsuz olay yaşanmamış, tutuklama işlemi gerçekleştirilmemiştir. Diğer yandan, Cumhurbaşkanımız, 21 Martın baharın ve kardeşliğin bayramı olarak ilan edilmesini önermiştir. Bu konuda kısa süre içerisinde Meclisimiz tarafından da adım atılacağını ümit ediyorum.

Değerli milletvekilleri, yürütülen yolsuzluk soruşturması kapsamında gerçekleştirilen adli işlemler nedeniyle Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı tarafından yapılan çağrı üzerine yasal olmayan birçok toplantı ve gösteri yapılmıştır. Anayasa'nın 26'ncı ve 34'üncü maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu ve 11'inci maddeleri, ayrıca Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 19'uncu maddesinde ifade, barışçıl toplantı ve gösteri özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Özgürlükler anayasal bir hak olmakla beraber kimsenin can ve mal güvenliğini tehdit edecek şekilde kullanılamaz, hiçbir demokratik ülke buna müsaade etmez. Bir hukuk devletinin kamusal hayatın tüm vatandaşlar için sorunsuz devam edebilmesi için kamusal düzeni ve güvenliği sağlama yükümlülükleri de unutulmamalıdır. Yine, AİHM kararlarında bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin tamamen

sınırsız olmadığı, bazı durumlarda devletlerin müdahalede bulunabileceği belirtilmektedir. İstanbul'da gerçekleştirilen eylemlere daha çok marjinal grupların dâhil olduğu ve halkın mal ve can güvenliğini tehdit ettiği görülmüştür. Bu çerçevede güvenlik güçlerimiz olaylara müdahale etmiş ve gerekli tedbirleri almıştır. Gözaltına alınan veya tutuklanan hiçbir eylemciye kamu görevlileri tarafından işkence ve çıplak arama yapılmamıştır, kötü muamelede bulunulmamıştır. İşkence edildiğine dair hiçbir delil, iz ve emare bulunmamaktadır, aksi yöndeki açıklamalar gerçeği yansıtmamaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda işkence suçunun zaman aşımına uğramayacağına yönelik düzenlemeyi yapan iktidar olarak işkenceye sıfır tolerans politikasını uygulamaya devam ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Yüksel, lütfen tamamlayın.

CÜNEYT YÜKSEL (Devamla) - Gözaltılar içerisinde genç kardeşlerimizin olduğunu da biliyoruz. Bu anlamda bir kısım gençlerle alakalı tahliye kararları da verilmiştir ama şu anda tutukluluğu devam eden kişiler de vardır. Tüm bu gençlerimizin masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı vardır. Bunların değerlendirmesini yapacak elbette yargıdır. Kişilerin o olaylardaki rolü ve oradaki şiddet kullanımıyla alakalı kanuna aykırılıklar olup olmadığını değerlendirecek olan elbette ki tarafsız ve bağımsız yargımızdır.

Değerli milletvekilleri, siyasette düşmanlık yoktur, rakiplik vardır; husumet yoktur, rekabet vardır. Siyasette hakarete, sokak terörüne, Vandallığa, şiddete, yakıp yıkmaya, özellikle de küfre yer yoktur. Yerli markaların hedef gösterilmesi, boykot çağrısı yapılması ve bu yolla ekonomimizin hedef alınması da doğru değildir. Ülkemizi yurt dışına şikâyet ederek Batı'dan medet umanlar - Fransa gibi- Avrupa'da da hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde ciddi yolsuzluk davalarının gündemde olduğunu unutmamalıdır. Bu itibarla, huzurda görüşülen araştırma önergesinin biraz önce açıkladığım gerekçelerle reddedilmesi gerektiğini düşünüyorum ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- YOKLAMA

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

MURAT EMİR (Ankara) - Yoklama istiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yoklama mı? Bakalım.

Sayın Emir, Sayın Bakırlioğlu, Sayın Öneş Derici, Sayın Gürer, Sayın Şevkin, Sayın Yanıkömeroğlu, Sayın Yontar, Sayın Özcan, Sayın Uzun, Sayın Sümer, Sayın Ertuğrul, Sayın Güzelmansur, Sayın Güneşhan, Sayın Özdemir, Sayın Özçağdaş, Sayın Ünver, Sayın Demir, Sayın Kavaf, Sayın Enginyurt, Sayın Arslan.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime otuz dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.27

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.06

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Asu KAYA (Osmaniye), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisinin oylamasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı vardır.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

3.- DEM PARTİ Grubunun, Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından, protesto gösterilerinde yaşanan ihlallerin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Söz istemiştım Başkanım.

BAŞKAN - Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sistemin vatandaşlara ucuz, kaliteli ve güvenli enerji sağlayamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/4/2025

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/4/2025 Salı günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Ali Mahir Başarır

Mersin

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Mersin Milletvekili Grup Başkan Vekili Ali Mahir Başarır tarafından, özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sistemin vatandaşlarımıza ucuz, kaliteli ve güvenli enerji sağlayamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (1130 sıra no.lu) Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/4/2025 Salı günü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, önerinin görüşmelerine başlamadan önce Sayın Temelli'nin bir talebi var.

Sayın Temelli, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

46.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Bursa Milletvekili Hasan Toktaş ile İstanbul Milletvekili Cüneyt Yüksel'in DEM PARTİ grup önerisi üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bizim önergemiz üzerine görüşmeler devam ederken Sayın Yüksel konuşmasında Amed "Nevroz"unda herhangi bir olayın yaşanmadığını söyledi -tabii 'olay'dan kastettiği polislerin çıkardığı olay- bence yanlış bilgi aktarılmış kendisine. Aslında orada çok ciddi darp ile gözaltı vakaları yaşandı, tacizler yaşandı ve yaklaşık 200 kişi gözaltına alındı. Bu bilgi sanırım kendisine ulaşmamış; kaldı ki gözaltına alma gerekçelerinin başında Kuzey Irak Federe Kürdistan Bölgesi'nin bayrağını taşımak, Sayın Öcalan'ın posterini taşımak ya da geleneksel giysileri giymek konuları geliyordu. Bu konularda hassasiyetimizi bir kere herkes bilsin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Bayrak konusu saygıya dayalı bir konudur; kaldı ki Dışişleri protokolünde olan bir bayraktır, kimsenin ona "paçavra" deme hakkı yoktur. Bayraklara olan saygı aslında bütün ülkelerin bayraklarına olan saygıyı da temsil eder, kendi ülkenin bayrağına da saygıyı temsil eder. Dolayısıyla Kuzey Irak Federe Cumhuriyeti'nin bayrağına "paçavra" demek kabul edilebilir bir şey değildir.

Diğeri, Kürt halkının önderi olduğu kadar bütün Orta Doğu halklarının umudu olmuş Sayın Öcalan'a hakaret etmek kimsenin haddine değildir.

Bizim hassasiyetlerimizi sınamasınlar, bizim de bir sabrımız var. Dolayısıyla, artık bu Mecliste ağızdan çıkan laflara herkes aynı hassasiyeti gösterebilir.

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sistemin vatandaşlara ucuz, kaliteli ve güvenli enerji sağlayamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin gerekçesini açıklamak üzere İzmir Milletvekili Ednan Arslan'a söz veriyorum.

Sayın Arslan, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Yüce Meclisimizi de saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, 31 Aralık 2024'te Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bir "tweet" attı. "Tweet"te ne diyor? "Elektrikte 1'inci kademe mesken tarifesinde yaklaşık yüzde 60 sübvansiyon sağladık, 175,5 milyar liranın milletimizin cebinde kalmasını sağladık." Aslında Sayın Cumhurbaşkanı burada şunu itiraf etmiş oluyor, "En ucuz tarife olan 1'inci kademede dahi milyonlar elektrik faturasını ödeyemiyor, ödeyemediği için onların elektrik faturasını biz ödedik." diyor; söylediği açıkça bu. Tabii, daha "tweet"i'nin mürekkebi kurumadan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da bu işi yanlış anlamış "175,5 milyar lira herhâlde kara delik oldu, bunu da milletimizden geri alalım." diye harekete geçmiş.

Şimdi, sübvansiyondan bahsediliyor burada. Bir kere kime sübvansiyon yapılıyor, nasıl bir sübvansiyon yapılıyor ona bakmak lazım. Sübvansiyon edilen kimdir yani burada söylendiği gibi, açıklandığı gibi milletimiz mi sübvansiyon ediliyor yoksa bu elektrik şirketleri mi sübvansiyon ediliyor ona bakmak lazım.

Şimdi, bizim, devletimizin olan Elektrik Üretim AŞ var değil mi? Bu Elektrik Üretim AŞ devletin santrallerini çalıştırarak elektrik üretiyor ve bu elektriği de piyasada satıyor. Kaç paraya satıyor? 49 kuruşa satıyor. Kime satıyor? Bu görevli tedarik şirketlerine satıyor. Şimdi, sen bu elektriği 49 kuruşa bu görevli tedarik şirketlerine satacağsın... Peki, bu görevli tedarik şirketi ne yapıyor? Genel aydınlatma adı altında 3 lira 89 kuruşa sana geri satıyor elektriği. Bu nasıl iştir ya! 49 kuruşa satacağsın, 3,89 liraya geri alacağsın ve dönüp diyeceksin ki: "Milleti sübvansiyon ediyoruz." Bu, bal gibi şirketleri sübvansiyon etmektir. (CHP sıralarından alkışlar) Siz bu şirketleri seviyorsunuz. Siz yandaş şirketleri seviyorsunuz.

Bakın, burada bir grafik var; bu grafikte kırmızı olan dağıtım bedelleri, mavi olan ise enerji bedelleri. Nisan 2023 yılından beri ülkede herhangi bir şekilde enerji bedelleri artmadı ama vatandaşın faturası artıyor. Ne yaptınız? Dediniz ki: "İşte, hemen 5 Nisandan geçerli olmak üzere elektriğe yüzde 25 zam." hem de 1'inci kademeye, o sübvansiyon ettiğiniz insanlara. Peki, o sübvansiyon ettiğiniz insanlara enerji bedeli artmadıysa, piyasa takas fiyatları değişmediyse, dünyada enerji fiyatları gerilediyse niye yüzde 25 zam yapıyorsunuz? Çünkü dağıtım bedelini arttırarak yandaş şirketleri sübvansiyon etmeye devam ediyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Bu yolla 2023 yılında 110 milyar lira, 2024 yılında benzer bir şekilde 110 milyar lira, toplam üç yılda 300-350 milyar TL bu şirketlerin cebine para koydunuz.

Bakın, son üç yılda enerji fiyatları, enerji bedeli yüzde 245 -EPDK'nin tarifeleri de ucuzlamış- ama buna karşılık dağıtım bedelleri, maalesef dağıtım bedelleri son üç yılda yüzde 545 zamlanmış. Yani siz enerji bedeli artmamasına rağmen yandaşların, bu dağıtım şirketlerinin kârını yüzde 545 gibi fahiş bir şekilde arttırmışsınız.

Bakın, en son yaptığınız zamlarla 240 kilovat saat elektrik kullanan bir kişi 495 lira fatura ödeyecekken şu an 619 TL fatura ödemek zorunda kalıyor yani 121 lira daha fazla fatura ödeyecek ama bu fatura devletin cebine gitmiyor ki, bu 121 lira dağıtım bedeli olarak bu şirketlerin cebine giriyor. (CHP sıralarından alkışlar) Gelin bu şirketleri kayırmaktan vazgeçin, gelin elektriğini ödeyemeyen... Bakın, bunu ben söylemiyorum, bunu Sayın Cumhurbaşkanı diyor; diyor ki: "1'inci kademede 175,5 milyar TL sübvansiyon ettik." Yani "Benim vatandaşım elektrik faturasını ödeyemiyor, benim vatandaşım yoksul, ben onların elektrik faturasını ödüyorum." diyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Öyle değil, öyle değil.

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Ama baktığımız zaman bu iş böyle değil. Bu para vatandaşın cebine gitmiyor, vatandaşın cebinde kalmıyor, onun vergileriyle oluşturulmuş olan hazineye yandaş şirketlerin cebine gidiyor. Bu bir gerçektir, bunu da herkes böyle bilsin.

Şimdi, tabii...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Arslan, lütfen tamamlayın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bunları önceki turda da konuştuk; bunlar senin anlattığın gibi değil yalnız.

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Ya, Sayın İsmail Güneş, gelirsın, anlatırsın, benim anlattığım gibi değilse...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Senin anlattığın gibi değil onlar.

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Yani, nasıl anlıyorsun sen bunu? Oradan laf atma; gel, sen de burada cevap ver. Yani bir fatura var elimizde.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Elektrik maliyetinin yüzde 50'sini devlet sübvansiyon ediyor.

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Bir fatura var elimizde, bir fatura var elimizde; Sayın İsmail Güneş, senin evine bir fatura geliyor, 100 liralık fatura var ya, onun 71 lirası dağıtım bedeli, dağıtım. Sen niye veriyorsun bu dağıtım şirketlerine parayı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sende para var da vatandaş nasıl verecek?

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Bunun var ya, bunun 19 lirası enerji bedeli, 10 lirası vergi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Onun içinde yatırımlar da var, yatırımlar da.

EDNAN ARSLAN (Devamla) - Dağıtım şirketleri gelmiş "özelleştirme" adı altında bu yerleri ele geçirmiş. Hani ucuz elektrik, hani kaliteli elektrik? Yok. Burada varsa yoksa çökmüş bir sistem, semiren, zenginleşen yandaş şirketler ve buna da aracılık eden AKP, ezilense milyonlar. Gelin bu zamları geri çekin, milyonları ezmekten vazgeçin diyorum. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Arslan, teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ankara'da su bedelleri elektrik fiyatlarının 2 katı; su bedelleri elektrik fiyatlarının 2 katı 2.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bak, nezaketsizlik etme. Ben sana laf atmıyorum, oradan konuşuyorum. Ben sana burada laf atmıyorum, sen de atma bana laf. Her seferinde çıktığımda burada bunu yapıyorsun, yapma ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Su bedelleri 2 katına çıktı, ondan bahset.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkanım, uyarın bu arkadaş ya! Uyarın ya, ne ayıp şey ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, doğruyu söylemiyorsun ki sen.

Başkanım, yani doğru bilgi vermiyor.

BAŞKAN - Öneri üzerinde ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sadullah Kısacık'a ait.

Sayın Kısacık, buyurun.

YENİ YOL GRUBU ADINA SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

5 Nisan itibarıyla meskenler için yüzde 25, kamu ve özel hizmetler için yüzde 15, sanayi için yüzde 10, tarımsal faaliyetler için yüzde 12,4 oranında elektrik fiyatlarına zam yapıldı.

Şimdi, buradan bir samimiyetsizliğe dikkat çekmek istiyorum: "Türkiye'nin en önemli sorunu enflasyonla mücadele." deyip emekliden, memurdan, işçiden, esnaftan, çiftçiden kısip, fedakârlık isteyip maaşlara zam yapmayıp, daha sonra enflasyonu birinci dereceden etkileyen elektrik fiyatına yüzde 25 zam yapmak nedir ya? Hani enflasyonla mücadele edecektik? Hani önceliğimiz birinci derecede enflasyondur? Millet bu kadar kemer sıkıyor, insanlar bu kadar fedakârlık yapıyor ama bir bakıyoruz, bir gecede elektrik fiyatına yüzde 25 zam geliyor; bu, samimiyetsizlik. Şimdi, elektriğe zam yapmakla hem vatandaşın aylık giderini artırıyorsunuz hem de elektriğe zam yapmak demek ekmeğe zam yapmak demektir, elektriğe zam yapmak demek suya zam yapmak demektir, elektriğe zam yapmak demek içneden ipliğe her şeye zam yapmak demektir. Yani bu kadar zor mu bu yüzde 25 zammı yapmamak? Bu kadar millet fedakârlık yaparken devletin elektrik fiyatlarına yüzde 25 zam yapması reva mıdır? Bunu değerli milletvekillerinin takdirine bırakıyorum.

Bakın, değerli milletvekilleri, burada 2013'ten 2025'e kadar elektrik fiyatları ve içeriği gösteriliyor. Bakın, 2013 yılında dağıtım bedeli -şu turuncu olanlar dağıtım bedeli- toplam elektrik fiyatının yüzde 19,70'i iken bugün yüzde 71'i. Bakın, milletin sırtına yüklediğiniz, enerji dağıtım firmalarına peşkeş çektiğiniz oranlara bir bakın, şurada görün, bakın, o turuncu renkli rakamları göreceksiniz, milletin üzerindeki o yük ne kadar artmış, bu reva mı?

Şimdi, bakıyorsunuz elektrik dağıtım şirketlerine, hepsinin zaten kârları devasa. Sizden rica ediyorum, elektrik dağıtım şirketlerinin bilançolarını bir inceleyin, milyar TL'lik kâr ediyorlar. Milyar TL'lik kâr nereden yapıyorlar? Milletin sırtından, bizim faturalardan yapıyorlar. Bakın, 1.000 TL'lik bir faturanın 710 TL'si elektrik dağıtım şirketlerine gidiyor. Bu bir hortumdur ya!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kısacık, lütfen tamamlayın.

SADULLAH KISACIK (Devamla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Milletin cebinden alıp dağıtım şirketlerine, holdinglere peşkeş çekmektir. Peki, dağıtım şirketlerinin sahibi kim? Büyük holdingler. Bakın, net, rakamlar ortada. Şimdi, buna rağmen çiftçimiz, esnafımız, KOBİ'miz diyor ki: "Elektrik pahalı, ben kendim üreteyim." Şu anda ona da izin yok. Şu anda baktığınız zaman, altyapı yatırımları yüzünden uzun süredir "Kapasite yok." deyip GES yatırımlarına izin vermiyorsunuz. Güneş enerjisi yatırımları şu anda bitmiş durumda, GES sektörü şu anda can çekiyor, GES sektörünü de yok ediyorsunuz.

Diğer taraftan, mesela şunu söyleyeyim: Adana'da çiftçilerimiz kan ağlıyor, hem yüksek fiyattan elektrikle tarımsal sulama yapıyorlar, bir taraftan da iki güne bir elektrik kesiliyor yani kalite de yok. Bu anlamda, bu peşkeş düzenine bir an önce son verip milletin cebinden holdinglerin elini çekin diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kısacık, teşekkür ediyorum.

Öneri üzerinde diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına Adana Milletvekili Ayyüce Türkeş Taş'a ait.

Sayın Türkeş Taş, buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bugün 8 Nisan.

"Kurtlar puslu havada,

Toplandı Ankara'da.

Giden heybetli çınar,

Milyonlarsa arkada."

Babam Başbuğ Alpaslan Türkeş'in defnedilişinin 28'inci yıl dönümü; bu vesileyle anıyor, kendisine saygı, rahmet ve minnet diliyorum buradan.

Cumhuriyet tarihine imza atan, ölümsüzlüğünü kazanan, her geçen gün doğruluğu ve haklılığı daha da artan "Fikir ve siyaset mücadelemizi birbirimizi incitmeden, yalan ve iftira bataklığına düşmeden, kibir ve çıkarıcılıkla kirlenmeden, Türk töresinin icapları ve İslam ahlakının dışına çıkmadan yürütmeliyiz." diyen Başbuğ'um ruhun şad, mekânın cennet olsun.

Ayrıca, PKK terör örgütünün 8 Nisanda şehit ettiği Ümit Akbaş ve Cemalettin Kolay'ı da rahmet ve minnetle anıyorum.

Bugün burada vatandaşlarımızın sırtına yüklenen yüzde 25'lik elektrik zammını konuşmak üzere söz almış bulunmaktayım. Ne yazık ki bu zam vatandaşımızın altında ezildiği hayat pahalılığına tuz biber olacaktır. Ülkemizde en temel ihtiyaçlardan biri olan elektriğe her geçen gün yeni bir zam eklenmektedir. Hem de özellikle Brent petrol fiyatlarının düştüğü bir dönemde bu zam yapılmıştır. Hatırlanacağı üzere orta vadeli programda 2025 yılı için ham petrol fiyatı varil başına 83,8 dolar olarak öngörülmüşken şu anda bu fiyat 66 dolar seviyelerindedir. Ham petrol fiyatları öngörülenin yüzde 21 altında kalırken bu zamları vatandaşın sırtına yüklemek elektrik piyasasında yaşanan yapısal krizin de boyutunu gözler önüne sermektedir. Mesele sadece enerji veya elektrik değil, mesele adalet, liyakat, devletin vatandaşına sahip çıkıp çıkmadığı meselesidir.

Enerji sektöründe 2002 sonrası başlatılan sözde reformlar, kamunun denetleyici ve yönlendirici rolünü adım adım tasfiye etmiş, 2010'dan itibaren üretim ve dağıtım neredeyse tamamen özel sektöre devredilmiştir. Peki, sonuç ne olmuştur? Rekabet değil, tekelleşme; ucuzluk değil, zam; verimlilik değil, israf doğmuştur. Bugün hemen hemen bütün santrallerimizin plansız ve programsız özelleştirilmesi nedeniyle Türkiye Elektrik Üretim AŞ'nin yalnızca adında üretim kalmış olsa da EÜAŞ hâlâ stratejik bir kamu kurumudur ve bu kurum piyasada özel şirketlerin kâr maksimizasyonu aracı hâline dönüşmüş, piyasadan yüksek fiyattan elektrik temin edip aynı gruba ait görevli tedarik şirketlerine düşük fiyatla satmakla yükümlü hâle gelmiştir. Bu sistemde kamu zarar ederken aynı sermaye grubunun üretici, dağıtıcı ve tedarikçi ayakları milyarlarca lira kâr etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Türkeş Taş, lütfen tamamlayın.

AYYÜCE TÜRKÜŞ TAŞ (Devamla) - Ayrıca, enerji arz güvenliği, yerli kaynaklarımızın stratejik kullanımı ve fiyat istikrarı özel sektörün inisiyatifine terk edilmiştir; bu kabul edilemez. Elektrik enerjisi üretimi doğası gereği planlama ve kamu kontrolü olması gereken bir iştir. Enerji, herhangi bir piyasa malı değil, devletin vatandaşla sunmakla yükümlü olduğu hayati bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin "özelleştirme" adı altında birkaç zümrenin çıkarına göre işletilmesi vatandaşlarımızın sadece cüzdanını değil, egemenliğini de doğrudan etkilemektedir.

Tüm bu endişelerle, bu çarpık yapının yalnızca fiyat boyutuyla değil, bütün stratejik unsurlarıyla birlikte ele alınması zaruridir diyor ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Türküş Taş, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk'a ait.

Sayın Çubuk, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ekranları başında bizleri izleyen halkları, direnişteki işçi sınıfını ve özellikle bu sefer 2911 siyasi tutsaklarını saygıyla selamlıyorum.

Üzerinde konuştuğumuz elektrik zamları meselesinde bazı noktalara değinmek gerekiyor. Birincisi, halk neyi ödüyor, buna değinmek lazım. Halk bakımsız enerji nakil hatlarının bedelini ödüyor. Bu ülkede en çok kayıp kaçak yüzde 20'lere varan oranda kontrolleri, denetimleri yapılmayan bu enerji nakil hatlarında ortaya çıkıyor ve bu enerji nakil hatları, misal, neye neden oluyor? Kürt illerinde yangınlara neden oluyor. İnsanları kaybediyoruz, canlıları kaybediyoruz, doğa katlediliyor ve ondan sonra bunları halkın kendisinin yaktığı iddia ediliyor. Görüntüler olmasa halkın başına gelen halkın suçu gibi anlatılacaktı. Ve bu zamlar yine kimin cebinden çıkıyor? Halkın. 22 bin lira reva gördüğünüz, 14 bin lira reva gördüğünüz halk kendi faturasının yüzde 20'sini bile harcamamış oluyor aslında. Kiminkini ödüyor peki? Patronların. En yüksek kaçaklar organize sanayi bölgelerinde. SEDAŞ boşuna Sakarya'da, Kocaeli'de, Bolu'da, Düzce'de kaçak araştırma kararı almadı. Neden almadı? Çünkü organize sanayi bölgeleri kara delik gibi, halka ödediğiniz elektriği yutuyor. Urfa'da bir plastik fabrikasında kaçak trafo tespit edildi, günlük 1.300 hanenin harcadığı elektriği harcıyor. 22 bin reva gördüğünüz, 14 bin reva gördüğünüz halka sarayın ışıklarını ödetiyorsunuz ve sonra bunu "hizmet" diye anlatıyorsunuz. Özelleştirerek halkın sırtına daha büyük yük olarak koyduğunuz bu elektrik zamlarıyla, bu elektrik sistemiyle açlığı tekrar üretiyorsunuz.

Bir de bugün ne öğrendik? Hatay Altınözü'nde depremzedelere dağıttınız evlerin beş aydır elektriği yok. Hatırlayalım, Hatay'da ve deprem bölgelerinin tamamında depremzedelere, ölenlere, evleri yıkılanlara icra takipleri başlamıştı elektrik faturaları nedeniyle. Bu, sizin sisteminiz. Patronların, sarayın, sizin -patronlar sizlersiniz- faturanızı halk ödesin, canıyla ödesin. Elektrik işletmelerinde çalışan işçiler o bakımsız nakil hatlarına çıktıklarında ölüyorlar ve siz bunu da umursamıyorsunuz, umursamayacaksınız, utanmayacaksınız, sistematiğiniz budur ve halkı buna ikna edebileceğinizi düşünüyorsunuz. Kendi sonunuzu böyle hazırlıyorsunuz. Bu nedenle siyasi rakiplerinizi ortadan kaldırmaya çalışıyorsunuz.

Burada şuna gelmek istiyorum: Bugün AKP'lilerin tamamı çıktı, dedi ki: "İşkence yoktur, çıplak arama yoktur, cinsel şiddet yoktur." Bunun böyle olmadığını biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çubuk, lütfen tamamlayın.

BURCUGÜL ÇUBUK (Devamla) - Gözaltında cinsel şiddeti sürekli konuşacağız, "detaylı arama" adı altında çıplak aramayı sürekli konuşacağız, bunlara karşı mücadele edeceğiz.

"İşkence yoktur." diyorsunuz ya, ben gözaltına alındım, gözaltı aracında polis bacaklarımı kırmaya çalıştı, bütün vücudum mosmordu, kotun üzerinden o polisin neredeyse postal izi bacaklarıma çıkmıştı, soruşturmaya gerek görmedi sizin yargınız. Sonra böyle sonuçlarla "İşkence yoktur." dersiniz. İşkencenin resmî olarak olmadığını biliyoruz. Sokakları gördük, oradaydık, biz o nezarethanelerden geçtik, işkencenizi biliyoruz; biz o hapishanelerden geçtik, işkencenizi biliyoruz. Mızrak çuvala sığmıyor, suçlusunuz! (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çubuk, teşekkür ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır..

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok kısa bir ricam olacak sizden Sayın Başkanım. Elektrik zamlarını, enerji sorunlarını konuşuyoruz ama gerçekten burası çok sıcak, ne olur, biraz klimayı kısarsanız enerjiden de tasarruf yapmış oluruz. Görevlileri uyardım. Yani gömleğimi değiştirmek zorunda kaldım. Bence biraz bu klimayı kısalım.

BAŞKAN - Peki.

Hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum.

Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu'na söz veriyorum.

Sayın Çolakoğlu, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; CHP grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikli olarak bu önergede bahsedilen konuya ülkemizdeki elektrik dağıtım ve satışındaki süreci açıklayarak başlamak istiyorum. Türkiye Elektrik Kurumunun kademeli olarak bölünmesi neticesinde elektrik dağıtım ve perakende satışına ilişkin görev ve sorumluluk Türkiye Elektrik AŞ eliyle yürütülmekteydi. Daha sonra 2004 yılında yapılan düzenlemeler ile elektrik sektöründeki serbestleşme politikası sonucu TEDAŞ bünyesinde 21 tane bölge oluşturuldu. TEDAŞ'a bağlı bu bölgesel şirketler dağıtım ve perakende satış faaliyetlerini ilk önce birlikte yürütmeye başlamışlardı. Daha sonra 2014 yılı itibarıyla bir dağıtım bölgesi içerisinde dağıtım görevini Elektrik Dağıtım AŞ, perakende satışını ise Elektrik Perakende Satış AŞ yürütmeye başladı. Bu çalışmalar bütün halkımıza ayırım gözetmeden sunulmaktadır. Dolayısıyla dağıtım şirketleri elektrik satışı yapmamaktadır, dağıtım şirketi bir nevi kargo işi yani taşımacılık görevini üstlenmektedir.

Biraz önce verilen rakamlarda dağıtım şirketlerinin yaptığı yatırımlar, bu yatırım maliyetleri ve taahhütleri de burada hiç gündeme getirilmemektedir. Hükûmetimiz tarafından elektrik faturalarına yönelik devlet destek uygulamaları ise 1 Nisan 2025

tarihinde güncellenmiş ve şeffaf bir şekilde faturalarda da yansıtılmıştır. Burada da Hükûmetimizin vatandaşlarımıza, halkımıza desteği de faturalarda açıkça görülmektedir. Aylık 417 kilovatın altında elektrik tüketen haneler için devlet yüzde 60 oranında destek sağlamakta, bununla beraber, aylık 417 kilovatın üzerinde elektrik tüketen haneler için ise devlet desteği yüzde 40 olarak belirlenmiştir. Burada bir tablo var; bu tabloda Avrupa'daki başkentlerdeki elektrik fiyatlarının rakamları mevcuttur.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ya, ben, Türkiye'ye bakıyorum. Oradaki asgari ücret kaç para?

Sayın Vekilim, oradaki asgari ücret nedir?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Devamla) - Buraya baktığımız zaman, Avrupa'da en ucuz elektrik tüketimi konusunda Türkiye 30'uncu sıradadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Oradaki asgari ücreti söylesene. Oradaki gelir ne?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Devamla) - Belçika şu anda -TL'ye döktüğümüzde- 14,40 kuruşa elektrik tüketirken -en yüksek- Türkiye'de ise 2,59 kuruş nihai elektrik tüketimi konutlarda mevcuttur.

Meskenlerde ise dağıtım şirketleri oranlarından bahsedildi. Evet, burada meskenlerdeki oranlar... Özellikle sanayide yüzde 19. Burada en yüksek oranı muhalefet söylüyor ama sanayi kuruluşlarında dağıtım şirketlerine verilen pay o faturada yüzde 19 oranındadır.

Bizler her zaman iktidar olarak Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde halkımıza ucuz ve kaliteli elektrik tüketmeleri için elimizden gelen gayreti bütün kadrolarımızla, Enerji Bakanlığımızla çalışmalarımız devam ediyor ve aynı şekilde biz halkımıza kaliteli ve en ucuz elektriği sunacağız diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Çolakoğlu, teşekkür ediyorum.

III.- YOKLAMA

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, yoklama istiyoruz.

BAŞKAN - Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş önerisini oylarınıza sunacağım ancak toplantı yeter sayısı talebi var.

Sayın Başarır, Sayın Murat Çan, Sayın Gürer, Sayın Öneş Derici, Sayın Müzeyyen Şevkin, Sayın Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, Sayın İlhami Özcan Aygun, Sayın Serkan Sarı, Sayın Çiler, Sayın Ednan Arslan, Sayın Nurten Yontar, Sayın Nimet Özdemir, Sayın Güzelmansur, Sayın Atakan Ünver, Sayın Sümer, Sayın Eylem Ertuğrul, Sayın Karagöz, Sayın Özgür Ceylan, Sayın Kayıhan Pala, Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

Evet, yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:20.42

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.55

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Yasin ÖZTÜRK (Denizli), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin oylanmasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, toplantı yeter sayısı vardır.

VIII.- ÖNERİLER (Devam)

A) Siyasi Parti Grubu Önerileri (Devam)

4.- CHP Grubunun, Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır tarafından, özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sistemin vatandaşlara ucuz, kaliteli ve güvenli enerji sağlayamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla 8/4/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Nisan 2025 Salı günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre verilmiş bir doğrudan gündeme alınması önergesi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Şimdi önergeyi okutuyorum:

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

C) Önergeler

1.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, (2/1353) esas numaralı 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun İlga Edilmesi Hakkında Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/98)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

(2/1353) esas numaralı Kanun Teklifi'min İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını saygılarımla arz ederim.

Ceylan Akça Cupolo

Diyarbakır

BAŞKAN - Önerge üzerinde teklif sahibi olarak Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'a söz vereceğim.

Sayın Ayan, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz beş dakikadır.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

"İktidarın siyasi ajandasındaki en önemli gündemlerinden biri nedir?" diye sorsalar sanırım kendi vekilleri dâhil olmak üzere herkes ne der? "Yeni anayasa" diyecektir. Peki, dillerinden düşürmedikleri sivil anayasayı neden istiyorlar? Sorsanız, "Darbe anayasasına karşı oldukları ve demokrasiden yana oldukları için." derler ancak unutmayın ki "Biz demokrasiden yanayız." demekle demokrat olunmuyor. Yine, darbe anayasasının bile gerisine düşerek darbe karşıtlığı yapılmadığı bir gerçek. 80 darbesi zihniyeti bugün iktidar tarafından...

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan, bir dakikanızı alayım.

DİLAN KUNT AYAN (Devamla) - Sayın Başkan, gelseler bir türlü, gelmeseler bir türlü.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Dilan hocam, dinliyoruz, kulağımız sizde.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Genel Kurulda gerçekten büyük bir uğultu var. Lütfen, sohbet yapmak isteyenler, kulisler müsait, orada konuşabilirler, hem de buranın çalışmasına mâni olmazlar. Lütfen hatibi saygıyla dinleyelim.

Sayın Ayan, buyurun.

DİLAN KUNT AYAN (Devamla) - 80 darbesi zihniyeti bugün iktidar tarafından sözle reddedilse de eylem ve politikalarında maalesef yaşamaya devam ediyor. Darbecilerden bu iktidara miras kalan en antidemokratik yasalardan biri de 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'dur. O günün cuntacıları halkın ve kitlelerin demokratik haklarını engellemek için 6 Ekim 1983 tarihinde bu kanunu çıkardı. Nasıl ki kırk yıl önce muhalifleri susturmak, cezalandırmak için bu kanuna sarılanlar olmuşsa bugün de aynı zihniyet, aynı kanunu aynı amaçlarla kullanmaya devam ediyor. Mademki demokratikleşmeden bahsediyoruz, mademki çoğulculuktan bahsediyoruz, mademki darbe anayasasını değiştirmeye bu kadar kararlı ve istikrarlısınız; buyurun, bu hak ve özgürlükleri törpüleyen bu kanundan başlayalım o zaman değiştirmeye. Sivil anayasadan, demokrasiden, hukuktan yana olduğunuzu bizler de inanalım.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu; halkların iradesine, kendini ifade etmesine, sesini sözünü kullanmasına karşı iktidarın elinde bir sopaya dönüşmüş. Hiç uzağa gitmeyelim, bakın yakın tarihte ne oldu: Daha önce oyları çalan iktidar kendini aştı, bu defa ise 19 Martta muhalefetin Cumhurbaşkanı adayı olan rakibi Sayın Ekrem İmamoğlu'nu âdeta çaldı, tutukladı ve hapsedti. Bu hukuksuzluğu kabul etmeyip protesto etmek isteyen gençler ise demokratik gösteri ve yürüyüş haklarını kullandılar diye 2911 sayılı Kanun kapsamında gözaltına alındılar ve tam 299 genç tutuklandı. Vizelere girmesi gereken öğrenciler şu anda cezaevinde ve hâlen, bugün dahi gösteri ve yürüyüş hakkı engellenen insanlar hakkında soruşturmalar açmaya devam ediyorsunuz.

Geçen hafta ise Halfeti'deydik biz DEM PARTİ olarak. Gençlik Meclisimiz öncülüğünde "Demokratik Toplumla Özgürlüğe Yürüyoruz" şiarıyla Amara'ya yürüyecektik, yapmak istediğimiz barışçıl yürüyüş engellendi. Soruyoruz neye dayanarak bu yürüyüşümüzü engelliyorsunuz, bu eylemimizi engelliyorsunuz diye. Önümüze, pat, 2911 sayılı Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nu çıkardınız.

Bugün, herhangi bir şehirde eylem yapılacak olsa gece yarısı jet hızıyla valilikleriniz tarafından yasaklamalar getiriliyor. Kimi on beş gün önceden getiriyor, kimi otuz günlük getiriyor. Afaki, keyfi olarak 2911 sayılı Kanun'u elinize almışsınız, her defasında muhalefeti susturmak için kullanmaya devam ediyorsunuz ama aynı şehirde iktidarın bir eylemi olduğu zaman o polisleriniz maalesef ki orayı korurken muhalefete karşı en yüksek perdeden saldırmaya devam ediyor.

Bakın, Van'da, 15 Şubatta kayyum atamasını protesto eden onlarca insan, yine bu Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten tutuklandılar. Kayyumun ilk işi ne oldu? Gelir gelmez, kendisini protesto edecek kişileri engellemek için bu kanuna tutunmaya devam edildi. Daha önce Kürt illerinde bunu yapıyordunuz -yine aştınız- artık Türkiye'nin her yerinde bu 2911 sayılı Kanun'u göstererek maalesef ki demokrasiye darbe vurmaya devam ediyorsunuz. İktidar, 2911 sayılı Kanun'u resmen maymuncuk anahtarı hâline getirmiş, kendisine karşı yükselen her sesi susturmak için kullanmaya devam ediyor. Kadınlar, işçiler,

Kürtler, öğrenciler, öğretmenler, siyasetçiler, milletvekilleri, aklınıza gelebilecek herkes ve her kesimden muhalif bu yasayla bastırılmaya çalışılırken nasıl bir demokratikleşmeden bahsedeceğiz? Gelin, demokrasinin turnusolü olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı üzerindeki bu ambargo kanununu hep birlikte bu Mecliste kaldıralım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan, lütfen tamamlayın.

DİLAN KUNT AYAN (Devamla) - Tam da barış ve demokratik toplum çağrısının yapıldığı bu süreçte demokrasinin önündeki engelleri kaldırmak için tarihi bir fırsattır. Bu adımlardan biri olarak Meclise sunmuş olduğumuz kanun teklifinin Genel Kurul gündemine alınması gerektiğini bir kez daha buradan ifade ediyoruz. Tüm milletvekillerini demokrasiden, hak ve özgürlüklerden yana tutum almaya davet ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan, teşekkür ediyorum.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Karar yeter sayısı istiyoruz.

BAŞKAN - Oylamaya sundum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Hayır, istiyoruz.

BAŞKAN - Efendim, ben sundum, sundum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Protesto etmek için istiyoruz çünkü hatibimiz konuştuğu sürece gürültüyü kesmemiştir AKP sıraları.

BAŞKAN - Sayın Temelli, oylamaya sundum, siz de şahitsiniz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - "S" harfinde yakaladım ben Başkan.

BAŞKAN - Ya, sunmadan önce, ben sunuyorum...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ben tanık olmam, tanıklar başımıza iş açıyor; o yüzden doğru olabilir.

BAŞKAN - Peki.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin gündeme alınması kabul edilmemiştir.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Var mı yeter sayısı?

SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Şimdi nasıl sustunuz? Niye sustunuz, konuşmaya devam etseydiniz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Böyle susuyorlar demek ki.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi ve Çevre Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198)¹

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 198 sıra sayısı ile bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklif tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalar en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilir.

Şimdi teklifin tümü üzerindeki söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi, YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Elif Esen'e ait.

Sayın Esen, buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi üzerine YENİ YOL Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, sonda söyleneceği başta söylemek zorundayım. Bu kanun "iklim kanunu" olarak adlandırılmaz; geri çekilmeli, az sonra önereceğimiz iyileştirmeler yapılmalı ve içeriğine uygun bir isimle Genel Kurulun, toplumun ve değerli vatandaşlarımızın huzuruna ancak öyle çıkmalı ama iklim kanunu olarak değil. Çünkü iklim krizi, ülkeleri ve toplumları gelecekte hayal edemeyeceğimiz zorluklarla mücadele etmek zorunda bırakabilir. Sadece doğayı korumanın yeterli olmayacağı, aynı zamanda ekonomi, tarım, enerji, teknoloji, kentleşme, ulaşım ve sağlık gibi alanları da doğrudan etkileyebilecek büyük sorun ve ihtiyaçlarla yüzleşmek zorunda kalabiliriz.

Aşırı hava olayları, seller, kuraklık, orman yangınları, tarım üretiminde düşüş, gıda fiyatlarında artış, su kaynaklarının azalması gibi sorunları ülkemizde de artan oranlarla yaşıyoruz. Ayakları yere sağlam basan, gerçek bir mücadele ortaya koyabilecek, samimiyetle, tüm toplumun faydası gözetilerek hazırlanmış, daha güçlü yasal düzenleme ve koruyucu, önleyici tedbirlere ihtiyacımız var; etkin bir iklim yasasına ihtiyacımız var. Şayet bunu başaramazsak önümüzdeki yıllarda bu sorunlar ülkemize ağır darbeler vurabilir; ekonomimize, kamu sağlığına ve topluma geri dönüşü olmayan zararlar verecek potansiyele ulaşabilir. Sadece süslü sözler

¹ 198 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

sarf ederek ya da burada olduğu gibi "-mış" gibi yaparak řu anda biz bu kanunu görüşüyoruz ama iktidar sıralarına baktığımda izleyen, dinleyen milletvekili ne yazık ki görmüyorum. řu an benim uyarımı, eleştirmi bile duyan milletvekili yok iktidar sıralarında, ne kadar üzücü.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Buradayız, buradayız.

ELİF ESEN (Devamla) - řu geldiğimiz nokta, bu Meclisin durumu gerçekten içler acısı. Vatandaşlarımıza, topluma şikâyet ediyorum bu boş ve dinlemeyen sıraları.

Az önce "-mış" gibi yaparak demiştim; plansız, stratejisiz, muğlak alanlarla dolu kanun teklifleriyle "Nasıl olsa biz bunu geçiririz." diyerek, bu sıraları boş bırakarak bizleri de dinlemeden çekip gidiyorsunuz ya da ayaküstü sohbetler yapıyorsunuz. İşte bu sebeple, olsa olsa bu hâliyle 198 sıra sayılı bu Kanun Teklifi'ne ancak bir niyet beyanı olarak bakılabilir. Neden mi? Çünkü bu kanun teklifine baktığımızda esas itibarıyla emisyon ticareti üzerine kurgulanmış, ticari işleyişin gereğini yerine getirmeyi amaçlayan piyasa düzenlemelerine karşılık geldiğini görüyoruz maalesef. Karbon piyasamızın henüz oluşmamasından da kaynaklanan muğlaklıkları da içinde barındırması, esasa ve usule dair oldukça sorunlu olması, tali komisyonlara havale edilmesine rağmen komisyon tavsiye ve raporları olmadan ilerlenmesi, odalar ve sivil toplum kuruluşlarından, işin uzmanlarından ciddi, sistemli görüş, öneri ve destek alınmaması sebebiyle de Meclisin ve toplumun huzuruna bu şekilde gelmemesi gereken bir yapıda ne yazık ki kanun teklifiniz. "Mecburi ticari gereklilikler, düzenlemeler için zemin hazırlansın, işler bir şekilde yürüsün." denmiş belli ki. Plan, strateji, hedef, denetim, sorumluluk alanları boşluklarla, gri alanlarla dolu, suistimale açık, yine yandaş kayıracak eksikliklerle dolu, toplum açısından riskler içeren bir kanun teklifini iktidarınız getirdi, önümüze koydu. Oysa daha üç yıl önce, 2022'de iktidar tarafından yapılan İklim Şurası'ndan rehber, reçete niteliğinde çok değerli sonuçlar çıkmıştı. Merak ediyoruz, neden bu kanun teklifi bunca çalışmayı yok saydı, neden bu sonuçlara bakmadan ilerlendi?

Yine, DEVA Partisi Genel Başkanı Sayın Ali Babacan, Genel Başkanımız, Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında G20 tarafından görevlendirilen 16 kişilik heyette yer aldı; bir buçuk yıl boyunca bu kaynaklar nereden, nasıl bulunabilir konusunda 8 ayrı ülkeyi dolaştı, rapor hazırladı ve bunu Birleşmiş Milletlerde tüm ülkelerin gözü önünde sundu. Bu kadar önemli bir kaynak, uluslararası perspektif varken tüm bunlar neden değerklenmedi, değerkendirilmedi? Bunu da sizlere soruyorum.

Sayın milletvekilleri, kanun teklifinde iklim adaleti, döngüsel ekonomi, yutak alanlar, adil geçiş gibi önemli kavramlar geçiyor ama bunların nasıl uygulanacağına dair hiçbir plan, somut strateji, ölçek, denetim mekanizmaları yok işin içinde. Örneğin, adil geçiş sözde bir tanıma sahip ancak iklim değişikliğine karşı en kırılgan gruplar olan yoksullar, çocuklar, kadınlar, engelliler ve yaşlılar gibi grupların korunmasına yönelik herhangi bir plan, strateji, destek mekanizması veya finansal kaynak belirtilmiyor. Yine, kanun teklifi net sıfır emisyon hedefini dile getiriyor ancak bu hedefin hangi tarihte, hangi ara hedeflerle ve hangi mekanizmalarla sağlanacağına dair bir değerkendirme, bir belirleme yok maalesef.

Sayın milletvekilleri, bakınız, Avrupa Birliğinde, Avrupa ülkelerinde işler böyle yürümüyor. Planlar, stratejiler, hedefler, zaman planı, hepsi var, muğlaklık yok ama bizim ülkemizde yandaş kayırmaya dair gri alanlar her zaman bir yerlere yerleştiriliyor; bu kanun teklifi de tam da öyle.

Öte yandan, bu teklif tamamen piyasa mekanizmalarına dayalı bir Emisyon Ticaret Sistemi oluşturmayı öngörüyor ve unutulmamalıdır ki karbon ticareti, emisyonları gerçekten azaltmaktan çok finansal kaynak oluşturmaktan yanadır. Kanunun özünde yer alması gereken çevreyi ve insanı koruma amacı, sermaye transferine alan açan bir piyasa düzenlemesine hizmet etmektedir. Uygulanan ülkelerde emisyon azaltımına hiçbir katkısı olmadığı da görülmüştür; aksine, karbonu ticari bir metaya dönüştürme potansiyeli oluşturmıştır. Hazırlanan teklif kapsamında sağlanacak teşviklerin hangi şirketlere ve hangi kriterlere göre verileceği belli değildir. Yine, karbon tahsisatlarının nasıl dağıtılacağı da şeffaflıktan uzak bırakılmıştır.

Öncelikle iklim değişikliği ve yan etkilerinin ülkemize, su kaynaklarımıza, insanımıza ve geleceğimize oluşturduğu risk ve tehditlerin farkında olarak bu teklifin geri çekilmesini ve geleceğimize dair barındırdığı eksikliklerin giderilmesini, yine bu eksiklikler giderildikten sonra da emisyon ticaret sistemiyle ilgili olarak isminin de değerkştirilerek yeniden yüce Meclisin huzuruna gelmesini talep ediyoruz. İklim kanununun da -bu kadar önemli bir kanunun- başlı başına en temel işimiz olması, kaynaklarımıza sahip çıkılması açısından yeniden kendi kendine yeten bir Türkiye olabilmek için, yanışlara hep birlikte "Hayır." diyebilmek için son derece önemli.

Bu topraklar binlerce yıldır tarımın ve hayvancılığın beşiği olmuş; buğdayın, zeytinin, koyunun, keçinin yurdu olmuştur ancak bir süredir yanış yönetimin esiri olan, yok oluş sürecine sokulan ve dışa bağımlı hâle getirilen tarım ve hayvancılığımız can çekişmektedir. Bugün ise Meclise gelen bu teklif, halkın kulağına tek bir cümle fısıldamaktadır: "Üretme, dışarıdan al ve sesini çıkarma." Unutulmamalıdır ki tarım ve hayvancılık, bu ülkede bir dipnot değil bu ülkenin omurgasıdır ancak bu kanun teklifi üreticiyi yok saymakta, gıda güvenliğimizi piyasanın insafına terk etmektedir. Çiftiyi, köylüyü, besiciyi sistem dışına iten bu anlayış, halkı açlığa mahkûm etme riskini de barındırmaktadır. "Su kaynakları yönetimi" "biyolojik çeşitlilik" "doğal alanların korunması" gibi başlıklar üreticinin emeğini tehdit etmeden açık ve bağlayıcı güvencelerle düzenlenmelidir. Üreticiye "Sen de varsın, sen değerklisin ve sistemde kalmalısın, bu ülke için üretmeye devam etmelisin." denmelidir, bu yasa teklifi üreticiyi dinlemelidir.

şimdi, değerkli vekiller, sizlere DEVA Partisi Eylem Planı'nda da yer alan 5 ana maddeyle önerilerimizi sunarak konuşmamı sonlandıracağım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAşKAN - Sayın Esen, lütfen tamamlayalım.

ELİF ESEN (Devamla) - Tamam Başkanım.

1) İklim değişikliği, su kaynakları ve çevre bakanlığı kurulmalı ve gerçek beka meselemiz olan çevre, tarım, hayvancılık ve gıda güvenliği konuları ihtisaslaşmış bir şekilde çalışılarak çözüm ve politikalar değerkştirilmelidir. Çiftimizin, sanayicimizin, ihracatçımızın ama daha da önemlisi, evinde, sofrasında ailemizin, evlatlarımızın yüzü gülmelidir.

2) Muğlaklığın, gri alanların olmadığı, kayırmacılığın, kötü niyetli uygulamaların fırsat bulamadığı, şeffaf, denetlenebilir entegre sistemlerden oluşan, fırsat eşitliği ve adaletle işleyen, denetlenebilir idari tedbirler, müeyyideler içeren bir karbon piyasası oluşturulmalıdır.

3) Karbon vergisi sonucu havuzda birikecek para daha temiz katma değerli bir üretim ve sanayinin yeşil dönüşümü için harcanmalıdır.

4) Yeşil büyümeyi destekleyen yeni yatırım alanlarının önü açılmalı, yenilenebilir enerji kaynaklarına tam geçiş için sanayiye teşvikler sunulmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Esen, teşekkür ediyorum.

ELİF ESEN (Devamla) - Ben teşekkür ediyorum, sağ olun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına ikinci söz, İstanbul Milletvekili Doğan Demir'e ait.

Sayın Demir, buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA DOĞAN DEMİR (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nden önce, burada özellikle Volkan Konak'ı, çok kıymetli kardeşimi, dostumu anarak başlamak istiyorum. Volkan Konak'ın mekânı cennet olsun. Çok kaliteli, dünyaya mal olmuş bir sanatçı için maalesef Çatalca Müftüsü "Geberdi." diye bir "tweet" atmıştı. Sayın Başkan, sizin nezdinizde buradan Hükûmetteki, AK PARTİ'deki bütün arkadaşların vicdanlarına sesleniyorum: Bu müftüyü bir an önce görevden alın.

Dün Çatalca Belediye Başkanı Erhan Güzel ve Meclis üyelerinin aynı sokağa "Volkan Konak" ismini vermelerinden dolayı kendilerine teşekkür ediyor, tebrik ediyorum; en kısa sürede de Sayın Başkan'ı ziyaret edeceğim.

Sayın Başkan, görüşmekte olduğumuz İklim Kanunu Teklifi'yle ilgili görüş ve önerilerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum. Kanun teklifine baktığımız zaman bunun bir iklim kanunu olmaktan daha çok iklim ticaret kanunu olduğunu görmekteyiz. Detayları sizlerle paylaşmadan önce şunu hatırlatmak isterim: Sıfır emisyon hedefiyle yola çıkılan bir kanunda fosil yakıtlarla ilgili neden bir düzenleme yok? Öte yandan, ülkemizde rezerv alanları yetersiz veya cevher miktarı düşük olan yerlerde, çok net bir ifadeyle yerin üstünün altından daha kıymetli olduğu yerlerde doğa fütursuzca katledilmektedir. Değerli arkadaşlar, madenciliğin bir ülke lehine olabilmesi için attığımız taş ürküttüğümüz kurbağaya değişiyor mu diye bir düşünmemiz gerekiyor. Akbelen'e bakarsak değişiyor; zeytinliklerimiz, doğamız katlediliyor ve karşılığı koskoca bir hiç. Tüm bunları ve kanun teklifinin tamamını gözden geçirdiğimizde bizim bu ülkenin yarınları için bu kanun teklifini desteklememiz mümkün değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği, geniş çaplı bilimsel araştırmalar ve uluslararası gözlem verileriyle kanıtlanmış küresel ekosistemler üzerinde derin etkiler oluşturan ve insanlığın ortak çabasıyla yönetilmesi gereken bir olgudur. Küresel sıcaklık artışlarının kontrol altına alınamaması, iklim dengelerinin bozulması, ekosistemlerin çöküşü ve doğal afetlerin şiddetinin artması gibi sonuçlar doğurmaktadır ancak mücadelenin nasıl yürütüldüğü ve maliyetinin kimler tarafından üstlenileceği, iklim politikalarının adalet ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. İklim değişikliği, Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır. Hükûmetin, Paris Anlaşması ve Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı doğrultusunda hazırladığı bu kanun teklifi, iklim değişikliğiyle mücadelede kurumsal ve yasal bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Ancak teklifin içeriğini incelediğimizde uygulama süreçlerindeki belirsizlikler, yaptırım mekanizmalarındaki yetersizlikler, kurumsal koordinasyon eksiklikleri ve sosyal adalet boyutundaki açıklar dikkat çekmektedir. Teklifin gerekçesinde belirtilen hedefler sadece kâğıt üzerinde kalmamalı; iklim değişikliğiyle mücadelede adil, etkin, şeffaf ve katılımcı bir mekanizmanın oluşturulması için atılması gereken adımlar ortaya koyulmalıdır.

Türkiye'nin, ekonomik büyümesini, tarımsal özgürlüğünü ve sanayi kapasitesini koruyarak hatta çok daha iyiye götürerek çevresel sorumlulukların yerine getirilebileceği dengeli model oluşturulması gerekmektedir. Ancak mevcut teklif, küresel karbon politikalarına entegrasyonu önceleyen ancak Türkiye'nin ekonomik ve üretim yapısını koruyacak somut mekanizmalardan uzak bir düzenlemeye dönüşme riski taşımaktadır. Özellikle özel sektörün yükümlülükleri, sorumlulukları, alanları ve olası yatırımları konusunda ciddi bir belirsizlik bulunmaktadır.

Emisyon Ticaret Sistemi ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması gibi kritik araçlardan bahsedilmiş olsa da bu mekanizmaların nasıl işletileceği, hangi usul ve esaslara göre uygulanacağı, hangi kurumların denetim yetkisine sahip olacağı konusunda yeterli netlik yoktur. Yaptırımların nasıl belirleneceği ve kim tarafından uygulanacağı da kanun teklifinde belirsizdir.

Kanun teklifi, sanayi, tarım ve üreticiler için ciddi mali yükler getirirken bu yüklerin hafifletilmesi için gerekli teşvik ve finansman mekanizmaları oluşturulmamıştır. Yeşil dönüşüm sürecinde sanayicinin rekabet gücünü koruyacak özel teşvikler devreye sokulmalıdır. Emisyon azaltımını teşvik eden ancak üretim kapasitesini baltalamayan sürdürülebilir finansman araçları tanımlanmalıdır.

Avrupa ve ABD sanayileşme sürecinde doğayı sınırsızca tüketmiş, bugün ise gelişmekte olan ülkelere karbon düzenlemeleri aracılığıyla ek maliyetler yüklemektedir. Türkiye, küresel iklim politikaların adaletsiz yük dağılımı nedeniyle cezalandırılan bir ülke değil sanayisini ve üreticisini koruyarak adil dönüşüm sağlayan bir aktör olmalıdır.

Teklif, yerel yönetimlerin iklim politikalarına aktif katılımını zorunlu kılmaktadır ancak bu katılımın nasıl sağlanacağı, mali ve beşerî kaynakların nasıl oluşturulacağı net değildir. Yerel yönetimler sürecin dışında tutulmuştur fakat yerel yönetimlerin uygulamaları desteklenmediği takdirde iklim politikalarının sahaya yansımaları mümkün olmayacaktır. Sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, üniversiteler, kamu, AR-GE birimleri ve sektör temsilcileri karar alma süreçlerine dâhil edilmemiştir. Katılımcı mekanizmaların eksikliği şeffaf ve hesap verebilir değildir.

Türkiye, Paris Antlaşması kapsamında ulusal katkı beyanı sunmak ve emisyon azaltım hedeflerini Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli standartlarına uygun şekilde raporlamak zorundadır ancak teklif, bu sürecin hangi kurallar çerçevesinde işleyeceğini net şekilde belirlememektedir.

Kanun teklifinde yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, döngüsel ekonomi ve atık yönetimi gibi alanlarda teşviklerin nasıl uygulanacağı netleştirilmemiştir. Bu durum özel sektörün uzun vadeli yatırım planlarını olumsuz etkileyebilir. Sanayicilerin sürdürülebilir üretime geçişini hızlandıracak mekanizmalar detaylandırılmalı, finansal teşviklerin kapsamı genişletilmelidir.

İklim krizinden en fazla etkilenecek kesimler arasında küçük çiftçiler, düşük gelirli haneler ve dezavantajlı topluluklar yer almaktadır. Ancak bu gruplara yönelik özel tedbirler ve sosyal politikalar kanun teklifinde somut şekilde ele alınmamıştır. Toplumsal

farkındalıkların nasıl yürütüleceği, hangi kurumların sorumlu olacağı ve finansmanın nasıl sağlanacağı konusunda da belirsizlik bulunmaktadır.

Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası taahhütlerini yerine getirmek zorundadır. Ancak sunulan kanun teklifi çevresel hedefler açısından bir çerçeve sunuyor gibi görünse de sanayi, tarım, enerji sektörleri için koruyucu mekanizmalar içermediğinden, ekonomik büyümeyi ve üretimi riske etmektedir. Türkiye'nin karbon piyasalarına entegrasyonu, yerli üretimi ve millî ekonomiyi koruyacak dengeli bir modelle gerçekleştirilmelidir. Bu yasa, yerli sanayiye, ihracatı, üreticiyi destekleyen güçlü bir teşvik mekanizması olmadan uygulanamaz.

Sonuç olarak, mevcut Çevre ve Enerji Kanunlarıyla çelişkileri giderecek, mükerrer hükümleri önleyecek uyum düzenlemeleri yapılmalıdır. İklim politikaları ve eylem planları hazırlanırken sivil toplum, akademi, özel sektör ve yerel halkın katılımını sağlayacak danışma kurulları ve komisyonlar kurulmalıdır. Emisyon verilerinin toplanması, doğrulanması ve kamuoyuna açık şekilde paylaşılmasını zorunlu kılacak düzenlemeler getirilmelidir. 2053 net sıfır emisyon hedefi için ara hedefler ve sektörel planlar belirlenmeli, bunların başarısı için mevzuatta net hükümler yer almalıdır. Emisyon Ticaret Sistemi, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması gibi araçların yasal ve teknik altyapısı, yaptırım ve teşvik sistemleri ayrıntılı şekilde tamamlanmalıdır. Yerel yönetimlerin ve küçük işletmelerin yeşil dönüşüme erişimini kolaylaştıracak hibe, kredi ve teşvik mekanizmaları belirlenmelidir. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en çok hissedecek kesimlere yönelik destek ve uyum programları hazırlanmalıdır. İklim göçü, su yönetimi ve gıda güvenliği gibi konular bütüncül politikalarla ele alınmalı, toplumsal adaleti merkeze alan yaklaşımlar benimsenmelidir. Emisyon sınırlarını aşan, izinsiz veya mevzuata aykırı faaliyetlerde bulunan kişi ve kurumlara uygulanacak yaptırımların caydırıcılığı artırılmalıdır, bu yaptırımların uygulanmasında kurumsal kapasite güçlendirilmelidir. Denetim süreçlerinde bağımsız denetçiler ve sivil toplumun dâhil edilebileceği mekanizmalar oluşturulmalıdır. Kanun teklifiyle eksiklerin giderilmesi ve Türkiye'nin ekonomik çıkarlarını koruyan, sanayisini güçlendiren, çiftçisini destekleyen ve yeşil kalkınma hedeflerini gerçekçi bir yaklaşımla yöneten bir sistem inşa edilmelidir. Karbon düzenlemelerinin sanayi, tarım sektöründe oluşturacağı etkileri titizlikle değerlendirecek, ihracatçının rekabet gücünü koruyacak ve KOBİ'leri destekleyecek teşvikler devreye alınmalıdır. Türkiye, küresel karbon piyasaların atılğan bir uygulayıcısı değil kendi yol haritasını belirleyen bir aktör olmalıdır.

Bu kanun teklifinin bu hâliyle reddedilmesi gerektiğini düşünüyorum ve gelecek nesillerimizi, davamızı, doğamızı, çevremizi ilgilendiren konulara daha hassas yaklaşılarak bütüncül bir çalışma yapılması gerektiğini savunuyorum. Gelecek kuşaklara bırakacağımız en değerli miras, şüphesiz ki temiz bir çevre ve katledilmemiş doğadır diyor, Genel Kurlu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Demir, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Hasan Toktaş'a ait.

Sayın Toktaş, buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'yle ilgili İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Böylesi önemli bir kanuna iktidarın verdiği önem maalesef ortada.

Şimdi, öncelikle şunu ifade etmem gerekiyor: 2023'te seçimler olduktan sonra Çevre Komisyonu üyesi olduk yani Komisyon kurulduğundan bu yana bir buçuk yıldan fazla, aşağı yukarı yirmi bir yirmi iki aylık bir vakit geçti. İklimin çok önemli olduğu, küresel ısınmanın çok önemli olduğu bir dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulmuş olan Çevre Komisyonu 2'nci Toplantısı'nda İklim Kanunu Teklifi'ni görüştü yani bu kadarlık bir süre içerisinde Çevre Komisyonu gibi önemli bir komisyon 2 kere toplandı.

Bu Çevre Komisyonunun ilk toplantısında, o gün daha tecrübeli muhalefet milletvekilleri de vardı, onlarla birlikte şöyle bir karar verdik biz, dedik ki: Bu Komisyonla muhalefet olarak bir başkan adayı çıkarmayalım. Malum, âdettendir, muhalefet aday çıkarır komisyonlarda. Çıkarmama gerekçemiz de şuydu: "Çevre hepimizin, dünya hepimizin, bu topraklar hepimizin; çevreyle ilgili hassasiyetlerimiz siyasetüstü olmalıdır." düşüncesinden hareketle aday çıkarmadık. Şimdi, muhalefetin bu iyi niyet göstergesi, maalesef İklim Kanunu... Aslında adı "İklim Kanunu" olan -birazdan değineceğim- kendisinin iklimle bir alakası olmayan bu kanun teklifi Komisyona geldi, oradaki görüşmelerde değişik siyasi partilerden komisyon üyesi muhalefet milletvekillerinin kendine göre çeşitli önermeleri oldu ve bu önermeler de olabildiğince yapıcı önermeler olmasına rağmen, maalesef, saray bürokrasisinin hazırlayarak önümüze getirdiği bu teklifin sunumu, altında Komisyona getiren milletvekillerinin imzası olduğu hâlde, bürokratlar tarafından bize yapıldı.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Kendileri de yoklar zaten.

HASAN TOKTAŞ (Devamla) - Sayın Başkanım, muhterem milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'nin geneli üzerinde partim adına görüşlerimizi bildireceğiz. Bugün ülkemizin geleceğini ve gelecek nesilleri doğrudan ilgilendiren bir yasa teklifini tartışıyoruz. Ancak ne yazık ki önümüzdeki bu İklim Kanunu Teklifi gerçek bir iklim kanunu olmaktan uzak, iklim krizine etkili bir yanıt vermekten uzak, usul ve esas açısından eksik ve daha çok bir Emisyon Ticaret Sistemi düzenlemesi niteliği taşıyan yani bir nevi bir ticaret kanunu anlayışıyla hazırlanmıştır.

Şunu da ifade etmem gerekiyor: Şayet Avrupa Birliği'nin, ülkemizden oraya yapacağımız ihracatlarda bu emisyon karbon ayak iziyle ilgili koymuş olduğu kısıtlama ya da vergilendirmeler mesela 2030 yılında başlayacak olsaydı emin olun bu kanunu AK PARTİ 2028-2029'da getirirdi. Yani burada Hükümetin hassasiyeti kesinlikle iklimle alakalı bir konu değil, sadece yurt dışına ülkemizden yapılacak ihracat konusunda, özellikle Avrupa Birliği'ne yapılacak ihracat konusunda gelebilecek olan yüklü vergilerden kaçınmak adına bu önümüze gelmiş durumda. Böylesi kapsamlı bir teklifin etkilerinin yalnızca yüzeysel mali hesaplarla geçirtilmediğini görüyoruz. Komisyon görüşmelerinde 2053 yılına kadar dünyada 200 trilyon dolar civarında, ülkemizde ise yaklaşık yıllık 10-11 milyar dolar gibi bir maliyet öngörüsü yapılmıştır yani net sıfır emisyonda 2053 yılına kadar yaklaşık 300 milyar dolarlık bir maliyet öngörülmektedir.

Ne yazık ki bu devasa dönüşümün sosyal, ekonomik, sektörel ve çevresel etkilerini ortaya koyan bir etki analizi de henüz ortada yoktur yani bu konuda Komisyon görüşmelerinde bunun yansımalarının yani bunun Türk sanayisine etkilerinin, Türk tarımına

etkilerinin neler olacağı konusunda kapsamlı bir etki analizi sunulmamıştır -burada yasayı görüşüyoruz- Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşmelerde de muhtemelen sunulmayacaktır.

Dahası, 2026 yılında yürürlüğe girecek olan Avrupa Birliğinin Sınırdan Karbon Düzenleme Mekanizması kapsamında Türkiye'nin dış ticaret dengesinin ciddi şekilde etkileneceği ve bu düzenlemenin Türkiye'nin cari açığına 5 milyar dolar etkisi olacağı dile getirilmiştir. Bu riske ve maliyete dair etki analizinin hazırlanmadığını, resmî olarak Komisyona sunulan belgelerde hiçbir detaylı değerlendirmenin bulunmadığını da maalesef belirtmek zorundayız. Çiftçimiz, işçimiz, bürokrasimiz, sanayimiz, ticaretimiz, çevremiz, toprağımız, suyumuz, havamız, insanımız ve doğamızda yaşayan her bir canlımız nasıl etkilenecektir, bu düşünülmemiş durumda. Böylesine hayati bir konuda kapsamlı ve detaylı bir analiz neden yapılmamıştır ve neden Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ve muhataplarıyla paylaşılmamıştır; maalesef bunu da anlamak mümkün değildir.

Hazırlanan bu teklif, ne özel sektörün dönüşüm kapasitesini ne kamu kurumlarının hazırlık düzeyini ne de vatandaşın omuzlamak zorunda kalacağı yükü açıkça ortaya koymaktadır. Biz, bu Meclis çatısı altında ülkemizin geleceğini şekillendiren kararlar alırken etki analizlerinin laf olsun diye değil gerçek bir karar alma aracı olarak kullanılması gerektiğini savunmaktayız. Hazırlıksız, belirsiz ve soyut maliyet tahminleriyle bir iklim yasası maalesef yapılamaz.

Değerli milletvekilleri, bu teklifin adı "Emisyon Ticaret Sistemi kanun teklifi" yapılmalıydı aslında. İklim krizinin her geçen gün daha da derinleştiği; doğal afetlerin, kuraklıkların, sellerin ve sıcak hava dalgalarının artık olağan hâle geldiği bu dönemde gerçek ve etkin çözümler üreten bir iklim kanunu teklifi hazırlanmalıydı. Şunu vurgulamak isterim ki bu teklifin adı "Emisyon Ticaret Sistemi" olsaydı bugünkü konuşmamızın çerçevesi çok farklı olacaktı. Adına "İklim Kanunu Teklifi" diyorsunuz, konuşacağımız şey aslında karbon piyasası değil neye sebep olacağınız olmalı. Bu yasa teklifinin adını "iklim kanunu" koymuş olabilirsiniz ama içeriği iklim mücadelesinden çok karbon ticaretine ve şirketlere verilen tavizlere odaklanmaktadır.

Avrupa Birliği ülkeleri yirmi yıl önce emisyon ticaret sistemlerini başlatmışlar ve şeffaf bir şekilde yeşil projelere finansman sağlamak için bu sistemi kullanmışlardır. Fakat Türkiye'de siz ne yapıyorsunuz? Tarihsel sürece bir göz atalım, beraber değerlendirelim: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Protokolü, Paris İklim Anlaşması, Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü küresel iklim mücadelesinin temel taşları. Türkiye, bu süreçlerin tümüne taraf olmasına rağmen bugün hâlâ gerçekçi ve bağlayıcı bir iklim yasasına sahip değildir. Dünyanın onlarca yıl önce üzerinde uzlaştığı prensipler, karbon emisyonlarının azaltılması, yenilenebilir enerjiye geçiş, ekosistemlerin korunması ve kirlenenin bedel ödemesi ilkeleri Türkiye'de sürekli ertelenmiş, kâğıt üstünde bırakılmıştır. Kirlenenin bedel ödemesi sistemi de aslında mutlaka gözden geçirilmesi gereken bir durumdur. Bu şunu hatırlatıyor: Hani "Parayı veren düdüğü çalar, parayı veren kirlendir." Bunun bu şekilde değil muhakkak emisyonun azaltılması yöntemiyle yapılması gerektiğini özellikle ifade etmek istiyorum.

Dünya 1997'de Kyoto'yla ilk büyük adımını atmış, 2015'te Paris Anlaşması'yla karbon emisyonlarının sınırlandırılması konusunda bir mutabakata varmışken Türkiye'nin ne yaptığına, AK PARTİ hükümetlerinin ne yaptığına bir bakalım: 2003 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni onayladınız. Bu sürede neyi hayata geçirebildiniz mesela? Sene 2025, yirmi iki yıl geçti. 2006 yılında 2007-2023 yıllarını kapsayacak şekilde oluşturulmuş olan Avrupa Birliği Entegre Çevre Uyum Stratejisi'nde iklim krizine yönelik net hedefler konulmuştu. 2007'den 2023'e kadar geçen on altı yılda acaba ne yaptınız? Ya da bu yasayla, adına "iklim yasası" dediğiniz bu Emisyon Ticaret Sisteminde hangi hedefleri koyuyorsunuz? Örneğin, emisyon artırıcı hangi yakıttan, yakıt türünden, enerji kaynağından kısıtlamaya gidilebileceğini planlıyorsunuz? Bunların tamamı maalesef muallakta kalan konulardır. İçinde yalnızca bir karbon piyasasından bahseden, yalnızca özel sektörü, sermaye sahiplerini ilgilendiren, adına da "iklim kanunu" dediğiniz bir teklifi önümüze getirmiş bulunmaktasınız.

Velhasıl, 2003'ten bugüne yirmi iki yıl geçti ama öğrenilmiş hiçbir şey, yapılmış hiçbir şey maalesef yok. Yirmi iki yılın sonunda geldiğiniz yer ise 2027 yılında yürürlüğü planlanan bir karbon ticaret sistemi; çevre yok, doğa yok, tabiat yok, hayvan yok, tarım yok, şehirlerimizin tahribatına ve coğrafyamızı mahveden talan politikalarına son verecek bir anlayış yok; her zaman olduğu gibi sermaye grupları var, her zaman olduğu gibi bugün maden ruhsatı verdiğiniz yandaş, devasa şirketler var.

Sermaye grupları neden var? Gelin, madde 10'da değinilen Danışma Kurulunun yapısına bakalım. Evet, bu karbon piyasasıyla ilgili bir Danışma Kurulu oluşturuluyor. Bu Danışma Kurulunun mevcut yapısı incelendiğinde ekonomi ve finans odaklı kuruluşların yani sermaye ağırlıklı bir temsil yapısının olduğu görülmektedir. İklim değişikliği ve çevre politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için teknik uzmanlık ve bilimsel bilgiye dayalı karar alma süreçlerine ihtiyaç vardır. 10'uncu maddede bir önergemiz var. Önergemizle bilimsel temele dayalı, bağımsız ve tarafsız iklim politikalarının oluşturulmasını sağlamak amacıyla, sivil toplum ve akademinin katkısıyla çalışacak bağımsız bir bilimsel danışma kurulu oluşturulmasını önermekteyiz. Özellikle, üniversitelerden konu üzerine uzmanlığı olan akademisyenlerin, Çevre Mühendisleri Odasının, Meteoroloji Mühendisleri Odasının, Orman Mühendisleri Odasının ve Ziraat Mühendisleri Odasının -asgari olmak kaydıyla- karar alıcı düzeyde temsilcilerinin bu Danışma Kurulu içerisinde muhakkak olmaları gerektiğini düşünüyoruz. Danışma Kurulu yapısının revize edilmesi, Türkiye'nin iklim politikalarının etkinliğinin ve bilimsel temele oturtulmasının önemi burada ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Türkiye'de çevre ve iklim konusunda kamu yararı söz konusu olan derneklerin, üye sayısı fazla olan, bu konuda söz söyleme hakkına sahip olan dernek temsilcilerinin de bu şekilde bu Danışma Kurulu içerisinde olmasının faydalı olacağını düşünüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin şüphesiz en can alıcı noktası olan yutak alanlarına değinmek istiyorum. Yutak alanlar, atmosferdeki karbonu tutarak iklim krizinin etkilerini azaltan en önemli doğal mekanizmalardır. Ormanlar, sulak alanlar, deniz ekosistemleri, çayırlar ve tarım toprakları karbondioksiti absorbe ederek emisyonları dengeleyen kritik sistemlerdir. Ancak Türkiye'de bu alanlar Hükûmetin kontrolsüz projeleri yüzünden hızla yok edilmektedir. Bize "2053 net sıfır emisyon hedefimiz var." diyen Hükûmet, aynı zamanda yeni maden ocakları açarak, ormanlarımızı yok ederek bu hedefi nasıl gerçekleştirecektir? Bunu söylerken yer altındaki zenginliklerin yer üstüne çıkarılarak milletimizin zenginliğine, refahına katkı sağlamasına karşı olduğumuz zannedilmesin. Muhakkak bu toprakların altındaki zenginliklerin insanımıza, milletimizin zenginleşmesine katkı sağlamasından yanayız ama yaşanan facialarda gördüğümüz gibi insanlık dışı metotlara, o maden şirketi sahiplerinin kendi ülkelerinde uygulamadıkları metotları üçüncü dünya ülkesiyiz gibi, müstemlekeyiz gibi bizim topraklarımızda uygulamalarına karşı olduğumuzu söylüyor, bilimsel temelli madenciliğin, çevreci madenciliğin muhakkak bu topraklarda uygulanması gerektiğine inanıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bizler iklim değişikliğiyle mücadele etmek istiyorsak önce bu ülkenin en temel karbon yutak alanlarını korumak zorunda olduğumuzun mutlaka farkında olmalıyız. Komisyon bilgilendirme toplantısında 2053 yılına kadar net sıfır emisyonu ulaşmak için yıllık 10 milyar dolar maliyet gerektiği açıklanmıştı. Karbon emisyonlarını dengelemenin en önemli yolu mevcut ormanları ve sulak alanları korumaktır fakat şöyle de bir konu var: Özellikle, biz, parti grubu olarak bunu, Türkiye’de bu konuda söz söyleme yetkinliğine sahip çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla yapmış olduğumuz toplantılarda... Onların özellikle bize aktardığı ve ifade ettikleri, "yeşil badana" diye teknik olarak tabir ettikleri yani "Ben şurada şu kadar salım yapacağım ama şu kadar da ağaç dikeceğim." gibi göz boyayan konuları da sanki bir çözümümüz gibi bize sunan... Yani bir bölgede ormanları, 50, 60, 70 yaşındaki ağaçları bir şekilde kesip ardından fidan ekerek "Bakın, şu kadar ağaç diktik." diye sanki o kesilmiş ağaçların vermiş olduğu katkıyı vereceklermiş gibi anlık olarak bize anlatılmasını da doğru bulmadığımızı özellikle ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, bu yasa teklifi aynı zamanda iklim adaleti perspektifinden de büyük eksiklikler içermektedir. İklim krizi yalnızca sanayicileri ilgilendiren bir mesele değildir. Bu kriz çiftçileri, işçileri, kadınları, gençleri ve dezavantajlı gurupları da doğrudan etkilemektedir. Türkiye’nin köylerinde, tarım alanlarında insanlarımız kuraklıkla mücadele ederken, şehirlerde hava kirliliği sağlığını tehdit ederken bu yasada halkın doğrudan yararına olan somut bir çözüm önerisi neden yoktur?

Yine, teklifin en can alıcı noktalarından biri, ücretsiz tahsisat verilebilmesine ilişkin düzenlemedir yani bu Emisyon Ticaret Sistemi’yle yapılacak olan ücretsiz tahsisatlar konusudur. Bu ETS sistemi kapsamında belirlenen ücretsiz tahsisatlar, teorik olarak sanayi kuruluşlarının düşük karbonlu üretime geçiş sürecinde maliyetlerini dengelemek amacıyla sunulmaktadır ancak bu tahsisatların nasıl verileceği konusunda yeterli şeffaflık sağlanmazsa büyük ölçekli sanayi kuruluşlarına haksız avantajlar sağlayan bir rant mekanizmasına dönüşebilir. Bununla ilgili Çevre Komisyonunda, biz, bu maddedeki bu tahsisatların bir kritere bağlanmasını, en azından geçmişe dönük yapılmış olan tesislerle ilgili ölçümlerin bir kriter olarak alınabileceğini, belli kriterler konusunda ortaya bir hassasiyet konulabileceğini ifade ettik fakat dediğim gibi, Komisyondan neredeyse noktası virgölüne kadar -muhtemelen talimat o şekilde- geldiği gibi çıktığı için ümit ederim burada, Meclis görüşmeleri esnasında bu konuda bir hassasiyet gösterilir. Dediğim gibi bu, partilerüstü, siyasetüstü değerlendirilmesi gereken bir konu. Bu, sadece bürokratların ya da siyasi mekanizmanın, iktidarın "ben yaptım oldu" diyerek çözmemesi icap eden bir konudur, siyaset dışında mutlaka değerlendirilmelidir.

Muhterem milletvekilleri, İklim Kanunu Teklifi kamuoyunda maalesef yeterince tartışılmamıştır, ilgili sivil toplum kuruluşları nezdinde yeterince tartışılmamıştır. Yeterince katılım sağlanmadan hazırlanmış olan teklifin ciddi toplumsal, ekonomik ve stratejik riskler taşıdığına inanmaktayız. Her ne kadar bize ilgili bürokratlar... Bu konuyla ilgili Türkiye’de etkin ve yetkin sivil toplum kuruluşlarıyla toplantılar yapıldığı falan söylendi ama onlar oraya da geldiler, onlarla biz de görüştük. Yeterince bu konuda bir hazırlık yapılmadığını biliyoruz.

Kamuoyunda konu çok tartışılmıyor, aslında çok önemli bir konu. Bu konuyla alakalı Türk tarımı ne derece etkilenecek, Türk hayvancılığı ne derece etkilenecek? Özellikle başta büyükbaş hayvancılık olmak üzere acaba dünyadaki suni et üreticilerinin bu konuda bir parmağı var mıdır, yok mudur? Bunların açıklıkla Türkiye Büyük Millet Meclisinde mutlaka konuşulması gerektiğini düşünüyoruz. Etki analizinin yeterince yapılmadığı kanaatindeyiz. Ülke sanayisini, tarımını ne düzeyde etkileyeceğini, enerji arz güvenliğini ve millî çıkarlarımızı esas alan bir iklim politikasının oluşturulmadığını maalesef görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, fosil yakıtlar, başta kömür olmak üzere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Toktaş, lütfen tamamlayın.

HASAN TOKTAŞ (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Elbette şunu ifade etmek gerekiyor: Türkiye’de fosil yakıtlar... Bizim yaklaşık 122 bin megavatlık kurulu gücümüzün 11 bin megavatlık enerji üretimimiz kömür santrallerinden sağlanıyor ve bu da diğer santraller gibi, RES ve GES gibi değil sürekli, yirmi dört saat verimli çalıştığı için de kömür santrallerinden hemen çıkmamız söz konusu değil, bunun farkındayız ama bu özelleştirilmiş olan kömür santralleri, sadece yüzde 25’i bir yandaşa verilmiş olan kömür santralleri de modern teknolojilerle kurulmamış baca sistemleri ve yapılmamış çevre yatırımları yüzünden ciddi tehlike arz etmektedir. Fosil yakıttan yavaş yavaş çıkılmalı ama buna paralel olarak da rüzgâr ve güneş enerji sistemlerinde yerel üretimin artırılması gerektiğini düşünüyor, heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Toktaş, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sadir Durmaz’a ait.

Sayın Durmaz, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA SADİR DURMAZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; temel amacı "2053 net sıfır emisyon hedefi ve yeşil kalkınma" olan İklim Kanunu Teklifi’nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletimizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada dünyamızı etkileyen, iklim krizine karşı ülkemiz için büyük bir adım olarak değerlendirdiğimiz İklim Kanunu Teklifi’ni görüşeceğiz. Bu konuda kaybedecek vaktimiz, bekleyecek zamanımız maalesef yoktur. Çünkü zaman su gibi hızla akıp giderken hayatın her alanında yeni bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Gerçekleşen hadiseler insanoğlunun yaşamında bazen küçük, bazen de büyük etkiler bırakmaktadır. Bizler, kadim kültür ve medeniyet birikimine sahip bir milletiz. Bizim inancımızda Cenab-ı Hak dünyayı eşrefimahlukat saydığı insanoğlu için yaratmış ve âdemoğlunun ondan faydalanma sürecini de belirli çizgilerle sınırlamıştır. Bu ilahi sınırları özetle ifade edecek olursak, Cenab-ı Allah’ın nimet olarak sunduğu tabiatın yararlanırken ona zarar vermemek, çevrenin sadece insanlar için değil aynı zamanda tüm canlılar için de bir imkân olarak yaratıldığını bilmek, tüketim esnasında israf etmemek ve kirliletmemek; kısacası, o ilahi dengeyi koruyarak sürdürülebilir çevreyi sağlamak, Allah’ın insanlığa lütfettiği çevrenin kullanımındaki kırmızı çizgilerdir. Ne yazık ki insanlık bugün bu kırmızı çizgileri ihlal etmenin ötesinde o sınırları fazlasıyla aşmış ve dünyamızı büyük bir tehditle yani iklim kriziyle karşı karşıya bırakmıştır. Bilhassa Sanayi Devrimi’yle birlikte üretim ve tüketim çılgınlığı görülmemiş bir noktaya ulaşırken yine üretmek ve tüketmek adına tabiat âdeta sömürülmüş ve çevre fütursuzca kirlenmiştir. Bugün karşı karşıya olduğumuz sorun, ortak evimiz dünyamızın geleceğini tehdit

etmektedir. Bu krizle çok boyutlu ve kararlı bir mücadele şarttır. Çünkü iklim değişikliği yalnızca çevresel bir mesele değil aynı zamanda ekonomik, sosyal ve politik boyutları olan küresel bir krizdir.

Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar iklim değişikliğinin etkilerini bilimsel verilerle ortaya koyarak insanlığın bu soruna karşı harekete geçmesi gerektiğini defalarca vurgulamışlardır. Bu konuda bazı kritik verileri sizlerle paylaşmak istiyorum: Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin raporlarına göre küresel sıcaklıklar sanayi öncesi döneme kıyasla yaklaşık 1,1 derece artmıştır. Eğer küresel sıcaklık artışı 1,5 dereceyi aşarsa aşırı hava olaylarının sıklığı ve şiddeti katlanarak artacaktır yani gezegenimiz yaşanması çok zor bir yer hâline gelecektir.

Değerli milletvekilleri, iklim değişikliği hayatımızı ve çevremizi derinden etkilemektedir. 2023 yılında Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından yayınlanan rapora göre, son on yıl tarihin en sıcak dönemi olarak kaydedilmiştir. Aşırı sıcak hava dalgaları, kuraklıklar, seller ve orman yangınları dünyanın dört bir yanında milyonlarca insanı etkilemektedir. Yine Dünya Bankasına göre, 2050 yılına kadar 140 milyondan fazla insan deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle göç etmek zorunda kalabilecektir. Küresel ısınma, buzulların erimesini ve okyanus seviyelerinin yükselmesini tetikleyerek kıyı şeridinde yer alan yerleşim yerlerinin su altında kalma riskini doğurmaktadır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, artan sıcaklıklar ve değişen yağış düzenleri nedeniyle tarımsal üretimde ciddi düşüşler yaşandığını rapor etmektedir.

Dünya Doğayı Koruma Vakfı tarafından yapılan araştırmalara göre, son elli yılda dünya genelinde vahşi yaşamın yüzde 68'i yok olmuştur. İklim değişikliği doğal yaşam alanlarını tahrip ederek birçok türün yok olmasına neden olmaktadır. Bu durumda konuşmamızın başında bahsettiğimiz ilahi denge bozulmakta, insanlık büyük tehditler ve tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Dünyada var olan sistemi bir zincirin halkası gibi düşündüğümüzde, zarar gören bir halka diğerini işlevsizliğe sürüklemekte ve nihayetinde zincir işlevini büyük oranda ya da tamamen kaybetmektedir.

Yapılan tüm çağrılara rağmen insanlar tutumlarını değiştirmez ve iklim krizini tetikleyen faaliyetlerine devam ederlerse geleceğimiz adına büyük bir felaket kaçınılmaz olacaktır. Bu anlamda muhtemel felaket senaryolarına dair birkaç başlığı dikkatinize sunarak konunun önemini de vurgulamış olmak isterim.

Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, Dünya Bankası ve NASA gibi kuruluşların bilimsel verilerine dayanarak bu olası senaryolar: Bir, küresel sıcaklık artışı ve yaşam koşullarının kötüleşmesi; iki, aşırı hava olaylarının şiddetlenmesi; üç, deniz seviyesinin yükselmesi ve kıyı şehirlerinin tehdit altına girmesi; dört, tarım üretiminde düşüş ve gıda krizleri; beş, ekosistemlerin çöküşü ve kitlesel yok oluş; altı, küresel sağlık tehditleri ve salgınların artışı olarak tespit edilmiştir. Kısacası, acil tedbirler almazsak 2100 yılına kadar dünya ekosisteminin büyük bir çöküş yaşaması muhtemeldir. Tüm bu felaket senaryolarına rağmen iklim kanunu gibi güçlü adımlarla küresel sıcaklığın 1,5 dereceyle sınırlayabilirsek sürdürülebilir hayat alanlarını koruyabilir ve yenilerini inşa edebiliriz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği, iklim krizi küresel çapta olduğu gibi, aynı zamanda cennet vatanımız Türkiye'miz için de çok büyük bir sorun teşkil etmektedir. Akdeniz havzasında yer alan ülkemiz dört mevsimin yaşandığı, verimli toprakları bulunan ve nispeten su stresine sahip olsa da su sıkıntısı yaşamayan bir ülke iken son yıllarda ne yazık ki iklim krizinin sebep olduğu ağır sorunlarla karşı karşıyadır. Ülkemizin iklim değişikliğine karşı kırılganlığı coğrafi konumu nedeniyle oldukça yüksektir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Dünya Bankası verilerine göre Türkiye'de sıcaklık artışı küresel ortalamanın üzerinde seyretmektedir. Devlet Su İşleri kurumunun verilerine göre Türkiye'de kişi başına düşen su miktarı 2000'li yıllarda 1.650 metreküp iken 2030'a kadar bu miktarın 1.000 metreküpün altına düşeceği tahmin edilmektedir ve bu da Türkiye'nin su fakiri bir ülke olması anlamına gelecektir. Türkiye tarımı, sıcaklık artışları ve yağış rejimlerindeki değişiklikler nedeniyle ciddi şekilde etkilenmekte olup buğday, mısır, zeytin ve üzüm gibi temel tarımsal ürünlerde verim düşüşleri gözlemlenmekte, bu durum hem gıda güvenliğini hem de ekonomik istikrarı tehdit etmektedir.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan seller, hortumlar ve orman yangınları iklim değişikliğinin yansımalarıdır. 2021'de yaşanan büyük orman yangınları ve 2023'te Karadeniz Bölgesi'nde meydana gelen seller, ülkemizin iklim değişikliğine karşı daha dirençli hâle getirilmesi gerektiğini göstermiştir. Ülkemizin kıyı bölgelerinin gelecekte risk altına girebileceğini öngörmek de bir kehanet olmayacaktır. İstanbul, İzmir ve Antalya gibi büyükşehirlerde deniz seviyesinin yükselmesi kıyı ekosistemlerini ve turizmi olumsuz etkileyebilecektir.

Kısacası, ortak evimiz, dünyamız gibi cennet vatanımız Türkiye de iklim değişikliğinin ağır etkileriyle karşı karşıyadır ve artık harekete geçmenin zamanı gelmiştir. Bu sorunun etkilerini azaltmak ve sürdürülebilir bir gelecek sağlamak amacıyla birçok ülkenin iklim politikalarını güncelleyen ve güçlendiren yasalar çıkardığını biliyoruz. Aynı doğrultuda ilgili kurumlarımızın uzun araştırma ve çalışmaları sonucu büyük emek harcanarak hazırlanan İklim Kanunu Teklifi, çevresel, ekonomik ve toplumsal açıdan birçok olumlu yönü bulunan önemli bir düzenlemedir. Bu düzenleme sayesinde iklim değişikliğiyle çok daha güçlü ve kararlı bir şekilde mücadele edilmesi mümkün olabilecektir. Bununla birlikte, sektörler arasındaki görev taksimatı ve yaşanan karmaşalar da netliğe kavuşmuş olacaktır. Bu anlamda iklim kanunu, iklim kriziyle mücadelemizin âdeta pusulası olacaktır diyebiliriz. İklim kanunuyla sanayi, ulaşım ve enerji gibi sektörlerde karbon salımını düşürmeye yönelik politikalar uygulanarak çevre kirliliğinin azaltılması ve bu sayede hava kalitesinin iyileşmesi, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin minimize edilmesi, güneş, rüzgâr ve hidroelektrik gibi çevre dostu yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımların artırılıp enerji arz güvenliği sağlanırken enerjide dışa bağımlılığın azaltılması, çevre dostu üretim ve sürdürülebilir tarım uygulamaları yaygınlaştırılarak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması, yenilikçi ve çevre dostu teknolojilere yapılan yatırımlarla yeni iş alanları yaratılarak yeşil ekonominin gelişiminin desteklenmesi, su, toprak ve orman gibi doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması teşvik edilerek ormanların korunması ve ağaçlandırma çalışmaları sayesinde biyolojik çeşitlilik desteklenerek erozyon ve çölleşme gibi çevresel sorunların önüne geçilmesi, şehir planlamasında sürdürülebilir uygulamaların benimsenmesi teşvik edilerek sel, kuraklık ve aşırı hava olayları gibi iklim değişikliğinden kaynaklanan afetlere karşı daha dayanıklı altyapıların yapılması ve böylece şehirlerin iklim krizine karşı daha dirençli hâle getirilmiş olması, sorunun küresel ölçekli olması, çözümün de küresel mücadeleden geçtiği gerçeğinden hareketle uluslararası anlaşmalara uyum sağlayarak diğer ülkelerle iş birliğini artırmak ve ortak çözümler üretilmesine katkıda bulunmak küresel ısınmaya karşı ortak bir mücadele yürütülmesi de temin edilmiş olacaktır.

Bunların yanı sıra, Emisyon Ticaret Sistemi'nin faaliyete geçecek olmasını değerli bulduğumuzu da belirtmek isterim. Bildiğiniz üzere, Türkiye ihracatının yaklaşık yüzde 50'sini yani 2 üründen 1 tanesini Avrupa Birliği ülkelerine yapmaktadır. Yeşil Mutabakat'a göre Türkiye'nin sıfır karbon hedefi hepimizin malumudur; bu anlamda, hem çevreyi korumak hem de ihracatımızın sektöre uğramasını önlemek adına büyük bir adım atılmış olmaktadır.

İklim değişikliğinin sebep olduğu sorunların tolere edilmesi adına iklim adaletinin sağlanmasının da bir amaç olarak belirlenmiş olması kıymete değer başka bir adımdır. İklim finansmanı ile beraber Türkiye yeşil taksonomisinin belirlenecek olması ülkemizin bu alandaki çalışmalarına büyük bir ivme kazandıracaktır. Sera gazı emisyonlarının azaltılma hedefi, yutak alanlarının artırılma niyeti ve "yeşil iş" kavramı kapsamında yeşil büyümenin de yanında yer almış olması memnuniyet vericidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak, liderimiz, Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin öncülüğünde hakkı söyleyen, hakkın rızası için siyaset yapan ve yalnızca Türk milletine hesap veren bir davanın mensuplarıyız. Bizim davamızı inancımız, hayallerimiz, ülkülerimiz ve hedeflerimiz belirler. Biz, insanı doğanın hâkimi değil, bir parçası gören kadim kültür ve medeniyetimizden aldığımız ilhamla dünyamıza bakıyoruz. Biliyoruz ki sefer sırasında ekinler zarar görmesin diye yolunu değiştiren ordu bizim ordumuzdur, biliyoruz ki abdest alırken nehrin suyunu israf etmeyen bizim ceddimizdir, biliyoruz ki haksız yere karıncayı öldürmek ahirette Hakk'ın divanına çıkmak demektir. Hazreti Peygamber'in emrine uyar, kıyametin kopacağını bilsek dahi elimizdeki fidanı dikeriz. Bizim için çevremizdeki her bir varlık bizim hayatımızın bir parçasıdır ve Cenab-ı Allah'ın bizlere emanetidir. İnsanın hukukunu korurken hayvanın ve bitkinin de hakkını korur, onun da varlığını idame ettirmesi için üzerimize düşeni yaparız. Fırat'ın kenarındaki koyunun hakkı da doğal habitatı içerisinde dağlarda yaşayan bir kurdun hayatı da bize emanettir. O yüzden, çevrenin her canlı için sürdürülebilirliği bu konudaki politikalarımızın esasını oluşturmaktadır. Bu noktada, temel ilkelere dair hatırlatmalarımız ve ekleyeceklerimiz de şu şekildedir: Ülkemizin yenilenebilir enerji kaynakları çok daha güçlü finansman destekleri ve projelerle artırılmalıdır.

Tabiatın sahip olduğu güç doğru kullanılarak çevre kirliliğine karşı mücadele yol ve yöntemleri ülke sathına yaygınlaştırılmalıdır.

Ülkemizin yaşadığı su stresi herkesin malumudur ve bu durum su kıtlığına doğru gitmektedir. İller Bankası gibi güzide kuruluşlarımızla birlikte ileri biyolojik atık su arıtma tesisleri, Devlet Su İşleri gibi tecrübeli kurumlarımızla birlikte daha verimli tarımsal sulama teknolojileri ülkemizin tamamına kazandırılmalıdır.

Ormansızlaşma sadece oksijen azalımı ve karbondioksit artışına neden olmamaktadır, aynı zamanda doğal hayatın varlığı için de büyük bir tehdittir. Bu bakımdan, yapılaşma başta olmak üzere ormansızlaştırmaya sebep olan her türlü iş ve işleme karşı sert tedbirler alınmalı, bununla birlikte Türkiye'nin orman varlığının artması için daha fazla yeşillendirme çalışması yapılmalıdır. Sanayi alanlarımızın ve üretim tesislerimizin, devletimizin ortaya koyduğu 2053 net sıfır emisyon hedefine paralel, çok hızlı bir yeşil dönüşüm süreci içerisine girmeleri sağlanmalıdır. Mahallelerden AVM'lere, ilkokullardan üniversitelere kadar Türk milletini yediden yetmişe iklim değişikliğiyle mücadeleye sevk edecek farkındalık projeleri hayata geçirilmelidir. Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin başlattığı "sıfır atık" gibi marka projeler hayatımızın tüm alanlarına daha fazla yayılmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'yle ülkemiz bu krize karşı kendi yol haritasını oluşturarak küresel ölçekte büyük bir inisiyatif almaktadır çünkü biz biliyoruz ki iklim değişikliği bugünden daha çok yarının sorunudur. İklim Kanunu Teklifi'yle birlikte yarınları bugünden çok daha güzel ve daha yeşil hâle getireceğimiz kanaatindeyim. Milliyetçi Hareket Partisi olarak daha sürdürülebilir bir Türkiye ve dünya için hazırlanan İklim Kanunu Teklifi'ne desteğimizin tam olduğunu belirtiyor, yasa teklifinin ülkemiz ve dünyamız için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Gazi Meclisimizi, muhterem heyetinizi ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletimizi bir kez daha saygılarımla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

SADİR DURMAZ (Devamla) - Ben teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN - Diğer söz talebi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili İbrahim Akın'a ait.

Sayın Akın, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde ve dünyada yaşanan iklim krizi karşısında bu Meclisin çok daha ciddi ve gerçekten de kendine yakışır bir çalışma yapmasını arzu ederdim ancak şu andaki tabloyu gördüğümüzde, 85 milyonun hayatını ve bütün canlı hayatını ilgilendiren bir konu karşısında maalesef gayriciddi bir durumla karşı karşıya kaldık. Şu anda mevcut AKP iktidarı neredeyse demokrasinin kırıntısını bile bu Mecliste gerçekleştirme konusunda bir çaba içerisinde değil.

Ülkemizde özellikle son günlerde yaşanan darbeci zihniyet tamamen topluma sinmiş durumda ve ülkemizdeki üniversitelerin ayağa kalktığı, öğrencilerin kendi haklarını savunmaya çalıştığı bir yerde maalesef öğrencilerin haklarını savunmak, onların haklarını gözetmek yerine öğrencileri hapse atmakla tam bir darbeci zihniyet yaygın bir şekilde korku cumhuriyeti yaratmaya çalışmaktadır. Biz buradan bir kez daha kınıyoruz.

Bu yasayı bu şekilde getirmek ülkemizdeki demokrasinin tiyatrosu hâline gelmiş bir sahnenin göstergesi gibidir. Bunu kabul etmemiz mümkün değil. Bu yasa pazartesi günü bize, Komisyon üyelerine gönderildi, salı günü bilgilendirmesi yapıldı ve bu heyetle beraber çarşamba günü karar geçmiş oldu Komisyondan; şu anda da Genel Kurulda görüşülüyor.

Bakın, ülkemiz şu anda iklim krizinin merkezinde. Akdeniz Bölgesi bu mevcut dünyada en fazla riskli olan yerlerden bir tanesi; her tarafta seller, orman yangınları, felaketler almış başını gidiyor.

Geçen gün Mersin'e gittim, Adana'ya gittim; orada yüzde 80 civarında narenciye kurumuş durumda. Önümüzdeki yıl göreceksiniz ki narenciye fiyatı çok yüksek olacak. Bunun sebebi, sizin yarattığınız kapitalist sistemin sonucu olarak bu ülkede artık karbon salımı konusunda hiçbir önlem almayan, şu anda da "iklim kanunu" dediğiniz kanunun aslında iklim kanunuyla alakası olmayan bir sistemle karşı karşıya olmamız. Bu, iklim kanunu değil; bu, karbon piyasasını düzenleme kanunu. Nasıl suyu alınıp satılacak bir borsa hâline getirdiniz, şimdi de havayı alınıp satılacak bir borsa hâline getirmeye çalışıyorsunuz. O gün söyledim, Komisyonda söyledim, gelin, bunun adını değiştirin dedim. Bu ülkede gerçek anlamda, herkesin hayatını ilgilendiren bir konuyla ilgili

katılımcı, demokratik bir anayasa yapalım ama maalesef, kulakları sağır, gözleri görmüyor ve şu anda da aynı şey yapılıyor. Buradan bir kez daha söylüyorum: Bu ülkede gerçek anlamda bir iklim kanununa ihtiyaç var. Siz, Paris İklim Anlaşması'nı yaptınız, hiç olmazsa kendinize saygı gösterin. 2022 yılında siz Konya'da 10 bine yakın insanla İklim Şûrası yaptınız; o İklim Şûrası'ndan zerre kadar burada bir madde yok, bir tanesi bile geçmiyor. Şimdi, böyle ikiye bölünmüş olmaz. Bu ülkenin bütçesini, bu ülkenin olanaklarını, bu halkın varlıklarını böyle kullanamazsınız. Buna kimsenin hakkı yok. Gerçek anlamda şunu söylüyorum: Biz, bugün 120 platformun katılımıyla, bütün muhalefet partilerinden katılımcı vekillerle bir basın toplantısı yaptık. İnsanlar "Biz halkın iklim kanunu için teklifte bulunduk; 28 bin imzayla bu Meclise getirdik. Geldik, burada konuşma hakkı bile verilmiyor, sadece vekiller konuşabiliyor, bunu değiştirin." diyorlar. Çünkü bu ülkede artık hak arama meselesi en temel konu hâline gelmiş, adalet en temel konu hâline gelmiş. Bu yasayı bugün konuşsak bile kıymeti yok, çoğunluğunuzla geçirmeye çalışıyorsunuz. Çoğunluğunuz sadece noter gibi gelip oylarını kullanıyorlar ve şu anda, sadece 5 milletvekili var AKP'li burada. (DEM PARTİ, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar) Ayıptır ya, gerçekten ayıptır yani; bunu kabul etmiyoruz, bu Meclisi bu kadar değersizleştiremezsiniz, bu halkın oyuyla gelmiş insanları burada yok sayamazsınız. Biz, halka hesap vereceğiz, size değil ama bu İklim Kanunu Teklifi'ni geçerseniz bile, inanın, sokaktaki insanlar sizin yüzünüze baka baka "Bu, iklim kanunu değil; siz sermayenin ihtiyaçlarını yaptınız." diyecekler. Ankara Sanayi Odasında 2022 yılında hazırladığınız kanunu buradan geçirmeye çalışıyorsunuz. Neden iklimin mevcut muhataplarıyla bunu konuşmadan yapıyorsunuz? Bu İklim Kanunu Teklifi'yle ilgili hiç olmazsa dünyanın birçok ülkesine bakın. Bakın, Fransa bununla ilgili üç yıl çalışmış, 305 maddelik bir iklim kanunu çıkarmış. Bakın, beğenmediğiniz Şili, bütün yerel yönetimlerle katılmış, çalışmasını yapmış ve iklim kanunu çıkarmış. Bugün Alman Yeşilleri geldiler, kendilerine söyledim "Bizim ülkemizde bugün biz İklim Kanunu Teklifi'ni görüşeceğiz ama bu, iklim kanunu değil, sizinle yaptığı ticaretteki sıkışmaya bağlı olarak gümrükte sadece karbon piyasası için gerekeni yapmaya çalışıyorlar yani ihracat ve ithalat yapmaya çalışıyorlar." diye. Avrupa'nın çöplüğü biz olamayız, Avrupa'nın her türlü kötü uygulamasını burada yapamazsınız.

Bakın, 2005 yılından beri Milas'ta var olan kömür üretimi yasaklanmış durumda. AİHM diyor ki: "Burası sürekli hastalık üretiyor; suyu tüketiyorsunuz, hastalık üretiyorsunuz." 2022 yılında 68.440 kişi bu mevcut yaşanan koşullardan dolayı kanser olmuş durumda; bunun mahiyeti var. Sadece 2022 yılının hesaplarını söylüyorum size ve bu ülkede insanlarımız her gün çok yaygın bir şekilde kanser oluyor; sadece benim ailemde çok yaygın kanser var, şu anda babam kanserle uğraşıyor. Siz, parayla, satın aldığınız kömür üretimini yaparak, bu ülkeyi kirleterek, her türlü fosil yakıt kullanarak insanları zehirleme, onların sağlığını tehdit etme hakkını elde edemezsiniz, "Parayla her türlü cezayı veririm ama ben ticareti yaparım." diyemezsiniz, buna hakkınız yok. Bu ülkeyi bir kötülük cumhuriyeti hâline getiremezsiniz, buna izin vermek istemiyoruz.

Ben, bütün halkımıza sesleniyorum: Burada AKP'liler yok artık. AKP'ye oy verenlere sesleniyorum: Ey AKP'ye oy veren yurttaşlarım, bu AKP'nin bu ülkeye sürekli verdiği zarar karşısında birlikte olmaktan, onlara karşı tutum almaktan başka çare yok! Bugünü kurtarabilirsiniz ama çocuklarımız için, torunlarımız için, geleceğimiz için bu ülke ölüyor.

Bakın, benim bir arkadaşım karbon meselesine çok benzeyen bir durumu yaşıyor. Kendisi sigara bağımlısı, on yıl önce doktora götürdüm, doktor dedi ki: "Sen ölüme gidiyorsun, intihar ediyorsun ve bir an önce bu sigarayı bırak." Şu anda ülkemiz aynı bu pozisyonda. Ülkemiz, tam bir sigara bağımlısı gibi karbon bağımlısı hâline gelmiş ve sürekli karbon siyasetini üretiyorsunuz, sürekli kömür üretiyorsunuz. Daha yeni, şu anda Çayırhan kömür üretimini otuz beş yıllığına kiraya verdiniz ama Avrupa karbonlarla ilgili, iklimle ilgili tedbir alırken hemen kömür üretimini kapatıyor ve bütün halkıyla beraber tedbir alıyor. Biz ne yapıyoruz? Otuz beş yıllığına kiraya veriyoruz, "Devam edin." diyoruz, "Cezanı ver, kömür üretmeye devam et." diyoruz. Böyle bir iklim kanunu olmaz, böyle bir yasa olmaz, böyle tedbir olmaz ve halka hiç sormadan, insanlara hiç sormadan, bilim insanlarına hiç sormadan da yasa yapılamaz; bizim bile haberimizin olmadığı bir yerde yapılan yasanın da bir kıymeti olamaz. Kendiniz için yasa yapıyorsunuz ama halka düşmanlık yapıyorsunuz. Gelin, bundan vazgeçin. Üzerine konuşmaya bile gerek yok, biz bu yasanın çekilmesini istiyoruz; gerçek anlamda iklim kanununun çıkarılması için çalışma yapılmasını istiyoruz. Herkesin katıldığı ortak bir hikâyenin, ortak bir hayatın, ortak bir geleceğin unsuru olmak istiyoruz, öznesi olmak istiyoruz. Artık kimseyi yok sayamazsınız. Bu konuda çoğunluğunuzla yürüttüğünüz siyaset artık iflas etmiştir. İflas ettiğiniz siyaseti sürdürmeye kalkarsanız siz de iflas edersiniz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, bu ülkede artık onurlu insanlar var, itiraz ediyorlar, sokağa çıkıyorlar, gençler var, o "elektronik bağımlısı" dediğiniz gençler var; yok öyle bir şey, üniversiteli gençler kendi diplomalarının iptal edileceği korkusuyla sokağa çıktılar, bir anda hocalarının, profesör hocalarının lise mezun olmasını kabul etmiyorlar, itirazlarını sokakta gösteriyorlar. Artık bundan sonra da iklimle ilgili uygulanan her türlü kötülük karşısında göreceksiniz çok daha güçlü örgütleyeceğiz, sizin bu yasanızı tanımayacağız ve mücadelemizi devam ettireceğiz.

Bir şey daha söylemek istiyorum, bu ülkede yine iklim kanununa benzer bir çalışma yapıldı daha önce, hayvan haklarıyla ilgili yapıldı. Burada hayvan haklarıyla ilgili "Hiçbir katliama biz izin vermeyeceğiz." dediniz ama inanın, hayvanları koruyan insanları öldürüyorsunuz ve öldürülen insanlar... Bugün İzmir Kemalpaşa'da suçlular bile ortaya çıkmıyor, hiç kimse bir şey yapmıyor ve devam ediyor, bir katliama ortak oluyorsunuz. Nasıl hayvan öldürme konusunda bir katliama ortak olduysanız, bugün iklim meselesinde de korkunç bir şekilde bir katliama ortak olacaksınız, insanların sağlığıyla oynuyorsunuz, geleceğiyle oynuyorsunuz; buna izin vermeyelim, gelin, bütün muhalefetle iktidarla beraber bunu durduralım ve birlikte bunun geçmemesi için çalışma yapalım, yoksa gerçekten bu ülkenin geleceği çok karanlık olacak ve bu yaşam da bizim elimizden gidecek, geleceğimizi kurtarmak için herkesi ortak mücadeleye çağırıyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Akin, teşekkür ediyorum.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına diğer söz talebi Mersin Milletvekili Perihan Koca'ya ait.

Sayın Koca, buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen değerli halkımızı bir kez daha Türkiye Büyük Millet Meclisinden saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, hepimiz açısından çok kritik bir meseleyi konuşuyoruz, son derece yaşamsal bir gündemi konuşuyoruz bugün. "Türkiye'nin ilk iklim kanunu" tanımlamasıyla görüyorsunuzdur haftalardır iktidar cenahında bir PR çalışması yapılıyor ama azıcık bu kanun teklifine mercek uzattığımızda, azıcık irdelediğimizde yeşil bir makyajlamayla "iklim yasası" adı altında önümüze getirilen bu yasanın iklim kriziyle uzaktan yakından, iklim kriziyle mücadeleyle uzaktan yakından bir alakasının olmadığını görüyoruz ve nereden tutarsak tutalım elimizde kalan bir kanunla bir kez daha karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Çünkü kanunun ismi ve içeriği arasındaki doku uyumsuzluğu teklifin ana omurgasını da kendisini de direkt açığa çıkarıyor ve her maddesinde bunun bir iklim kanunu falan olmadığı açığa çıkıyor. Yaşadığımız onca afet, deprem, seller, yangınlar, kuraklık, ormansızlaşma, aşırı hava olayları gibi vahim bir gerçekliğin içinde gerçek anlamda iklim kanununa ihtiyacımız, iklim kriziyle mücadeleye ihtiyacımız varken milyonların iklimle ilgili kaygılarını ne yazık ki "yeşil vizyon", "yeşil kalkınma", "yeşil büyüme" -burada kimi muhalefet vekillerinin de ne yazık ki methettiği üzere- kavramlarıyla, bu makyajlamayla istismar eden bir kanun var bizim bugün elimizde. Doğayı, yaşamı, ekosistemi baz alan tek bir göstermelik maddenin bile öylesine konulmadığı bir garabet kanun teklifi var bugün bizim elimizde çünkü tümüyle sermaye merkezli, sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmış bir ticaret kanunuyla, bir ticaret sözleşmesiyle karşı karşıyayız. Bir kapitalist yağma kanunu ve daha da ötesinde ekolojik yıkım kanunu niteliği taşıyan, karakteri taşıyan bir kanun teklifiyle daha karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlar, çünkü baştan sona kapitalizmin mantığıyla, kapitalizmin işleyiş yasalarıyla, kapitalizmin argümanlarıyla hazırlanmıştır bu kanun teklifi, o yüzden de "yeşil büyümeler" işte "emisyön ticaretleri" yok efendim, "karbon kredileri" gibi kavramlar bu kanun teklifinin içerisinde havada uçuşuyorlar ama görüyoruz ki aslında tek bir hedef var: On İkinci Kalkınma Planı ve OVP'yle uyumlanmış, sermayeyle entegre olmuş, Batı'yla ticaretin tam gaz bir şekilde sürmesi, sürdürülmesi. Tek bir hedef var: İklim krizini piyasanın bir aracı hâline getirmek ve karbon emisyon piyasasını düzenleyecek bir karbon ticaret kanununu bu Mecliste, şimdi olmayan AKP vekillerinin oy çokluğuyla birazdan oylamayla alelacele Meclisten geçirivermek.

Çünkü teklife bakıyoruz değerli arkadaşlar, teklifin merkezinde Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) var. Bu "ETS" dediğimiz şey de karbon salımının alınıp satılacağı işlemlerin gerçekleştiği bir ticaret sistemini aslında tarifliyor; uluslararası arenadan hepimiz biliyoruz. ETS'de şirketler piyasa temelinde birbirleriyle karbon ticareti yapıyorlar ve siz de aslında, bu kanun teklifiyle birlikte "iklim kanunu" adı altında kirliliği piyasalaştırmak istiyorsunuz. Böylece, şirketler eliyle daha fazla kirlletmenin yolunu açacaksınız. Böylece, daha fazla kirlletmeye teşvik edeceksiniz. Dünyada uygulanan ve çoğu zaman iklim suçlarını aklamaktan başka da hiçbir işe yaramayan bu Emisyon Ticaret Sistemi'ne entegrasyon sağlamış olacaksınız aslında ve dolayısıyla ne olacak? Karbon salımını alınıp satılabilen bir meta hâline gelecek, şirketler kirlletme hakkı elde edecekler, şirketler tahribat hakkı elde edecekler, kirlletmeyi paralarıyla satın alma hakkı elde edecekler. Eskiden su için söyledik, biliyorsunuz "Su piyasalaşacak." derdik, işte "Su parayla alınıp satılıyor artık." derdik, şimdi şirketler temiz hava satın alacaklar, temiz hava satın alıp kirlletme hakkına sahip olacaklar, bunu da anayasa kılıfıyla, yasa kılıfıyla yapmış olacaklar sizin marifetinizle ve iklimi değiştiren şirketler de böylelikle aklanacaklar, böylelikle yağma meşrulaşacak. Bir şirket sahibi bu yasaya dayanarak atmosferi dilediğince tahrip etme hakkına sahip olacak.

Bir de değerli arkadaşlar, şimdi kanun teklifine bakıyorsunuz, içinde Danışma Kurulu var, denetim kurulu var, oraya da yine atanmışları eklemişsiniz. Ne eklemişsiniz atanmışlar olarak? İşte, sermayenin göz bebeği olan, sermayenin altın çocuğu olan TÜSİAD'ı, MÜSİAD'ı, sermaye aktörlerini, patron kulüplerini denge denetleme, Danışma Kurulu olarak oraya atamışsınız. Yani görüyoruz ki aslında sermayenin önünde herhangi bir pürüz oluşacaksa bile onu önden engellemişsiniz, engelleyip önümüze kanun diye bir kez daha çıkmış durumdasınız. O yüzden, biz de diyoruz ki kapitalist dünya pazarına daha fazla dâhil olma çabasının adı "iklim kanunu" falan olamaz, bu kanunun adı olsa olsa emisyon ticaret kanunu olur; tam da böyle olduğu için.

Teklifin içine baktığımız zaman, bu kanunun içeriğinde çarpık ve karbon salımlı kentleşmeyle ilgili hiçbir şey yok, mega projelerinizle ilgili hiçbir şey yok, kent politikalarıyla ilgili, o betondan şehirlerle ilgili, yaptığınız tabutluklarla ilgili hiçbir şey yok. Bir deprem kuşağının üzerine konulanmış durumdayız, ucu bucağı görünmeyen beton şehirler var ama bu politikalarla ilgili hiçbir şey bu kanunda yok yani asgari düzeyde bir iklim kanunundan beklenebilecek küçücük kırıntıların bile bu kanun teklifinin içerisinde yer almadığını görüyoruz.

Sera gazı emisyonlarını azaltacak bir somut önlem var mı? Yok mesela. Fosil yakıttan çıkış en asgari meseledir iklimle ilgili. İşte, pohpoh böbürleniyorsunuz ya "Biz Türkiye'nin ilk iklim kanununu yapıyoruz, yapıyoruz, yapıyoruz." diye balonlar şişiriyorsunuz her gün A Haberlerinizde ama fosil yakıttan çıkışa dair bir tane adım yok. Vahşi madencilığe dair bir tane adım yok. Yutak alanlarının korunmasına dair herhangi bir düzenleme yok. "İklim" adı altında birazcık yeşil renklerle, yeşil kavramlarla boyadığınız...

Aslında, şöyle bir şey diyorsunuz bunu yaparak "iklim kanunu" adı altında: "Biz yeni bir piyasa yaratalım, buradan ticaret hacmi büyüsün, büyürken de biz karbon salalım, salarken de işte üç beş tane ağaç dikelim, fidan dikimi yapalım." Siz çok seviyorsunuz ya hani fidan dikimi kampanyaları yapmayı, bununla böyle iklimin düzeleceğini falan zannediyorsunuz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu fidan dikimi kampanyalarıyla da yutak alanlar oluşur zannediyorsunuz. Sizin iklim ufkunuz işte böyle bir şey. Yeşilden anladığınız doların yeşil renginden ibaret bir şey. Dolayısıyla, şirketlere daha fazla tahribat hakkını sağlayabilmek adına yeşillikli kimi görüntülerle beraber "Biz hallediveririz. Zaten burada çoğunluk da var, el kaldırırlar, geçer." zannediyorsunuz.

Aynı şekilde, bir süredir bir laf ediyorsunuz: "2053 net sıfır emisyon hedefimiz var." Şimdi, kanuna bakıyoruz, değil mi, bu Türkiye'nin ilk iklim kanunu ya, bakıyoruz "2053 net sıfır emisyon" dediğiniz şeye dair bir tane şey yok; hani hedefi falan bıraktım, bir tane adım yok. Beş yıl sonra ne olacak, 2030'da ne olacak mesela, buna dair bir eylem planı var mı? Yok. 2040'ta ne olacak, 2050'de ne olacak, buna dair bir şey görebiliyor muyuz? Yok, göremiyoruz.

Aslında bir karbon piyasası kuruluyor ve belli ki yine buradan birileri vurgun yapacak, serveti kaldıracaksınız, bunu kaldırma planını yapabilmek için de bu vurgun planını yapabilmek için de bu kanun teklifine ihtiyaç duyuyorsunuz, o yüzden aslında bu aceleniz. İklim değişikliğiyle etkin mücadele için yine o gelirlerin harcanmayacağını biraz önce ifade ettiğim Danışma ve denetleme kurullarından da görebiliyoruz. Ne için uygulanacak? Sanayiciler için uygulanacak, patronlar için kullanılacak.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, bakın, elimizde kapitalist kâr mantığıyla hazırlanmış bir kanun teklifi var. Böylesi bir mantıktan iklim krizini daha fazla derinleştirmekten başka bir şey çıkmaz çünkü kâr ve sermaye birikimini hedef almayan, kapitalist

büyümeyle sınırlamayan, geniş ölçekli üretimle derdi olmayan bir üretim modeli hiçbir şekilde, hiçbir koşulda iklim krizini çözmez çünkü esas mesele, bu meselenin esas müsebbibi kapitalizmin ta kendisidir. Dolayısıyla, sermayenin yasalarıyla sürekli kâr güdüsüyle ilerlemekte ısrar, aslında yok oluştadır, gezegeni yok etmeye sürüklemekte ısrardır.

Kapitalizm, bugün geldiğimiz aşamada insanlığın gerçekten her tarafını saran bir illete dönüşmüş durumda. Bu kapitalizm illeti bugün bize, tüm dünya halklarına bir ekolojik yıkım vadediyor. Dolayısıyla kapitalizmin yarattığı yıkımdan kurtulmanın yolu, kapitalizmle mücadele merkezli bir iklim yasasıyla ancak ve ancak mümkün olacaktır ama gelin görün ki bu kanun teklifinde tabii ki böyle bir şey yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Koca, lütfen tamamlayın.

PERİHAN KOCA (Devamla) - O yüzden diyoruz ki: Elimizdeki bu iklim kanununu, verdiğiniz ticaret sözleşmesini, bu kanun teklifini derhâl geri çekin. Ekokırımı bir suç olarak gören, çevresel yıkımı bütüncül olarak ele alan, kapsayıcı, etkili bir iklim yasasını hep beraber, hepimizin sorumluluğuyla, acilen bilim insanlarıyla beraber, sivil toplum örgütleriyle beraber, ekolojistlerle beraber, gelin, birlikte hayata geçirelim diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ, CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Koca, teşekkür ediyorum.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Elâzığ Milletvekili Gürsel Erol'a ait.

Sayın Erol, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Çok önemli bir kanun teklifini konuşuyoruz, görüşüyoruz, bizden sonraki nesilleri de ilgilendiren bir kanun teklifi. Bakıyorum, Komisyon burada mı? Burada. Komisyon Başkanımız, ilgili Bakan Yardımcımız, İklim Değişikliği Başkanımız, siz Sayın Başkanımız, Divan yerinde. YENİ YOL Partisi Grubu burada, İYİ Parti Grubu burada, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu burada, DEM PARTİ Grubu burada, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu burada ama AK PARTİ Grubu yok. (CHP sıralarından alkışlar) Yani bu kadar bir ciddiyetsizlik olur mu?

Şimdi, soldan sağa sayıyorum: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, bir de arkada arkadaş var, 15.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Bir de CHP'yi say bakalım.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - CHP 13!

GÜRSEL EROL (Devamla) - Sağdan sola da sayayım: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) - Ne konuşacaksan onu konuş da dinleyelim Allah aşkına!

GÜRSEL EROL (Devamla) - Sayın Başkanım, iktidar partisinin getirdiği bir kanun teklifi görüşülürken o iktidar partisinin milletvekilleri bu Genel Kurul Salonu'nda olmaz mı, bu salonda olmaz mı? (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yani bu Meclisi niye itibarsız hâle getirip de kendi getirdiğiniz kanun teklifine bile sahip çıkma gereği duymadan odalarınızda veya başka yerlerde otursunuz? Bu Meclisin görevi ne?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - CHP'yi de sayıyorsunuz değil mi?

GÜRSEL EROL (Devamla) - Bu Meclisin görevi kanun yapmak. Aleyhte, lehte herkes düşüncesini burada paylaşır. Bir kanun teklifi gelmiştir ve bu kanun teklifi Komisyonunda konuşulurken... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Sayın milletvekilleri, azıcık bir grupsunuz, bari müdahale etmeyin, dinleyin. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu kanun teklifi Komisyonunda görüşülürken, bakın, biz ilgili Komisyon Başkanımız, ilgili Bakan Yardımcımız, İklim Değişikliği Başkanımız, CHP Komisyon üyeleri olarak bir araya geldik, değerlendirme yaptık, eklemeler yaptık, çıkarmalar yaptık, Genel Kurulda görüşülmesi gereken maddeler üzerinde anlaştık diğer ilgili bakanlıkların da katkısı olduğu için ama bunun konuşulacağı ve şekil verileceği, kanunlaştırılacağı yer neresi? Genel Kurul ama Genel Kurulda bakıyorsunuz, milletvekilleri, AK PARTİ Grubu yalnızca oy vermeye geliyor; neye oy verdiğini de bilmiyor. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkanım, onun için, yedi dakika kırk iki saniyem var, konuşma yapmak yerine AK PARTİ grubunu protesto etmek, kendi getirdikleri kanun teklifine sahip çıkmak için burada bulunmadıklarından dolayı sessiz bir şekilde bekleyeceğimi ifade etmek isterim. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

(Hatibin kürsüde susarak beklemeye başlaması)

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - CHP'nin zaten 13 vekili var! Önce seni dinlemeye gelsinler, sonra bizimle ilgili konuş.

(CHP sıralarından gürültüler, sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Grup Başkan Vekili de yok!

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - CHP Grubu sizi dinlemeye gelmiyor.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - CHP bile seni dinlemiyor ya!

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Başkanım, susmak diye bir eylem yok!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Nasıl yok? Kürsü hatibindir!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bunu da ilk kez görüyorum. Yahu, konuşan adama laf atıyorsun da konuşmayan adama da laf atıyorsun ya, sen acayip bir adamsın! Konuşana da atıyorsun, konuşmayana da atıyorsun ağabeyciğim, bu nasıl bir şey ya!

ATAY USLU (Antalya) - 121 CHP milletvekili dinlememek için... Sayın Vekilimizi 121 milletvekili dinlemek istemedi.

(CHP sıralarından gürültüler, sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

IX.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Bekir Bozdağ'ın, İç Tüzük'ün 60'ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına ilişkin konuşması

BAŞKAN - Sayın Erol, Sayın Gürsel Erol, İç Tüzük'ün 60'ıncı maddesini bir okuyayım, üçüncü fıkrası: "Konuşma... İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Hepsî şu anda millet parkında yuvarlanıyorlar, salonda kimse yok!

BAŞKAN - Ya, bir izin vererseniz değerli milletvekilleri, İç Tüzük'ten ilgili bir kısmı okuyacağım. 60'ıncı maddenin üçüncü fıkrası: "Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitap edilerek kürsüden yapılır."

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Gözleriyle yapıyor Başkanım, biz görüyoruz.

BAŞKAN - Siz zaten sessiz bir hitap da yaptınız, maksat hasıl oldu, isterseniz kalan kısmınızı kullanın.

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Demir ve Bursa Milletvekili Emel Gözükkara Durmaz ile 95 Milletvekilinin İklim Kanunu Teklifi (2/2927) ve Çevre Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 198) (Devam)

GÜRSEL EROL (Devamla) - Başkanım, konuşmamı tamamlayacağım, selamlamayla tamamlayacağım.

BAŞKAN - Peki, siz bilirsiniz.

Bence maksat hasıl oldu, meramınızı anlatırsanız...

GÜRSEL EROL (Devamla) - Teşekkür ederim. Uyarınıza teşekkür ederim. Sağ olun.

(Hatibin kürsüde susarak beklemeye devam etmesi)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Gözlerinden biz anlıyoruz Başkanım, gözler konuşuyor.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Başkanım, öyle bir düzen yarattınız ki konuşmak da suç, konuşmamak da! Ben anlamıyorum vallahi! Konuşana da laf atıyorlar, konuşmayana da!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Susma hakkını kullanıyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Susarak da fikirlerini karşıya aktarabilirsin Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yani hatibin yerine siz mi konuşmayı tercih ediyorsunuz?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Hatibi destekliyoruz sonuna kadar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Hatibe destek veriyoruz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sözüünü kesmeyin Sayın Başkan, sözüünü kesmeyin! Müdahale etmeyin Sayın Başkan!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Çokoprens almaya gitmişler, Çokoprens!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Eğer siz susmayı kullanırsanız, ben de orada susayım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Yine şimdi iyi, demin 2 kişi vardı, şimdi 15 saydınız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yine siz geldiniz, bir ara içerisi boştu.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Gürsel, zaten burada şöyle başlıyor cümle: "Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitap edilerek tamamlanır." diyor, öyle söylüyor, zaten "konuşma" diyor size de, siz de konuşmuyorsunuz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Vekilimin şimdi olan vekillere saygısı yok mu?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Elâzığ sizinle gurur duyuyor Sayın Başkan.

[CHP sıralarından sürekli alkışlar(!)]

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Elâzığ, Elâzığ olarak hakkını savunuyor...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Olan vekillere saygısızlık değil mi?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Elâzığ'ın bütün sorunlarında varsınız, depreminde de varsınız, her yerinde varsınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani konuşmadan da çok şey anlatılabilir, doğru mu?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Aynen, anlayabilene tabii ki. Gözlerin konuşsun...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Konuşmak ihtiyaçtır ama susmak da bir sanattır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Vekilim, anlayan anlıyor bak ama siz anlamıyorsunuz, işte aradaki fark bu!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sayın Vekilim, lütfen susun, hatibi anlayamıyoruz, lütfen(!)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Allah'tan Mahmut Tanal yok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Arkanızı dönmeyin hatibe; hatibe arkanızı dönmeyin, önünüzü dönün.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Lütfen, anlayamıyoruz, hatibi anlayamıyoruz. Susarsanız hatibi anlayacağız(!)

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Bir susmadın ki! Eylemi bozuyorsun!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Gürsel ağabey, çok şanslısın, Adem Yıldırım arkasını döndü sana, laf atmıyor, görmüyorsun onu.

(Uğultular)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Genel Kurulda uğultu var. Bak, hatibin meramı tam anlaşılmıyor, onun için lütfen uğultuyu keselim. (AK PARTİ, CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından gülüşmeler, alkışlar)

GÜRSEL EROL (Devamla) - Sağ olun Başkanım.

(Hatibin kürsüde susarak beklemeye devam etmesi)

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Gayet iyi anlaşılıyor Sayın Başkanım, gayet iyi anlaşılıyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bak, iktidar dahi alkışladı Sayın Erol, iktidar vekili dahi sizin bu hareketinizi alkışlıyor, alkışladı.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Genel Kurulda uğultu var...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Demek ki siz de kabul ediyorsunuz olmadığınızı. Başkanım, nerede bunlar?

Müşilaj da sizin sayenizde oldu, bakınız şu anda dolu yağıyor dışarıda, kar var dışarıda, kar!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ergene de bunlar sayesinde!

BAŞKAN - Sayın Erol, tekrar bir uyarı yapmak zorundayım. [CHP sıralarından alkışlar (!)]

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sayın Başkan, sözünü kesmeyin hatibin(!)

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Başkanım, hatibin sözünü kesmeyin(!)

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Hatibin sözünü kesmeyin(!)

BAŞKAN - Tabii, kürsü hitap yeridir. Sizin meramınız Genel Kurulca anlaşıldı. Bence kalan kısmı İç Tüzük'e uygun bir şekilde tamamlarsanız makul olur, aksi takdirde Genel Kurula ara vereceğim.

Lütfen buyurun.

(Hatibin kürsüde susarak beklemeye devam etmesi)

BAŞKAN - Sayın Erol, lütfen buyurun.

GÜRSEL EROL (Devamla) - Başkanım, süremi dolduruyorum.

BAŞKAN - Efendim, lütfen buyurun.

GÜRSEL EROL (Devamla) - Süremi dolduruyorum.

BAŞKAN - İç Tüzük'e uygun... Bakın, İç Tüzük kürsüden hitabınıza izin veriyor. Biz şimdi sizin meramınız anlaşılsın diye Divan olarak buna müsamaha gösterdik.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, grev kırıclığı yapmayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, İç Tüzük'e aykırı bir durum yok.

BAŞKAN - Çok net, İç Tüzük açık.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Sizin buna hakkınız yok Sayın Başkan.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, usul tartışması açarım.

Sayın Başkanım, usule aykırı bir durum yok.

BAŞKAN - O yüzden, Sayın Erol süreniz de zaten dolmak üzere, lütfen tamamlayın ve Genel Kurula hitap edin. [CHP sıralarından alkışlar (!)]

GÜRSEL EROL (Devamla) - Sevgili arkadaşlar, ben üç dönemdir milletvekiliyim. 26'ncı Dönem Tunceli Milletvekilliği yaptım, 27 ve 28'nci Dönem Elâzığ Milletvekili olarak bu Parlamentoda görev yapıyorum, yaklaşık on beş yıldır milletvekiliyim. Siyasette nezaket kurallarına son derece dikkat eden birisiyim, sırf eleştirmek için, konuşmak için konuşma yapan birisi de değilim, devlet geleneklerini de Parlamento geleneğini de iyi bilen birisiyim; herhâlde on beş yıllık milletvekilliğim süresi içerisinde sanıyorum ki en etkili konuşmam bu suskunluğum oldu. (CHP sıralarından alkışlar) Bundan dolayı sizlere de teşekkür ederim.

Konuşmamı bitirirken geçmiş Ramazan Bayramı'nızı kutluyorum, ailenizle ve dostlarınızla nice bayramlar yaşamanızı diliyorum ve hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Sağ olun. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Çok güzel konuştun!

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Ama bilinmeyen bir dille konuştu!

BAŞKAN - Sayın Erol, teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz, Ankara Milletvekili Semra Dinçer'e ait.

Sayın Dinçer, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Benden önceki hatip Sayın Gürsel Erol'u da konuşmalarından dolayı tebrik ediyorum.

Evet, bugün burada sadece bir yasa teklifi değil, aslında bizlerin, çocuklarımızın, torunlarımızın geleceğini konuşuyoruz. İklim krizi artık kapımızı çalan bir tehdit değil, kapıları çoktan kırdı, geçti bile. Dünyanın dört bir yanında kuraklık ve su kıtlığı milyarlarca insan ve hayvanın yaşamını tehdit etmektedir, aşırı hava olayları şehirleri yerle bir etmektedir, tarımsal üretim düşmekte, gıda krizi ise giderek büyümektedir. Küresel sıcaklık rekorları birbiri ardına kırılıyor, orman yangınları ve seller milyonlarca insanı yerinden ediyor. Küresel sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlayamazsak felaketin boyutları daha da büyüyecek. Bu kriz artık en çok insan hayatını etkileyen bir hâl aldı. İklim krizi sadece buzulların erimesi, deniz seviyelerinin yükselmesi meselesi değildir, vatandaşın ekmeğinin küçülmesi, sofrasındaki gıdasının azalması; fındık üreticisinin, çay üreticisinin, buğday üreticisinin yani çiftçinin ve hayvancının zor günler yaşaması demektir. Türkiye ise ne yazık ki bu krizden muaf değil, hatta tam ortasında yer almaktadır. Geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde İç Anadolu'da, Trakya'da, Ege'de bu kıtlık ve kuraklık kendini göstermiştir. Konya Ovası'nda kuraklık tehdidi ve devasa obrukların oluşmasına tanıklık ettik. Kaz Dağları'nda, Akbelen orman kıyımlarında, Karadeniz kıyısı boyunca HES'lerin, suyumuzu yok ettiğine, doğayı tahrip ettiğine şahit olduk. AKP'nin talan politikaları suyumuzu hoyratça harcadı, ormanlarımızı katletti ve tarım arazilerimizin betonlaşmasına sebep oldu.

Değerli milletvekilleri, iklim krizi sadece bir çevre meselesi değil, aynı zamanda bir adalet meselesidir. Bu kriz en çok yoksulları, emeğiyle geçinenleri, gıdaya, temiz suya erişimi sınırlı olanları vuracaktır. Ama gelin görün ki bu yasa teklifi ne doğayı ne emekçiye koruma amacı taşımaktadır. Aksine, bu yasa teklifi büyük şirketlerin ve sermaye çevrelerinin talepleri doğrultusunda ticari kaygıları gidermeyi hedeflemektedir. Bu teklifte Türkiye'nin karbon emisyonunu azaltmaya yönelik bir yol haritası ne yazık ki yoktur. "Yenilenebilir enerjiye geçiş" "sanayinin yeşil dönüşümü" "tarımda sürdürülebilirlik" gibi kritik konular bu yasa teklifinde ya hiç yok ya da göstermelik ifadelerle gerçekleştirilmiş durumda. Ama ne var? Karbon piyasaları var; büyük şirketlerin, uluslararası sermayenin, finans çevrelerinin talepleri var. Bu yasa teklifi Türkiye'nin ihracatını sürdürebilmesi için Avrupa Birliği'nin "Sınırdaki Karbon Düzenlemesi" gibi mekanizmalarına uyum sağlama çabasından ne yazık ki başka bir şey değil. Elbette en büyük ticari ortağımız olan Avrupa Birliğiyle ticaretimiz aksamamasın, elbette ihracatçılarımız mağdur edilmesin, talepleri karşılansın ancak bu teklifin adı "İklim Kanunu Teklifi" ise derdimiz sadece ticari çıkarlarımız olmamalıdır. Buradan soruyorum: Bu yasa halkın sağlığını, doğanın korunmasını, çiftçimizin geleceğini garanti altına alıyor mu? Bu yasa fosil yakıtları terk etmeye yönelik bir plan içeriyor mu? E, tabii ki hayır. Bu yasa adil geçişi düzenliyor mu? Bu yasada şirketlerin değil halkın çıkarlarını önceleyen bir düzenleme var mı? Tabii ki yok. O zaman, bu yasaya neden "iklim kanunu" diyoruz? Burada asıl korunan iklim değildir arkadaşlar, sermayedir. (CHP sıralarından alkışlar) Bu yasa iklim krizini ticarileştiren, kapitalist bir bakış açısıyla çözmeye çalışan bir düzenlemedir. Karbonun bir

meta hâline gelmesi emisyonu azaltmak yerine ticaretin yolunu açmaktadır. Bu doğayı mı yoksa kapitalist sistemi mi korur? Yasa teklifiyle birlikte kurulacak olan Emisyon Ticaret Sistemi sanayi ve tarımda yeşil dönüşümü gerçekleştirmek yerine, büyük şirketlerin daha fazla kâr etmelerini ve parası olanın istediği kadar doğayı kirletmeye devam edebileceğini işaret ediyor. Yani arkadaşlar, uzun lafın kisası "Paran varsa kirlet, paran kadar kirlet." diyor. (CHP sıralarından alkışlar) Karbon piyasası şirketlerin çevreye verdikleri zararın bedelini ödemek yerine bu zararları ticari bir fırsata dönüştürmeye de olanak sağlıyor yani doğa resmen daha fazla kâr elde etmenin bir aracı hâline getiriliyor. Eğer gerçekten iklim krizine karşı etkili bir çözüm arıyorsak, iklim dostu bir ekonomi ile adil geçişin planlı olarak sağlandığı, vicdanlı, eşitlikçi bir iklim yasası yapmamız gerekmektedir ancak sizde ne vicdan var ne adil olmak gibi bir duygu var ne de adalet var.

Değerli milletvekilleri, bugün dünyada iklim krizi var ancak Türkiye'de de siyasal bir iklim krizi yaşıyoruz. Sermaye bugün iklim krizine darbe vururken AKP de cuntacı anlayışıyla siyasete darbe vermektedir. Adalet, demokrasi, hukuk ve ortak yaşamı tehdit eden bu kriz 85 milyonun krizidir. Bugün hakikatlerin değil talimatların konuşulduğu bir Türkiye vardır. Bugün Türkiye'de otuz beş yıllık diplomayı kıskanarak yargı sopasıyla iptal ettiren bir iktidar vardır. Bugün Türkiye'de, düzmece iddialarla, İstanbul'un seçilmiş Belediye Başkanı ve milyonların Cumhurbaşkanı adayı Ekrem İmamoğlu'nu haksız ve hukuksuz bir şekilde tutuklayan bir iktidar vardır. Bugün Türkiye'de geçmişte olduğu gibi Atlantik ötesinden emir almadan hareket edemeyen bir iktidar vardır. Bugün, kısacası, halktan korkan bir AKP iktidarı vardır. Evet, bugün AKP iktidarı korkusundan tir tir titiyor. AKP gençlerden korkuyor ama Z kuşağı artık AKP'den korkmuyor; Edirne'den Kars'a, Hatay'dan Sinop'a kadar özgür bir Türkiye'de yaşamak istiyorlar. AKP kadınlardan korkuyor çünkü biliyor ki kadınlar aynı zamanda direnişin de öncüsü oluyorlar. AKP, İstanbul'dan korkuyor çünkü 16 milyonun iradesi AKP iktidarının kibir kulelerini yerle bir etmiştir. Sarayın Ekrem İmamoğlu'nu yargı sopasıyla saf dışı bırakmaya çalışması halkın iradesinden ne kadar korktuklarını gözler önüne sermiştir çünkü AKP iktidarı sandığı sadece kendi kazandığı zaman meşru görmektedir. AKP Ankara'dan da korkuyor çünkü dürüst, namuslu, hesap veren bir siyaset AKP iktidarının saltanat düzenini yerle bir etmeye devam ediyor. Onlar yirmi üç yıldır ihalelerde yaptıkları yolsuzluklarla yandaşlarını zengin ederken Ankara'da halkın sofrasına göz kulak olan bir yönetim var. AKP işçiden ve emekçiden korkuyor çünkü grev yapan, hakkını arayan, açlığa ve yoksulluğa boyun eğmeyen emekçi onların düzenini sarsıyor. AKP gerçekten korkuyor; istatistikleri makyajlıyor, TÜİK'i susturuyor, medyayı dizayn ediyor çünkü çıplak gerçeklikler artık onların en büyük kabusudur. AKP iktidarı korkuyor çünkü tükeniyor, sokağa dahi çıkamıyor, gençlerin arasına karışamıyor, yuhalanmaktan, protesto edilmekten korkuyorlar. Peki, kim korkmuyor biliyor musunuz? 19 Mart darbesi ardından sokağa dökülen gençler, kadınlar, emekliler, işçiler ve hak arayanlar AKP'nin cuntacı yönetiminden korkmuyor. Cumhurbaşkanı adayımıza ön seçimde oy veren 15 milyon seçmen AKP'den korkmuyor. Bugün, Türkiye'nin dört bir yanında yapılan mitinglere katılan milyonlar AKP'den korkmuyor. Siz korktukça biz büyüyoruz, siz korktukça biz cesaretleniyoruz. Adalet için, demokrasi için, bu karanlığa boyun eğmeyenlerin sesi olmak için cesaretli örgütlenmeye devam edeceğiz; kürsüde, sokakta ve sandık başlarında olmaya devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, lütfen tamamlayın.

SEMRA DİNÇER (Devamla) - Bugün toplumsal muhalefetten, örgütlü yapılardan, kadın hareketlerinden, emek mücadelesinden, üniversiteli gençlerden, çevreye sahip çıkanlardan, hatta çocuklardan dahi korkar hâle gelen AKP iktidarı gidecek hem çevreyi temizleyeceğiz bu ülkede hem de AKP'nin gidişini görerek siyasi iklimi temizleyeceğiz. Türkiye yeniden nefes alacak, sofralarımıza adalet, kentlerimize özgürlük getireceğiz. Biz Anadolu'nun dört bir yanından bir avuç değil, milyonlar olarak emeği, adaleti, özgürlüğü hep birlikte kuracağız bu memlekette. Bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine yaşayacağız çünkü biz halkını sevmenin suç sayıldığı bu zamanlarda halkımızı sevmekten vazgeçmeyeceğiz.

Teşekkürler. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Dinçer, teşekkür ediyorum.

Diğer söz talebi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'e ait.

Sayın Demir, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA DEMİR (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada sadece bir yasa teklifini değil, Türkiye'nin gelecek vizyonunu, kalkınma stratejisini ve çevresel sorumluluğunu bütüncül bir çerçevede ele alacağız. Görüşmekte olduğumuz İklim Kanunu Teklifi yalnız doğayı ve çevreyi koruma hedefiyle değil, aynı zamanda ülkemizin ekonomik, sosyal ve kültürel geleceğini yeniden şekillendirme amacıyla hazırlanmış stratejik bir dönüşüm belgesidir.

Değerli arkadaşlar, şimdi, benden önce konuşan arkadaşları dinledim. Aslında gerek DEM PARTİ Grubu sözcüsünün gerek CHP'den son konuşmacı arkadaşın -çünkü ondan bir önceki konuşmacı konuşma yapmadı- bütün endişeleri, çevreyle ilgili endişeleri, sanayiyle ilgili endişeleri, karbon salımıyla ilgili endişeleri... Bakın, sizi temin ediyorum, bu yasanın bütün detaylarını okusaydınız, bütün sorduklarınızın karşılığı vardı zaten içinde. Şöyle bir şey düşünün -konuşmadan çıktım- bu yasaı yapmayalım, varsayalım olmadı; bir defa arkadaşlar, 2026'nın başında ihracatçılarımız, sanayicilerimiz ihracat yaparken neye tabi tutulacaklar biliyor musunuz? Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasına tabi tutulacaklar. Peki, bu nedir? Bu, Batı veya bunu yapan Emisyon Ticaret Sistemi... Şu anda 36 tane emisyon ticaret sistemi aktif hâlde, üstelik Çin'de de var bu. Şimdi, bunu yapanlar diyorlar ki: Siz bu üretimi, ihracatı gerçekleştiriyorsunuz, bu ihracatı yapmadan önce ham maddesini nereden buldunuz, nasıl çıkardınız? Üretimini nasıl gerçekleştirdiniz ve hangi enerjiyi kullandınız? Ürünü oluşturdunuz, peki, ticaretini neyle yaptınız? Yani temiz enerjiyle, yeşil enerjiyle mi yaptınız, yoksa karbon salımıyla mı yaptınız? Bunun hesabı belli, zaten dünyada bunun hesabı tutuluyor. O zaman ne olacak? Çıkarmayalım bunu. 2026 yılında ihracatçımız ihracat yaparken bunun Sınırdaki Karbon Düzenlemesiyle orada karbon vergisini Batı'ya verecek, buraya değil, ihraç ederken.

Peki, bunu çıkarmayalım -varsayalım- ithal ederken ne yapacağız? Normalde, ithal ederken, aynı zamanda bizim de ithal ettiğimiz mallarda bunlar bize ulaşana kadar karbon emisyonu yapmışlar mı, karbon salımı yapmışlar mı... Eğer bu yasamız varsa biz o zaman bunlardan ithal ederken biz de onlara aynı yöntemi uygulayacağız. Eğer biz bunu yapmazsak arkadaşlar... Bakın, ben yasanın anlaşılmasını anlayamıyorum doğrusunu söylemek gerekirse.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Allah Allah!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bu olmazsa, 2026 yılında biz alırken de vergi vermiş olacağız çünkü salınmış bir karbonun vergisini almadan mal alıyoruz yani hem alırken zarardayız hem verirken vergi vereceğiz, yine zarardayız. Dolayısıyla basit bir hesap bu.

Şimdi, yasanın detaylarına geleceğiz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - "Ticari yasa" deyin o zaman canım adına. Adına "ticari yasa" deyin o zaman.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Arkadaşlar, bakın, bu kürsüden seslenirken açıklamasını yaptım, sonra konuşuruz tekrar. Şunu açıkça ifade etmek isterim ki Türkiye'nin...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Komisyonunda konuşacağınız bunu. Neyi sonra konuşacağız?

AYTEN KORDU (Tunceli) - "İklim kanunu" demeyin o zaman yani. "İklim kanunu" demeyin "ticari kanun" deyin, biz ona göre konuşalım yani.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Komisyonunda bunu konuştuk. Arkadaşlar, Komisyonunda bütün detaylarıyla konuştuk.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sonra nerede konuşacaksınız?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Mesele vergi alıp verme mi yani?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Benim konuşma tutanaklarımın hepsini bugün tekrar gözden geçirdim. Aslında onları bile okusaydınız bu kadar büyük muhalefet yapmaya gerçekten gerek yoktu veya sanayicilerinizle konuşsaydınız.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya, okuyoruz, okuyoruz; siz okuyun.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Ya, zorlama bir yasa değil ki bu, insanları zapturapt altına alma yasası da değil.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bizde sanayici yok, bizimkilerin hepsi emekçi.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - En büyük endişe duyduğunuz konu, bu karbon ayak izi takibi değil arkadaşlar. Bakın, bu karbon ayak izi takibi değil. Sosyal medyada çok görüşülüyor, çok konuşuluyor yani sanki dijital takip gibi karbon ayak izleri üzerinden, salınan karbon üzerinden insanların davranışları takip ediliyor, insanların eğilimleri, yönelimleri kontrol altına alınıyor; hiç alakası yok bunun. Tam tersine -şimdi konuşacağız- çevreyle ilgili Türkiye Cumhuriyeti'nin 2053 karbon sıfır hedefine ulaşması için olmazsa olmazlarından bir tanesi.

Bakın, bu bana neyi hatırlatıyor biliyor musunuz? Gençliğimizde gördük, nükleer santrallere karşıydık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Karşıyız.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Burada konuşulanların hepsini duyunca o aklıma geliyor. Nükleer santrallere karşıydık, tamam ve AK PARTİ gelene kadar gerçekleşmedi bu. Ama ne kadar büyük bir acıdır; ne, biliyor musunuz? Fransa'nın elektrik üretiminin yüzde 65'i nükleer santralden elde ediliyor, birinci derece sanayi üretimlerinin yüzde 35'i yine nükleer santrallerden elde edilen enerjiyle oluyor ve üstelik de kural koyanlar ne yaptılar biliyor musunuz? Nükleer santrali "karbon emisyonu sıfır temiz enerji" olarak kabul ettiler.

Şimdi, Türkiye'nin geçmişine baktığımızda nükleer santralden bizi mahrum bırakan şu kırk yıllık geçmiş ne diyeceğiz? Ta AK PARTİ gelecek, ta işte Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan gelecek...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Rusya'ya teslim eden zihniyete ne diyorsunuz?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - ...bütün eleştirilere rağmen bunu sağlayacak...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Rusya'ya teslim eden zihniyete ne diyorsunuz?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - ...hiç olmazsa gelecekle ilgili...

Bakın arkadaşlar...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Maliyetinin ne kadar olduğunu biliyor musunuz?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - ...dünyada üretilen bütün enerjilerin yüzde 10'una yakını nükleer enerji, Avrupa'yı saymıyorum.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Maliyetinin ne kadar olduğunu açıklar mısınız?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Türkiye'de yüzde sıfır. Neyse...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - 240 milyar dolarına mal oldu bu ülkenin.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Şimdi, arkadaşlar, Türkiye artık çevreyi merkeze alan bir kalkınma modelini benimsemekte bu yasayla birlikte. Aslında biz şu anda neler yapıyoruz? Yalnız bugünün değil, gelecek kuşakların da yaşam hakkını gözetten bir anlayışı vazgeçilmez bir politika hâline getiriyoruz.

Bugün, burada, milletimizin zihnindeki soruları, kaygıları ortadan kaldıracak, umutlarını yeşertecek büyük bir vizyonu, bir çevre medeniyetini konuşuyoruz şu anda.

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Kanunda yazmıyor ki bunlar.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Onun altyapısını oluşturuyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya, iklime dair, doğaya dair hiçbir şey yok ya.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - İklim kanunu sadece bir teknik bir düzenleme değildir arkadaşlar, bu kanun Türkiye'nin iklimle mücadelesinde atacağı en kararlı, en kapsamlı, en stratejik bir adımdır.

Bakın, Sanayi Devrimi'nden bugüne kadar, şu anda sera gazı emisyonlarından dolayı sıcaklık dünyada ortalama 1,5 derece artmış. Neden? İşte karbon emisyonundan, karbon salımından dolayı artan sıcaklık.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Kömür santrallerini niye kapatmıyoruz Sayın Mustafa Bey? Kömür santrali yapımı devam ediyor.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Yine, atmosferdeki karbondioksit seviyesi normal değerlerin çok üstüne çıkmış, sanayi döneminde bu atmosferdeki karbondioksit salımı 280 birimken şu anda 420 birime çıkmıştır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Benim bölgemde kömür santrali inşaatı devam ediyor, Hunutlu'da.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Buzullar eriyor, deniz seviyesi yükseliyor, aşırı hava olaylarının sıklığı, sayısı ve şiddeti her geçen gün artıyor arkadaşlar. Avrupa Çevre Ajansı'nın yeni yayımlanan raporunda da belirttiği üzere, Avrupa genelinde ve ülkemizin de içinde bulunduğu Akdeniz iklim havzasında sıcaklar dünya ortalamasının üstünde seyrediyor. Önümüzdeki yıllarda

Akdeniz iklim havzasında tüm dünyaya kıyasla 2 veya 3 kat daha fazla artacak. Neden artacak? İnsandan kaynaklı karbon salımından dolayı artacak.

Değerli arkadaşlar, Dünya Meteoroloji Örgütüne göre, 2024 yılı şu ana kadar kaydedilmiş en sıcak yıl yani şu ana kadar dünyanın tarihi boyunca en sıcak yılını geçen yıl hepimiz yaşadık. Yine, Birleşmiş Milletlerin ortaya koyduğu araştırmalara göre son yirmi yılda sel, orman yangınları gibi yıkıcı afetlerin sayısında önemli artışlar meydana gelmiştir.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Demir, bunlar doğru ama bunları yaratan kriz ne onu söyleyin, ona ilişkin de düzenleme var mı?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bu artışların ana sebebinin iklim değişikliği olduğu artık bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - ETS değil bunun çözümü, bunlara birlikte çözüm bulalım.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bakın, bu söyledikleriniz doğru, bu krizi kimler yönetiyor, hangi politikalar yaratılıyor?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli verilerine göre bu bölgede sıcaklık 1,5 derece daha artacak. Kuraklık, orman yangınları ve aşırı hava olaylarına daha sık rastlar bir hâle geleceğiz.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Doğru, doğru; ne yapıyoruz?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bunlar doğru, bunlara ilişkin alınan önlem ne?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - "Doğru." diyorsunuz da bunun yolu karbonu engellemek, karbon salımını engellemek.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - ETS'yle bunu yapıyorsunuz "Paran varsa kirlet." diyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Kimse ona karşı değil. Bunu engellemek için nasıl önlem alıyorsunuz?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bunun tek çıkar yolu...

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Bir tane engel politika yok bunun içinde, bir tane engel politikan yok.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bir dakika...

Bununla birlikte, bir şey daha, 2014 ile 2025 yılları arasında, son on yıl dünya tarihinde kaydedilen en sıcak on yıl olarak tarihe geçmiş arkadaşlar

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Bunu herkes biliyor.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ya, iyi biliyoruz bunları, doğru.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Şimdi, arkadaşlar, küresel ölçekte yaşadığımız iklim krizi artık akademik tartışma boyutunu çoktan aşan bir duruma gelmiştir, hayatımızın tam ortasına yerleşmiş bir gerçekliktir bu. Gözlerimizi yumarak, bunu görmezden gelerek veya bunu yanıltarak, başka yerlere çekerek çözüme ulaşmamız mümkün değildir. Sel baskınlarıyla, kuraklıkla, orman yangınlarıyla, artan afet riskiyle artık her bir vatandaşımız bu gerçeği bizzat hayatında yaşamaktadır.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ya, ne yapıyorsunuz ne?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bu mesele artık yalnızca çevreyle ilgili bir meseleden ziyade kalkınmadan sağlığa, tarımdan şehirleşmeye, enerjiden ekonomiye kadar hayatımızın tüm alanlarını doğrudan etkileyen bir gerçekliktir bu ve Türkiye bu konuda yalnızca seyirci kalacak bir ülke konumunda değildir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Mustafa Bey, 20 tane altın madeniyle ne orman bıraktınız ne sulak alan bıraktınız ne mera bıraktınız; yapmayın, bu nasıl bir...

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Konumumuz gereği, ithalatımız gereği, ihracatımız gereği, Akdeniz kuşağında bulunmamızdan dolayı biz bunları seyredecek durumda değiliz; oturup başımıza neler gelecek, onları bekleyecek durumu aşmış durumdayız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Doğru söylemiyorsunuz! Ya, ne sulak alan kaldı ne mera kaldı.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - ETS'yle mi çözüyoruz bunu?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Türkiye, tarih boyunca insanı, doğayı, medeniyeti, onları bekleyecek durumu aşmış durumdayız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ya, ne sulak alan kaldı ne mera kaldı.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - ETS'yle mi çözüyoruz bunu?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Türkiye tarih boyunca insanı, doğayı, medeniyeti ve kültürü bir bütün olarak görmüştür ve birini diğerinden ayırt etmemiştir, bundan sonra da ayırt etmeyeceğiz. Bizim medeniyetimiz, toprağa sadece üretimin ötesinde, emanet gözüyle bakan bir inancın taşıyıcısıdır. Dolayısıyla, bugün sunduğumuz iklim yasasıyla yalnızca doğayı korumakla kalmıyoruz, medeniyetin yeni bir taahhüdünü de burada hep beraber oluşturmuyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ya, kimse bunlara karşı değil Mustafa Bey.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - İklim değişikliği yerel sorun değil, artık küresel bir gerçekliktir ama bizim en büyük problemlerimizdendir.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sanki biz bilmiyoruz neyin ne olduğunu.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - İklim kanunu cumhuriyet tarihinde bu alanda yapılan ilk ve temel bir kanundur, böyle bir özelliği vardır. Bu kanunla yıllardır yönetmeliklerle, eylem planlarıyla, taktiklerle, strateji belgeleriyle yürütülen çalışmayı artık yasal bir zemine oturtuyoruz. Bu kanun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız başta olmak üzere onlarca kamu kurumları, üniversite, sivil toplum kuruluşları, bilim insanları, özel sektör temsilcileri, sanayi temsilcileri ve yerel yönetimlerin katkısıyla hazırlanmış bir uzlaşmanın ürünüdür.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bir uzlaşma değil, esas aldığınız kesim ne?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Toplumsal uzlaşma yok, gerçekçi değil.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bir uzlaşmayla yapılmamış bu. Hangi kesimleri esas aldığınızla ilgili bir şey.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Paris İklim Anlaşması'na taraf olan ülkemizin taahhütlerini yerine getirmesi, uluslararası itibarını güçlendirmesi ve "Sınırdan Karbon Düzenlemesi" gibi uygulamalardan etkilenmemesi açısından bu kanun önemlidir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Yarın Eskişehir'le ilgili altın madeni, iklim krizi yaratacak en önemli şeylerden birine imza atıyorsunuz. Bırakın ya!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Arkadaşlar, 2026 yılında yürürlüğe girecek olan Avrupa Birliği'nin Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması kapsamında -demin de söyledim- eğer biz bu düzenlemeyi yapmazsak ihracatımız riskle karşı karşıya kalır.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ya, kimsenin buna itirazı yok.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Yani bu kanun yalnızca çevreyi değil, ekonomimizi, üretimimizi, istihdamımızı da doğrudan etkilemektedir.

Değerli arkadaşlar, bu kanun 20 maddeden ve 2 de geçici maddeden oluşmakta, 3 tane de farklı yasada değişiklik öngörmektedir. Temel hedefi de 2053 net sıfır emisyon hedefine ulaşmak ve ülkemizin yeşil dönüşümünün hızlandırılmasını sağlamaktır.

Kanun 3 temel bölümden oluşuyor: Birincisi; genel hükümler, ilkeler, tanımlar. İkincisi; önemlisi, sera gazı emisyonlarının azaltımı ve iklim değişikliğine uyum faaliyetlerine dair düzenlemeler. Üçüncüsü; kanunla ilgili gelirler, finansmanlar, idari yaptırımlar, Emisyon Ticaret Sistemi'ne ilişkin hükümlerdir. Bu yapı sayesinde iklim değişikliğiyle mücadele çok yönlü ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaktadır, alınacaktır.

Değerli arkadaşlar, şimdi buradan özellikle vatandaşlarımıza seslenmek istiyorum: Bu kanun bizim gündelik hayatımıza doğrudan müdahale getirmemektedir. Bu kanun bizim yaşam tarzımızı, tüketim biçimimizi zorla değiştirecek, işte karbon ayak izi gibi takip edilecek, davranışlarımızı yönlendirecek bir sistem değildir. Aksine, bu kanun bizim suyumuzun, soluduğumuz havanın temiz kalmasını, toprağımızın bereketini, çocuklarımızın geleceğini güvence altına almak için getirilmiş bir kanundur.

Evet, bu bir dönüşümdür ama bu dönüşüm asla zorlama değildir. Bu dönüşüm eğer kullanılırsa bir davettir, vatandaşlarımızın sırtına yük bindiren değil, yük alandır; cezalandıran değil, teşvik edendir -karbon emisyonunun azaltılması burada teşvikle neticeye ulaşıyor- dayatılan değil, iş birliği yapan bir kanundur.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Biz başka mı okuyoruz bu kanunu?

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - İklim değişikliği, geleceğe dair bir kaygı olmanın ötesinde, bakın, içinde yaşadığımız çağın en büyük meydan okumalarından biridir. Bu kriz sadece uzaklarda değil, aynı zamanda Anadolu topraklarında da kendini gösteriyor, göstermeye başladı. Karadeniz'de art arda yaşanan sel felaketleri, Ege'de ve Akdeniz'de büyük orman yangınları, İç Anadolu'da tarımı tehdit eden kuraklıklar şu anda yaşadığımız gerçekliklerdir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Zenginler kirletti, fakirlere bedel ödetiyorsunuz.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bugün artık iklim krizi bilimsel raporlarının diliyle değil, aksine, çiftimizin ürünüyle, sanayicimizin enerji faturasıyla, vatandaşımızın nefes aldığı hava ve içtiği suyla konuşulmaktadır. Bu somut gerçeklik bizleri harekete geçirmek zorundadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Niye oldu bunlar, niye? Dünyayı bu hâle kim getirdi? Doyumsuz sermaye. Ormanları talan ettiniz.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesi artık münferit projelerin konusu olmaktan çoktan çıkmıştır, kurumsallaşmış bir stratejinin konusu olmak zorundadır. Bu sebeple, iklim kanunu sadece bir çevre düzenlemesi olarak algılanmamalı, topyekün bir kalkınma stratejisi olarak görülmelidir.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Zaten bir çevre düzenlemesi değil ki.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Değerli milletvekilleri, kanunla birlikte, özellikle yerel yönetimlerin yani belediyelerin bu sürecin en önemli aktörlerinden biri hâline geleceğini özellikle vurgulamak istiyorum çünkü çevreye dair mücadele ne yalnızca Ankara'dan yürütülebilir ne de sadece ulusal düzeyde çözülebilir durumdadır. İklimle mücadele bizim anlayışımızda yerelden başlamaktadır.

Her ilimizin kendine özgü riskleri, ihtiyaçları, potansiyelleri vardır. Dolayısıyla biz bu kanunla tüm illerimizin yerel iklim değişikliği eylem planlarını hazırlamasını zorunlu kılıyoruz. Bakın, bir daha söylüyorum: Tüm belediyelerimizin yerel eylem planlarını hazırlamasını zorunlu kılıyoruz. Bu planlar, yerel yönetimlerimiz ve taşra teşkilatlarımızın iş birliğiyle hazırlanacaktır.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bunu da valiliklere vermişler, vali inisiyatifinde.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Belediye hiç bir yerde yok ki.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Böylece, her bir şehrimiz kendi çevresel geleceğini, kendi kalkınma vizyonunu yine kendi iç dinamikleriyle planlayacaklardır.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Başına valiyi vererek, vali inisiyatifinde. Vali canı isterse yapar, canı istemezse yapmaz, zaten çoğu kayyım.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) - Ya, söz al da konuş!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bu, aynı zamanda yerinden yönetim ilkesinin de temel bir gerçeğidir ve biz bu kanunla birlikte merkezî yönetim ile yerel yönetimler arasında örneklik oluşturacak bir iş birliği zeminini yakalamış oluyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ama bu kadar manipülasyon olmaz ya! Gerçekten ya, bu kadar olmaz ya!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Hangi maddede yerel yönetimler var, söyleyin de bakalım!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Yerel yönetimler yok!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bu süreçte belediyelerimizi siyasi ayrım yapmadan, kaynaklarla, teknik desteklerle desteklemeye devam edeceğiz.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Yok!

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Nerede belediyeler var ya!

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Nerede var belediyeler?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Vallahi Sayın Demir, pes ya!

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Bir dinle ya, biraz dinle ya! Arada nefes al ya!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bu kanun, sanayiden tarıma, şehir planlamasından su kaynaklarının korunmasına kadar her alanda sürdürülebilir politikaları hayata geçirmek için bir yol haritası sunacaktır.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Belediyelerde ayırım yapmıyorsunuz, atadığınız kayyumlardan belli! Ayıp ya!

İSMET GÜNEŞHAN (Çanakkale) - Bu belediyeler nerede var?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Pes! Gerçekten Sayın Demir, pes ya!

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - İklim değişikliğiyle mücadelede vatandaşlarımıza yük getirmeden, en az maliyetle...

AYTEN KORDU (Tunceli) - İnsan bu kadar mı yalanla...

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - ...sera gazı emisyonlarının azaltılmasında en etkin yöntemlerden bir tanesi de sizin karşı çıktığınız Emisyon Ticaret Sistemi'dir. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında uluslararası arenada gücümüzü gösterebilmek, yerli üretimimizi rekabetçi kılabilmek ve ülkemizi sürdürülebilir bir geleceğe taşımak için Emisyon Ticaret Sistemi'nden kaçamayız arkadaşlar.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya, şuna deyin ki: "Bütçemiz bitti, bütün varlıkları ticarete açıyoruz."

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Yapmayın, ihraç ederken ödeyeceksiniz, ithal ederken ödeyeceksiniz, şu anda ihraç ederken millete ödediğimiz parayı ne yapacağız biliyor musunuz?

AYTEN KORDU (Tunceli) - "Bütçe kalmadı, bütün varlıkları açtık ticarete." deyin.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Oraya ödemeyeceğiz, kendi üretimimizi yeşil enerjiyle ve yeşile dönüştüreceğiz. Yani Avrupalı sizden alacağı parayı ne yapıyor biliyor musunuz? Avrupalı kendi ithal ürünlerinden aldığı parayı kendi işçisine, kendi çiftçisine ve kendi üreticisine destek olarak sunuyor. Biz neden yapmayalım kendi ülkemize, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşları olarak?

İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında Türkiye bu sistemle hem kendi çevresel hedeflerini gerçekleştirecek hem de ekonomik dönüşüm sürecinde uluslararası platformda güçlü bir konum elde edecektir.

Avrupa Birliğinde uygulanmaya başlanan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması kapsamında ihracatçımız ülkemizde bir karbon fiyatı ödememiş ise Avrupa Birliği gümrüğünde bu fiyatın tamamını ödeyecektir. İklim kanunu çıkmaz ise, Emisyon Ticaret Sistemi'yle ihracatçımızı koruyamaz isek bakın, bu artacak olan fiyat ekonomimize her yıl çok ciddi bir yük hâline gelecektir.

Değerli arkadaşlar, şimdi, sonuna doğru geliyoruz.

Değerli arkadaşlar, AK PARTİ olarak biz bu süreci slogan değil eylem üzerinden yönetiyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın "2053 net sıfır emisyon" hedefini açıklaması sadece bir hedef ilanı değil aslında bu konuda bir kararlılığın beyanıdır. "Yeşil kalkınma devrimi" olarak tanımladığımız bu yeni dönem Türkiye'nin büyümesinden vazgeçmeden ama doğayı da göz ardı etmeden ikisinin birlikte yürütülebileceğinin kanıtı olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Demir, lütfen tamamlayın.

MUSTAFA DEMİR (Devamla) - Bize düşen görev iklim krizini yönetilemez bir sorun olmaktan çıkarıp yönetilebilir bir süreç hâline getirmektir ve bu, ancak güçlü bir yasal zeminle mümkündür; işte, bu yüzden bu kanun gereklidir.

Değerli arkadaşlar, bu kanun Türkiye'nin dünyadaki iklim mücadelesinin kararlılığının ilanıdır. Bu, çocuklarımızın geleceğine atılmış bir imzadır. Medeniyetimizin çevreyle olan ahlaki ilişkisinin bir yansımasıdır. Üretim ile çevrenin barışabileceğinin ispatıdır. Yerel ile merkezî yönetimin omuz omuza çalışmasının örnek bir modelidir. Gönül belediyeciliği ile gönül çevreciliğinin buluştuğu bir noktadır. Gelin bu kanunu siyasi gözlüklerle değil vicdan terazisiyle tartalım ve bu kanuna destek verelim.

Hepinizi saygıyla sevgiyle muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Demir, teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

47.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, İstanbul Milletvekili Mustafa Demir'in 198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, kayıtlara geçsin diye söylüyorum. Sayın Demir konuşmasında aslında itirafta bulundu, "Sınırdaki Karbon Düzenlemesi" diyerek bunun ihracatçılar ve sanayiciler için bir düzenleme olduğunu kürsüden itiraf etti yani kâr amaçlı yapılan ve sadece ticareti düşünen, doğayı düşünmeyen bir düzenleme olduğunu zaten itiraf etti. Toprağı emanet olarak değil ganimet olarak görmenin sonucudur bunlar. Dolayısıyla, ülkeye yapılacak en büyük kötülüğün aslında bu anlayışla geldiğini de çok iyi biliyoruz.

İkinci bir şey, nükleer ile kömürü karşı karşıya getirip nükleere "temiz enerji" demek bir akıl tutulmasıdır. Karbon ayak izi üzerinden nükleer enerji değerlendirilemez. Nükleer enerjinin doğa tahribatının ne olduğu aslında yakın tarihteki hafızamızda çok canlı bir örneğini koruyor, Çernobil vakası ve etkileri hâlâ sürüyor dolayısıyla bunları bu açıdan ele alıp değerlendirmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Son bir şey, yerel yönetimler ile ekoloji konusunu bağdaştırdı. Vallahi, bu konuda ekolojik yerel yönetimler anlayışından dem vuracaksa eğer, bunun yolu, Van'a kayyum diye atadılar ya, Abdullah Zeydan'a gitsin, Zeydan ona yerel yönetimlerde ekolojik yerel yönetim anlayışının nasıl olacağını çok iyi anlatır ama kendi kayyumlarının tek derdi vardır: Yereli talan etmek. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

X.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

BAŞKAN - Evet, şimdi şahısları adına ilk söz, Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'a ait.

Sayın Aygun, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Evet, sevgili arkadaşlar, hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bugün 8 Nisan Dünya Romanlar Günü, buradan Roman vatandaşlarımızın yılda bir defa hatırladığımız gününü tebrik ediyorum, kutluyorum. (CHP sıralarından alkışlar) İnşallah 2,5 milyon vatandaşımıza sahip çıktığımız o günleri de hep beraber göreceğiz diyorum.

Evet, yine bir kanun teklifinde buradayız. Her şey hızlı bir şekilde hazırlanmış, hiçbir şeye bakılmadan buraya geldi. Yani size şunu baştan net olarak söylüyorum: Bu kanunu biz reddediyoruz çünkü akıllanmadınız, talan etmekten akıllanmadınız. Bakınız, bugün 8 Nisan, dün 7 Nisan; nisan ayında ülkemizde kar var, don var, zirai don var. Bu nereden kaynaklandı? Sayın Abdulhamit Gül gülüyor, Sayın Grup Başkan Vekili. Bu nereden kaynaklandı? İşte, bizlerden arkadaşlar, bizlerden; doğayı talan ettik. Bize bırakılan tabiatı maalesef talan ediyoruz, yok ediyoruz. Kaz Dağları'nda, Cerattepe'de, Türkiye'nin her yerindeki ormanları kesip yok ediyoruz. Niçin? Bir avuç zengini mutlu etmek için, sevgili Başkanımız da Mustafa Demir Vekilimiz de ifade etti. İşte bu kanun, bunlar sanayicinin...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Zaten orayı yok etmeyin diye, orayı yok etmeyelim diye. Oraları yok etmenize müsaade etmeyeceğiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Evet, arkadaşlar, bu kanun bir avuç kişiyi mutlu etmek için.

Sayın Vekilim, gülüyorsun ama aslında çocuklarına, torunlara bırakabileceğin bir ülke bırakamayacaksın! (CHP sıralarından alkışlar)

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Bravo!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Ata'mızın bıraktığı ülke bu değil. Onun için dinlemeyi de öğrenin, dinlemeyi de öğrenin ama şunu unutmayın: Bizim gelecek nesillerimize yaşanabilir ülke bırakmamız lazım. Ama biz ne yapıyoruz? Ülkenin her tarafını dağını, taşıyı yok ediyoruz; toprağını, nehrini zehirliyoruz ondan sonra da kalkmışız, diyoruz ki: "Bir kanun çıkardık." Neymiş bu kanunun ismi? İklim kanunu. Hadi oradan, yesinler sizin bu İklim kanununuzu, yesinler! (CHP sıralarından alkışlar) Çünkü geldiğimiz noktada çocuklarımıza bırakabileceğimiz temiz bir çevre yok.

Bakınız, buraya gelmeden önce biz YÖK'ün önündeydik, gençlerin özgürlük, demokrasi hakkını savundukları o YÖK'ün önündeydik. Siz neredeydiniz? Yine aynı, millet parklarında, millet bahçelerinde keyfinizi sürüyordunuz. Sevgili Gürsel Erol Vekilimi ben buradan kutluyorum ve eylemini de destekledim ve sonuna kadar destekliyorum; Elâzığ'ın sesi oldu. (CHP sıralarından alkışlar) Ve burada iktidarın getirmiş olduğu bu kanun teklifinde maalesef sağdan saydık 15, soldan saydık 15. Arkadaşlar, siz ne yaptığının farkında mısınız? İşte, oylama olduğu zaman patır kütür içeri giriyorsunuz, oylama bitiyor dışarı çıkıyorsunuz. Meclis Başkan Vekilimiz de "Arkadaşlar, sessiz olun, lütfen hatibi dinleyin." diyor. Artık Meclise saygı duymak zorundasınız, bu Gazi Meclise saygı duymak zorundasınız. (CHP sıralarından alkışlar) Ve kanun çıkarırken de...

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Saygılı konuşun, saygılı konuşun dinleyelim sizi. Bir vekile öyle hakaret ederek, yalan söyleyerek, bize parmak sallayarak konuşamazsınız! Böyle yaparsanız tabii ki dinlemeyiz, dinlememek benim de hakkım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - ...kanun çıkarırken de 86 milyonu düşünmeniz gerekiyor. Bakınız, Kaz Dağları'ndaki son katliamda o 86 yaşındaki ninem Danıştayın önüne gelmiş, diyor ki: "Benim doğduğum o topraklardaki suyu katledemezsiniz, ağaçları yok edemezsiniz, doğayı yok edemezsiniz ama siz kimseyi dinlemiyorsunuz ve maalesef, bir Cengiz Holding için tüm Türkiye'yi, her tarafını açıyorsunuz. Ya, yeter artık arkadaşlar! Gözünüz doysun diyoruz, gözünüz doysun ama siz maalesef yok, yok, sadece derdiniz birilerinin cebi dolsun, vergilerini vermesin, vergileri silinsin ama emeklinin, işçinin, esnafın ise boğazına yapıyorsunuz. Yeter artık ya, bu insanların yakasından düşün artık ya! (CHP sıralarından alkışlar)

Bakınız, "fossil yakıt" diyorsunuz, kömür madenlerinin kullanımını azaltacağınıza maalesef daha da artırıyorsunuz. Öteye gidiyoruz, teklifte sağlık etki maliyeti ve su kaynaklarına kesinlikle yer verilmemiş. Bunlara da bakıyoruz, maalesef yok ve gittikçe de kömürle ilgili kapasitesi artacak yatırımlara devam ediliyor. Bir de sözde iklim kanununu çıkarmışsınız. Neymiş? "Sanayiciyi karbon ayak izinden koruyacağız." Hadi, yesinler oradan sizin bu hikâyelerinizi! Sizin derdiniz birilerinin ceplerini doldurmak diyoruz.

Sevgili arkadaşlar, bakınız, kuraklık geçtiğimiz yıllarda da hepimizi derinden üzen bir konu. Çiftçimiz perişan hâlde. Bakınız, ne kadar plansız bir iş yaptığınızı bugün hep beraber gördük. Ticaret Bakanlığı dedi ki: "Limon ihracatını yasaklıyorum." Ya, bu kadar hesapsız kitapsız iş yapılır mı? Geçmişte de bunu yaptınız; soğanda yaptınız, patateste yaptınız, diğer ürünlerde yaptınız. Pazarı kaybedersiniz ama burada sizin yapmanız gereken, o üreticiyi desteklemeniz gerekiyordu. "Geçen sene limon 1 lirayken neredeydiniz siz, neredeydiniz?" diye soruyorum size. (CHP sıralarından alkışlar) HEPİNİZ kafanızı buraya gömmüştünüz. O çiftçi 1 liraya limon satarken siz ise bakıyordunuz. Şimdi, limon hareketlenmiş, çiftçinin limon ihracatını durdurmaya kalkıyorsunuz. Arkadaşlar, hesap kitap bilin, kitap bilin, planlamaya bakın. DPT'yi kapattınız, ülkeyi mahvettiniz. Geldiğiniz noktada, bundan sonraki süreçte lütfen ayaklarınızı denk alın, hesaplarınızı yapın. Ya, bu ülke için hayırlı bir iş yapın artık. Bakınız, işte gördünüz, yanlıştan çabuk vazgeçtiniz. Ama kim yaptı, vazgeçirdi? Muhalefet geçirdi, dedi ki: "Yanlış yapıyorsunuz." daha dört, beş saat geçmeden tortistan yapıp, geri vitesa attınız.

Buradan size sesleniyorum: Bakınız, Türk üreticisini, Türk çiftçisini destekleyeceğinize... Kuraklıkla ilgili en büyük sıkıntıları yaşadığımız bu dönemde, geldiğimiz noktada verim düşüyor. Bizim, bunu tartışmamız lazım; bizim, basınçlı sulama sistemlerini nasıl artırabiliriz ona bakmamız lazım, derelerimizi, barajlarımızı... Hatırlarsınız, 1.000 Gölet Projesi vardı. Sayın Grup Başkan Vekilim, Veysel Eroğlu'na sorarsanız, Sayın Bakana, 1.000 Gölet Projesi vardı, ne oldu projeler, ne oldu? Kurudu. Bir tanesinden ben örnek vereyim: 2019'da Tekirdağ Malkara Gözsüz köyünde faaliyetten geçecekti, haziran ayında, hâlâ daha yerinde 4 tane taş var, 4 tane taş var. Yani AK PARTİ ne yapar? Hayal satar, hayal; gerçekler ise yok. İnsanların hayalleriyle oynuyorsunuz, artık bu

hayallerle oynamaktan vazgeçin. İnsanların gerçek sorunlarını tartışalım, getirin gerçek sorunları, hep beraber burada kucaklayalım ve beraberce burada bu yasayı çıkaralım. Ama sizin derdiniz sadece belli bir kesimi rahatlatmak.

Bakınız, pazar pazar geziyoruz bizler, vatandaş taneyle meyve alıyor, taneyle sebze alıyor. Artı, memur sıkıntıda, işçi sorunlu. Ya bin liraya bir artışı, 1,5 kilo kıymayı emekliye bayram ikramiyesi olarak reva gördünüz. Yazık size, yazık! Bakınız, işçi orada sorunda, emekli sorunda, öğrenciler ise "Ben demokrasi istiyorum, demokrasi!" diyor. Onlar her gün sokaklarda hakkını ararken biz burada ne yapıyoruz? Onları hapishanelere tikiyoruz, hapishanelere. Bugün, işte, dediğim gibi, YÖK Başkanı da çıkmış "Eylem yapanları atın, atın!" diyor. Ya, o çocuklar o kadar kolay mı eğitim aldılar, o kadar kolay mı oraya geldiler? Geçtiğimiz günlerde ODTÜ'deki bir eylemde polisle konuşan bir ODTÜ'lü öğrenci kızımızı dinliyorum; kızımız anayasal haklarını aktarırken yetkili "terörist" dedi, ben de aynen duramadım, "Siz kime diyorsunuz terörist?" dedim. O kızımız benden zeki ama ben de sizden zekiyim çünkü aldığım eğitim sizden üstün.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Valla ben de mühendislik kazandım, bana da terörist muamelesi yaptı bu devlet.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamlı) - Hanımefendi, aldığım eğitim sizden üstün ve o çocuklar ilk 100'e girmişler ülkede.

BÜŞRA PAKER (İstanbul) - Bu sıralara anlatma, ben de girdim o sıralamalara.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamlı) - İlk 100'e girmişler, o çocuklar zeki ama o çocukları yok edemezsiniz. Sizin derdiniz susacak, sinecek bir nesil istiyorsunuz ama artık, o nesiller susmayacak, sinmeyecek ve özel taleplerini, ihtiyaçlarını haykıracaklar, bizler de hep beraber onlarla olacağız ama yol yakinken sizlerden istirhamım, yine iktidarın diğer ortağı MHP'ye de buradan sesleniyorum: Siz de bu işe, yanlışa el vermeyin. Gelin, yol yakinken hep beraber bu kanunu geri çekelim. Tekrar, bütün STK'lerin, odaların beraber olduğu ve mühendisler, çevre mühendisleri ve sanayici de gelsin, bütün herkes gelsin, burada bir ortak konsensüs sağlayarak yasayı ortaya çıkaralım diyorum. Böyle yasa olmaz. Sarayda pişecek, imza atanların bihaber olduğu yasayı biz burada kabul edemeyiz. Tarım Komisyonunda da aynı şeyi yaşadık. Tarım Komisyonuna gelen yasadın... Yasayı imzalayanların, birinci imzacının dahi savunmadığı yasaları biliyoruz; bu iklim yasası da aynı şekilde. Bir an evvel bu yanlıştan vazgeçin diyorum. Hepinizin bu yanlışa "hayır" diyeceğinizi biliyorum. Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim bu iklim kanununa "geçin" deme şansımız yok. Bizim oyumuz "ret" olarak kanun teklifinde nettir. Bundan sonraki süreç sizsiniz. Çocuklarınıza, torunlarınıza bu kanunu nasıl anlattırsınız ben merak ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyor, iyi akşamlar diliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aygun, teşekkür ediyorum.

Şahısları adına ikinci söz, Bursa Milletvekili Emel Gözükkara Durmaz'a ait.

Sayın Gözükkara Durmaz, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

EMEL GÖZÜKKARA DURMAZ (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İklim Kanunu Teklifi'miz üzerine şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi ve ekranları karşısında bizleri izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliği küresel bir tehdit olarak tüm dünyada ve ülkemizde artarak etkisini göstermektedir. Bu durum, ülkelerin alışkanlıklarını ve önceliklerini ekonomik, sosyal ve hukuksal açıdan değiştirmektedir. İklim değişikliği yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda ekonomiden sosyal düzene, küresel istikrardan insan güvenliğine kadar pek çok alanda etkisini hissettiren kapsamlı bir krizdir. İklim değişikliği tüm dünya genelinde büyük bir dönüşüm sürecidir. Bu sürecin doğru ve kararlılıkla yönetilmesi aynı zamanda fırsatları da beraberinde getirmektedir. Türkiye olarak bu sürecin bir parçası olmak, iklim değişikliğiyle mücadelemizi en somut adımlarla gerçekleştirmek ve dünya genelindeki yeşil dönüşümde etkili bir rol almak büyük bir fırsattır. İklim kanunu bu sürecin temel taşlarından biri olarak sadece çevreyi koruma amacını taşımakla kalmayacak, aynı zamanda yeni iş alanları ve yeşil teknolojiler gibi sektörlerde ekonomik fırsatlar yaratacaktır. En önemlisi, bu dönüşümün başarısı, gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakma sorumluluğumuzu yerine getirmek olacaktır.

Dünya, iklim değişikliğiyle mücadele amacıyla bir araya gelerek bazı sözleşmeleri uygulamaktadır. Ülkemiz bunlardan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne 2004 yılında, Paris Anlaşması'na da 2021 yılında taraf olmuştur. Ülkemizin bu sözleşmelere taraf olması, uluslararası hukuk bağlamında yükümlülüklerimizi de belirlemektedir. Belirtilen sözleşmeler kapsamında iklim değişikliğiyle mücadelede sera gazı emisyonlarının azaltımı ve iklim değişikliğine uyum iki önemli unsurdur. İklim değişikliğiyle mücadele ve uyum süreci için yapılacak eylemlerin izlenmesi, toplum tarafından benimsenmesi ve uygulamaların iyileştirilmesi, uluslararası sözleşmelerimizin iç hukukumıza aktarımı ve en önemlisi iklim değişikliğiyle mücadelenin bir an önce yasal bir zemine oturtulması amacıyla iklim kanununa ihtiyaç duyulmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bu doğrultuda İklim Kanunu Teklifi, 2053 net sıfır emisyon hedefi ve yeşil büyüme vizyonu esas alınarak hazırlanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın açıklamış olduğu 2053 net sıfır emisyon hedefi, insan kaynaklı faaliyetler dolayısıyla atmosfere salınan sera gazı emisyonlarının teknoloji ve diğer yöntemlerle azaltılarak veya yutak alanlar vasıtasıyla dengelenerek sera gazı emisyonlarında net artış olmamasını ifade etmektedir. Yeşil büyüme vizyonu ise çevresel iyileştirmelere ve iklim değişikliğiyle mücadeleye olumlu katkı sağlayan mal ve hizmetlerin yatırım ve tüketimini önceleyen bir anlayıştır. Kanun teklifinde, iklim değişikliği nedeniyle gerçekleştirilecek politikalarda kimseyi geride bırakmaksızın en adil şekilde hareket edilmesini ifade eden adil geçiş, mücadeledeki eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan iklim adaleti, sürdürülebilirlik, şeffaflık gibi ilkeler yer almaktadır. Teklifte, coğrafi alan ya da sektör gibi herhangi bir ayırım gözetmeksizin iklim değişikliği konusunda tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin iş birliği içerisinde sorumlulukları ve yükümlülükleri belirlenmektedir. Teklifte, iklim değişikliğiyle mücadelenin; Ulusal Katkı Beyanı, İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı, İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı, Uzun Dönemli İklim Stratejisi ile sair ulusal politika belgelerine uygun olarak yeşil büyüme vizyonu ve 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda gerçekleştirileceği belirtilmektedir. İlgili paydaşlarla birlikte hazırlanan bu strateji ve eylem planlarında yer alan hedefler kısa, orta ve uzun vade şeklinde belirlenerek yapılacaklar adım adım ortaya konulmaktadır.

İlgili belgelerdeki bu hedeflerle birlikte kurum ve kuruluşlara yol gösterici nitelikte somut sera gazı emisyon azaltımı ve iklim değişikliğine uyum faaliyetlerinden bazılarını da yer verilmektedir. İklim değişikliğinin etkilerinin yerel ihtiyaçları karşılayacak, özellikle uyum faaliyetlerinin kapsamını belirleyerek her ilin bütüncül planı olacak şekilde yerel yönetimlerin katkısıyla hazırlanacak, 81 ilde hazırlanması zorunlu hâle gelecek yerel iklim değişikliği eylem planlarına teklifte yer verilmektedir. Bu kapsamda, yerel iklim

değişikliği eylem planlarının sunulduğu ve izlenmesinin yapıldığı il iklim değişikliği koordinasyon kurullarının da kurulması kanun teklifimizde yer almaktadır. Belediyeler ile bakanlıklarımızın taşra teşkilatları ve illerdeki ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin yer alacağı bu kurullarla sadece sanayi ve emisyon azaltımı açısından değil, tüm sektörlerde iklim değişikliğine uyumu da içine katacak bir yapı organize edilmiştir. İklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik finansman, teknoloji geliştirme ve transferi ile kapasite geliştirme faaliyetlerini içeren uygulama araçlarına yer verilmektedir. Temiz teknolojilerin kullanımı, öz teknolojik yeterliliğimizin desteklenmesi, kamuoyu farkındalığının artırılması, gençlerimizin bilgilendirilmesi üzerinde de durulmaktadır.

Finansmana ilişkin uygulama araçlarındaki yetki ve usul belirlenerek iklim finansmanı ve iklim değişikliğiyle mücadele teşvikleriyle, bir yatırımın gerçekten çevreci ve iklim değişikliğini olumsuz etkilemeyen bir yatırım olup olmadığını belirleyen ve bu sayede uluslararası finans akışlarını hızlandıracak Türkiye Yeşil Taksonomisinin kurulacağı da kanun teklifinde yer almaktadır.

2053 net sıfır emisyon hedefimiz ve yeşil büyüme vizyonumuzun en önemli araçlarından biri olan ve sektörlerimizin rekabet gücünü arttıracak "Kirleten öder." prensibine dayalı Emisyon Ticaret Sistemi'nin kurulması da teklifte düzenlenmektedir. Emisyon Ticaret Sistemi, kapsam dâhilindeki işletmelerin "sera gazı emisyonlarına bir üst sınır belirlenmesi" ilkesine dayalı olarak çalışan ve 1 ton karbondioksit eş değerinde sera gazı emisyon haklarının alınıp satılması suretiyle sera gazı emisyon azaltımını teşvik eden, piyasa temelli bir sistemdir. Bu sistemde hem iklim değişikliğiyle mücadelede yıllar içerisinde sera gazı emisyonunun azaltılması sağlanacak hem de maliyeti etkin bir şekilde azaltım imkânı verecektir.

Teklifte Emisyon Ticaret Sistemi içerisinde yer alan aktörler ve görevleri de tanımlanmıştır. Teklifin iklim değişikliğiyle mücadele amacını açıkça ortaya koyan maddesi gelirlerle ilişkin maddesidir. Bu maddede ETS ve diğer uygulamalardan elde edilen gelirlerin yeşil dönüşümün sağlanması ve iklim değişikliğiyle mücadelede kullanılmasına yönelik emredici bir hüküm bulunmaktadır; bu kapsamda, yenilikçi çözümlerin üretilmesi, yeşil yatırımların gerçekleşmesi, afetlere karşı sigorta sistemlerinin geliştirilmesi gibi mekanizmaların desteklenmesi de sağlanacaktır. Kanunda yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak olan çeşitli yaptırımlar da teklifte yer almaktadır.

Değerli milletvekilleri, iklim kanunu bireysel, toplumsal veya sosyal açıdan özgürlüklere dokunmadan daha yaşanabilir bir dünya için gelecek nesillere olan yükümlülüğümüzü yerine getirmemizi sağlayacak bir düzenlemedir. İklim değişikliklerinin etkilerine karşı tarımın, gıda güvenliğinin ve su kaynaklarının korunması ile yutak alanların korunması ve artırılması gibi yükümlülüklerle vatandaşlarımızın yaşam standartlarının artırılması ve toplumun refahının korunması sağlanmaktadır. İklim değişikliğiyle mücadelenin koordinasyonlu, kontrollü ve daha hedef odaklı bir şekilde yapılabilmesi için yasal bir dayanaktır. Yeni teknolojiler, temiz üretimler, karbon kredisi gibi mekanizmalar teşvik edilerek ülkemiz iklim değişikliğine daha dirençli bir hâle getirilecektir. Ulusal ve uluslararası finansal kaynakların yeşil büyüme vizyonu ve iklim değişikliğiyle mücadele yatırımlarına aktarılması için yasal bir dayanak olacaktır. İklim değişikliği ile yeşil dönüşümün istihdam üzerindeki etkilerini dikkate alarak gerekli çalışmaların yapılması ve özellikle özel sektörün yeşil iş modellerine geçiş süreçlerinin desteklenmesiyle yeni iş alanları oluşturulması hedeflenmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında yerelin ihtiyaçlarını, risklerini ve tehditlerini belirleyerek yerel yönetimlerin finansmana erişimi kolaylaşacaktır. İklim kanunu yalnızca bugünün değil, yarının Türkiye için atılmış stratejik bir adımdır. İklim krizine karşı vereceğimiz her mücadele, atacağımız her adım geleceğe bırakacağımız mirası da şekillendirecek ve bu süreç hepimizin ortak gayretiyle başarıya ulaşacaktır.

Kanunun ülkemize, milletimize ve tüm insanlığa hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmektedir.

Birleşime iki dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.32

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 23.33

BAŞKAN: Başkan Vekili Bekir BOZDAĞ

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Kurtcan ÇELEBİ (Ankara)

----- 0 -----

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 73'üncü Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

198 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

Gündemimizde başka bir iş bulunmadığından, alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 9 Nisan 2025 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.34